cena 6 din

30. junija 1979

DE

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Vojko Černelč, odgovorni urednik: Bojan Samarin

št. 26 — leto XXXVIII

V današnji številki na 8. strani preberite:

Dragocen nauk in bogata izkušnja iz Celja

Pred rudarskim praznikom

Usoda premogovnikov pa ...

Ivo Kuljaj

Pred rudarskim praznovanjem me je pot zanesla v revirje. Prav sem storil, kajti spoznal sem Ivana Žiberta, črnega viteza iz trboveljskega premogovnika, ki svoj šiht pod zemljo opravlja že več kot 30 let. Ker je že vnaprej jasno, da ta zapis niti približno ne more povedati vsega, kar je v teh letih preživel Ivan, tega niti ne kaže poskušati. Spodobi pa se, da se mu za vse, kar je naredil, oddolžimo vsaj s skromnim: »Hvala!«

»Da, letos je minilo 30 let, odkar sem prišel v jamo kot izučen rudar. Lahko bi šel že v pokoj, toda vrniti moram še nekaj posojila, pa tudi otroke bi rad spravil h kruhu,« pripoveduje z malce melanholičnim glasom Ivan. No ja, če bo imela sreča kaj zdravja, bom pa drugo leto v rudarski odpravi res rekel zadnjikrat: »Srečno!«

»Letos torej zadnjič obhajate svoj rudarski praznik?«

»Tega nisem rekel. Obhajal ga bom, dokler me bodo nosile noge, saj sem vendar knap.«

»Lahko poveste, kaj pomeni rudarju njegov praznični dan?«

»Knapi smo že od njega dni s ponosom zrli na svoj praznik. V tem se zelo razlikujemo od delavcev v drugih strokah. To je ritual, ki je zakoreninjen v slehernem rudarskem srcu. Ob prazniku se navadno ozremo nazaj, pregledamo rezultate in se hkrati dogovorimo, kako bomo delali v prihodnje.«

»Bo tudi letos tako?«

»Mislim da. Letos se bo potrebno še posebej dogovoriti, kajti naš kolektiv je pred zelo pomembno naložbo, od katere je v marsičem odvisna njegova prihodnja usoda.«

Tu je »vskočil« Ernest Ščinkavec, vodja TOZD Premogovnik Trbovlje, ki je podrobno obrazložil, da je prihodnost rudarstva, ne samo v rudniku Trbovlje, v tako imenovanih hidravličnih čelih, ki omogočajo veliko večji kop pa tudi varnost rudarjev. Dodal je, da je treba to »hidravlično naložbo« v trboveljskem premogovniku letos nujno izpeljati, sicer ne ve, kako bo z rentabilnostjo proizvodnje v prihodnje.

S tem v zvezi se je Žibert dotaknil tudi izpolnjevanja planskih obveznosti v premogovniku in dejal:

»Res je, da v zadnjih letih nikakor ne moremo nakopati toliko premoga kot smo si zastavili s planom. Za poznavalce razmer v naši jami to ne predstavlja nikakršnega čudeža. Vedeti je namreč treba, da trenutno kopljemo predvsem v obronkih nekdaj bogatejših plasti premoga, kjer so pogoji odkopavanja precej slabši od siceršnjih. Seveda se to močno pozna tudi na naših osebnih dohodkih. Pomislite vendar, kaj pa je danes milijon starih dinarjev z vsemi dodatki vred za delo, ki ga opravljamo. V primerjavi z delom v drugih strokah je to za rudarje veliko premalo. To je po mojem mnenju tudi bistveni razlog, da se naša mladina ne odloča več za poklic rudarja. Sicer pa, zakaj bi se tudi, če se drugje pride laže skoraj do enakega kosa kruha.«

»Kako pa je sicer s kadri v vašem premogovniku?«

»Kot sem že dejal, zelo slabo. Doma skoraj da ne najdeš več mladeniča, ki bi bil pripravljen iti v jamo. Pa tudi s strokovnimi kadri ni dosti bolje. Navedel bom samo en primer. V naši TOZD imamo samo enega inženirja, ki je hkrati tudi vodja temeljne organizacije in mora skrbeti za vse. Potrebovali bi vsaj še dva inženirja, toda vprašanje je, kje ju bomo dobili...

Ob 27. juniju, dnevu samoupravljavcev, ki ga delovni ljudje in občani praznujemo v spomin na ta zgodovinski datum pred 29 leti, ko so naši poslanci v zvezni skupščini sprejeli temeljni zakon o upravljanju državnih podjetij po delovnih kolektivih, se je v naši širši in ožji domovini zvrstilo več slovesnosti, ki so dale temu dnevu še bolj prazničen pečat. V Sloveniji je bila osrednja slovesnost v republiški skupščini, kjer je predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner najzaslužnejšim podelil priznanja in nagrade za njihove izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter za uspešno organiziranje in uresničevanje samoupravljanja v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela ter v drugih samoupravnih skupnostih, slavnostni govornik pa je bil Milan Kučan, predsednik skupščine SRS.

Več o tej osrednji in še drugih slovesnostih podrobneje poročamo na 3., 4. in 5. strani.

V PREJŠNJI ŠTEVILKI PRILOGA NNNP ŠT. 3 IN NE ŠTEVILKA 4

Prejšnji teden je v sestavi časnika Delavska enotnost izšla tudi priloga »Nič nas ne sme presenetiti«, ki pa smo jo pomotoma oštevilčili s številko 4, namesto s številko 3. Bralcem se za to neljubo pomoto opravičujemo. Torej priloga NNNP št. 4 šele izide!

Uredništvo DE

V Novem Sadu je bila osrednja jugoslovanska slovesnost ob dnevu samoupravljalcev

Poudarek planiranju

Ciril Brajer

Novi Sad, 28. junija — Praznovanje letošnjega dneva samoupravljalcev Jugoslavije je bilo izrazito delovno. Aosciacija klubov samoupravljalcev Jugoslavije je namreč skupaj z Gospodarsko zbornico Jugoslavije, zvezno konferenco SZDL, svetom Zveze sindikatov Jugoslavije in zveznim zavodom za družbeno planiranje pripravila posvet o samoupravnem planiranju v združenem delu.

Na tem delovnem srečanju se je včeraj in danes zbralo približno 500 delegatov, znanstvenih, strokovnih in družbenopolitičnih delavcev ter predstavnikov družbenopolitičnih organizacij.

V letu priprav na sprejemanje srednjeročnih planov in razvojnih programov je bila tema posvetovanja gotovo posrečeno izbrana — pa tudi temeljito pripravljena. Vrsta posebnih referatov in poročil je bila tako usmerjena, da bo lahko organizacijam združenega dela pri pripravljanju njihovih razvojnih načrtov v veliko pomoč. Takšna temeljita in vsebinska priprava je omogočila tudi dobre razprave, ki so predstavljale pomembno izmenjavo in usklajevanje samoupravljalskih izkušenj.

Poskusimo osnovno temo opredeliti po štirih osnovnih področjih, ki so jih nakazali uvodni referati in so jim sledile kasnejše razprave. Ko so opredelili vsebino in cilj planiranja v organizacijah združenega dela, samoupravnih in družbenopolitičnih skupnostih, so udeleženci spregovorili o postopkih v planiranju. Obdelali so tudi vsebino posameznih delov plana, ki sestavljajo planiranje razvoja družbenoekonomskih odnosov in porasta dohodka. V tej zvezi smo slišali tudi marsikaj o strokovni obdelavi, analizi, obveščanju in odločanju delovnih ljudi. V zadnji sklop pa sodijo razmišljanja o povezanosti subjektov planiranja in usklajevanju razvojnih planov v SIS za poslovno in plansko sodelovanje, v poslovnih skupnostih, reprodukcijsiih enotah in drugih institucionaliziranih oblikah poslovne in dohodkovne povezanosti. To povezanost in usklajevanje planov bo treba zagotoviti tako v gospodarstvu kot v družbenih dejavnostih in družbenopolitičnih skupnostih.

Prvi dan srečanja so organizacije in posamezniki, ki so s svojim delom pomembno prispevali k razvoju socialističnih samoupravnih odnosov, usposabljanju delavcev za samoupravljanje in k uveljavitvi klubov samoupravljalcev, prejeli plaketo združenja klubov samoupravljalcev Jugoslavije.

Udeležencem je poslal pozdrave tudi tovariš Tito. V čestitki je med drugim dejal:

»...ker smo v letu intenzivnih priprav na srednjeročne plane za naslednje obdobje, je zdaj to najugodnejša priložnost, da se vsi družbeni subjekti maksimalno zavzemajo za to, da bi ti plani čim bolj temeljili predvsem na znanstvenih spoznanjih, interesih delovnih ljudi in dogovarjanju ter samoupravnem sporazumevanju...«

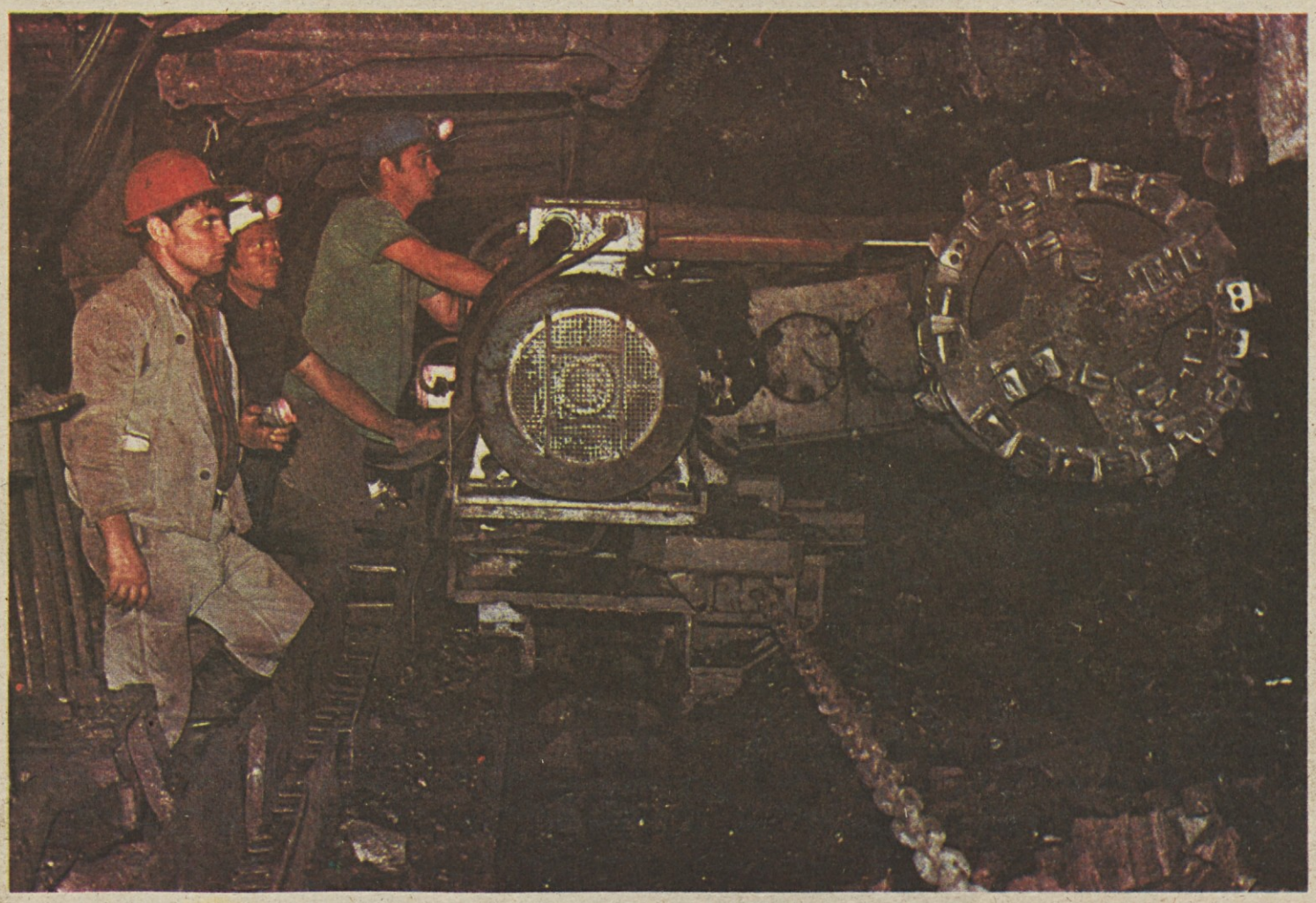

Mehanizirano široko čelo na koti 95 premogovnika Hrastnik *Foto: Jože Kirič*

KAJ SMO STORILI

Planiranje je delavcem tuje?

Boris Rugelj

Javna razprava o osnutku republiškega zakona o sistemu družbenega plana in o družbenem planu SRS, kolikor je je dosedaj bilo, je pokazala, da je bodoči zakon trenutno zares »vroča« tema, ne samo med tistimi, ki so ga pripravljali, in ostalimi, ki morajo pač po »službeni dolžnosti« biti poleg, pač pa — marsikje — tudi med delavci. To dokazuje navsezadnje izredno veliko število pripomb na vsebino posameznih členov zakonskega osnutka, katerih mnoge izvirajo prav iz dosedanjih izkušenj pri planiranju v združenem delu. Tudi razprave na sindikalnih sestankih, na katerih so obravnavali osnutek, so bile kar žive, dotaknile so se mnogih podrobnosti glede uporabe posameznih določil iz zakona. Skratka, ne le funkcionarske strukture, tudi združeno delo je reagiralo na osnutek. Najpomembneje pri tem pa je, da so rekacije povsod pozitivne: nikjer osnutka ne odklanjajo, pač pa sprejemajo njegove sistemske rešitve in pripombe nanj so takšne, da bodo pomagale sestavljalcem zakona, da bi le-ta bil uporaben in res zakon v korist delavcem. Ne nazadnje o pozitivnem sprejemu najbolje pričajo novice, da so v posameznih sredinah že začeli uporabljati posamezne določbe, ki jih osnutek predloga. Praksa sama torej spet prehiteva pripravo zakonskih aktov, ki naj podprejo uresničevanje zakona o združenem delu in tako tudi potrjuje pravilnost izbrane vsebinske zasnove zakona.

Kajpak je tu še druga plat, tista temnejša: mnogim delavcem, tudi takim, ki jim zavoljo njihovega službenega ali samoupravnega položaja tega ne bi pripisovali, bi bilo treba počasi, od črke do črke ponoviti zakaj zakon o planiranju oziroma kaj družbeno planiranje pomeni, kaj delavcem prinaša. V marsikateri delovni organizaciji namreč, kot smo že zapisali, še do zdaj niso izdelali srednjeročnega plana razvoja za tekoče srednjeročno obdobje, čeprav bi na njegovih temeljih morali že začeti graditi osnove za planiranje naslednjega srednjeročnega plana in pravzaprav tudi že razpravljati o razvoju po letu 1985. (Kajti jasno je, da bistvenih sprememb v gospodarstvu tja do sredine prihodnjega planskega obdobja ne bo moč izvesti, da bo tja do leta 1982—1983 tok gospodarskih gibanj v glavnem odvisen od temeljev, ki smo jih že postavili.) Sindikati bodo morali veliko naporov vložiti tudi v osveščanje delavcev, ne samo v skrb, da bodo vsi planski dokumenti sestavljeni in sprejeti, kot je delavcem v korist. Torej ne samo doseči, da bodo v vsaki celici združenega dela delavci lahko tvorno sodelovali pri oblikovanju planskih dokumentov, da bodo le-ti narejeni in sprejeti v skladu s potrebami in koristmi tako delavcev v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, kot tudi družbe kot celote; da bodo stalno nadzirali uresničevanje planov. Gre torej še za to, da bodo sindikati tudi osveščali delavce: prav na tem področju se nam zdi, da so sindikati marsikje prav slabo organizirani in nedejavni. Drugače bi si težko razlagali udeležbo na nekaterih javnih razpravah o osnutku zakona o planiranju, na katere je prišla na primer tretjina povabljenih sindikalnih funkcionarjev iz organizacij združenega dela, v razpravi pa so prisotni ugotavljali, da delavci niso samo odrinjeni od planiranja, ampak da jim je planiranje tuje, odtujeno. Vsekakor tudi po krivdi sindikata samega, ki doslej temu vprašanju ni posvečal dovolj pozornosti, zdaj pa ne kaže drugega, kot da zaviha rokave in poskuša nadomestiti zamujeno. Težko bo, vemo, a drugače ne bo šlo. Planiranje je preveč pomembna naloga, da bi jo jemali tako lahkotno.

S seje IO republiškega odbora sindikata delavcev energetike Slovenije

Se rudarjem obetajo boljši časi?

Damjan Križnik

Šele novembra lani so zasavski rudarji začeli na koti 170 v jami Ojstro pripravljati novo odkopno etažo, že jim je narava 24. maja letos preprečila pridobivanje nam čedalje potrebnejšega premoga. Okoli 20. ure tega dne so namreč začutili močan hribinski pritisk in kmalu zatem, ko so se umaknili po transportni progi naslednje kote (180), je začelo v jamo vdirati blato, ki je zapolnilo približno 80 metrov transportne proge in kar dve tretjini odkopnega delovišča. Da bi bila nesreča še večja, je v jamo začela dreti voda; četrti dan je pritekala s hitrostjo kar 4.000 litrov na minuto. S seboj je nosila toliko materiala, da je le-ta zapolnil celotno delovišče, 300 metrov dostavne in 150 metrov izvozne proge. Poplavljeno je bilo vse hidravlično podporje, odkopni stroj ter celotna električna in strojna oprema, tako da računajo, da so vsi ti elementi popolnoma uničeni. Če je tako, potem znaša škoda 31,533.850,00 dinarjev. To pa še zdaleč ni vse! Od junija pa do septembra, ko bi naj rudarji tod spet začeli kopati, bo proizvodnja premoga manjša za kar 55.000 ton, ali za 33,000.000,00. Za čiščenje jamskih prostorov bo po predračunih potrebnih nadaljnjih 6,184.240,00 dinarjev. Tako bo celotna škoda kar 70,718.090,00 dinarjev!

Ko je izvršni odbor republiškega odbora sindikata delavcev energetike poslušal to poročilo in se seznanil s prizadevanji Zasavskih premogovnikov za premostitev težav, je sklenil, naj Interesna skupnost elektrogospodarstva Slovenije (ISE) v svoji blagajni najde sredstva, s katerimi bi omogočila nadaljnjo proizvodnjo v tej jami in tako preprečila še večjo izgubo oziroma izpad dohodka. Sprejeli so še sklep, ki bi naj veljal za vse rudnike, da naj le-ti ob vse večji energetski krizi storijo vse, da si zagotovijo potrebno opremo za delo.

Izvršni odbor sprejel tudi program nalog in dela komisije za urejanje delovnih in življenjskih razmer delavcev. Komisija, ki jo vodi Stane Žula, si bo prizadevala za poenoteno skrb zaposlovanja invalidov, kajti teh je čedalje več in jih delovne organizacije s področja energetike ne morejo več same zaposlovati. Tudi večjo odgovornost odgovornih za varstvo pri delu bo potrebno uveljaviti. V delovnih organizacijah bo potrebno poenotiti kriterije in politiko preventive, zdravstvene službe pa bi naj celoviteje skrbele za zdravje in zdravljenje delavcev. Posebno mesto ima v tem programu tudi velika fluktuacija, ki jo bo treba analizirati, še večjo skrb pa bo potrebno posvetiti gradnji stanovanj, ki jih že sedaj ni dovolj, brez njih pa ne bo mogoče dobiti prepotrebnih delavcev. Tudi kar zadeva izobraževanje kadrov, se bodo morali dogovoriti, kako zagotoviti večji dotok mladih v rudarske šole in kako mladino po končani šoli tudi obdržati v tej stroki. Komisija je predlagala, da bi kazalo — ob določenih pogojih seveda — praktičen pouk učencev v rudarstvu šteti v delovno (zavarovalno) dobo.

Komisija je pripravljena odločno podpreti inšpektorje, da bi se jim 12-mesečna delovna doba štela za 15 mesecev, od SPIZ pa zahtevajo, naj velja tudi za tako imenovane »profesioniste« takšna benefikacija, za kakršno so se dogovorili že spomladi 1977. leta, uveljavili pa so jo le v REK Velenje. Stopnje benefikacije za delavce v rudnikih, ki delajo poln delovni čas ali vsaj več kot 50 odstotkov pod zemljo, naj bi ostale nespremenjene vse dotlej, dokler ne bo prišlo do novih predlogov in uskladitev na medrepubliški ravni. Izvršni odbor pa je sprejel še predlog posebne komisije REK Velenje in Zasavja, da bi za odgovorne strokovne in družbenopolitične delavce, ki so odgovorni za proizvodnjo, uvedli novo stopnjo benefikacije — 12 mesecev za 14 mesecev.

Izvršni odbor republiškega odbora sindikata delavcev energetike Slovenije je razpravljal tudi o obvestilu republiškega komiteja za energetiko, ki je nastalo na podlagi razgovora na RS ZSS o razreševanju nekaterih problemov, ki so nastali zaradi sprememb v samoupravni organiziranosti delavne organizacije DES v TOZD Elektro Krško in TOZD Elektro Koper (o tem smo v DE že poročali). Delavci iz obeh TOZD so se namreč na referendumu odločili za izločitev iz DO DES in »za« ustanovitev enovitih delovnih organizacij na področju Krškega in Kopra. V teh dveh TOZD so se torej politično in samoupravno obnašali drugače kot so se dogovorili na samoupravnih organih DO DES, saj niso upoštevali interesa, ki ga morajo imeti kot delavci v panogi posebnega družbenega pomena in tako zavirajo celotni postopek urejanja družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v DES, posebno pa ustanavljanje novih DO DES na področju Celja in Primorske.

Na seji so se delegati tudi dogovorili o tematskih razpravah, posvečenih še nerešenim vprašanjem njihovega življenja. V prvi polovici julija bodo v Velenju, Mariboru, Zasavju in Ljubljani organizirali posvet o osnovah in merilih za samoupravno organiziranje v elektrogospodarstvu, posvet o samoupravnem sporazumu o temeljih plana razvoja elektroenergetike za obdobje 1981—1985—1990, posvet o samoupravnem sporazumu o ugotavljanju udeležbe v skupnem prihodku v prometu z električno energijo (z normativi) in posvet o samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke energetskega gospodarstva Slovenije.

V Mariboru so lepo proslavili letošnji dan cestarjev

Spodbuda za nove napore

Otmar Klipšteter,

Čeprav je sobotni dež onemogočil prijetnejše praznovanje, ki je bilo prvoto predviddno na Planici na Pohorju, je dan cestarjev doživel lepo sklepno slovesnost v veliki dvorani Cestnega podjetja Maribor, kjer se je zbralo blizu 800 delavcev iz sedmih TOZD te delovne organizacije. Proslava je bila posvečena tudi praznovanju 60-letnice ZKJ in SKOJ ter revolucioarnih sindikatov.

V slavnostenm nagovoru je Slavko Uršič. predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Maribor, posebej podčrtal delovne uspehe tega 870-članskega kolektiva: kazalci uspešnosti so namreč ugodni, saj je bil lanski čisti dohodek Cestnega podjetja za 13 odstotkov višji v primerjavi s prihodkom v letu 1977, čisti dohodek pa je lani znašal 158 milijonov dinarjev, kar je za 10 odstotkov več kot leta 1977. Razen tega je produktivnost porasla za 31 odstotkov, ekonomičnost proizvodnje pa za 10 odstotkov. Zato je Slavko Uršič pohvalil prizadevnost vseh članov kolektiva in dejal da ti rezultati zavezujejo, da se bodo člani kolektiva z vso resnostjo lotili problemov, ki bi ovirali nadaljnji razvoj podjetja ter razvoj samoupravnih odnosov znotraj kolektiva in zunaj njega.

Omenjeni rezultati so še posebej pomembni, ker zadevajo velik delokrog: Cestno podjetje s svojimi TOZD namreč gradi ceste ali skrbi zanje v 13 občinah severozahodne Slovenije, saj vzdržuje 266 kilometrov magistralnih cest, 752 kilometrov regionalnih in 101 kilometer lokalnih cest. Lani je zgradilo 77 kilometrov novih cest pa še vrsto drugih objektov — mostov, asfaltnih baz ipd., letošnji načrt pa predvideva gradnje v vrednosti 439 milijonov dinarjev.

Slavljencem so v soboto priredili prijeten kulturni spored, ki so ga pripravili pevski zbor Partizan, mladinska recitatorska skupina (cestnega podjetja), mladi harmonikarji KUD Krilato kolo in drugi.

V Murski Soboti in Postojni podelili sindikalna priznanja

Srebrna odličja

V nekaterih slovenskih občinah so podelitev tradicionalnih sindikalnih priznanj najzaslužnejšim aktivistom odložili na čas pred dnevom samoupravljavcev, ki smo ga slavili v tem tednu. S tem so želeli že posebej poudariti tudi prizadevanja sindikatov in njihovih najbolj zavzetih aktivistov oziroma organizacij za nenehni razvoj in krepitev samoupravljanja.

Iz občine MURSKA SOBOTA poročajo, da so srebrne znake podelili trem osnovnim organizacijam sindikata in 11 posameznikom. Dobitniki so: osnovna organizacija sindikata Dijaški dom, osnovna organizacija sindikata OŠ Tišina, osnovna organizacija sindikata Beltinka — Beltinci, Marija Maučec (OŠ Beltinci), Emilija Bejek (OŠ Puconci), Milivoj Hertl (Železniška postaja), Irena Injac (Proizvodnja kremenčevega peska Puconci), Olga Horvat (Pletilstvo Prosenjakovci), Tončka Mikuž (UJV), Alojz Kouter (Panonija), Dragica Podlesek (OŠ II.), Jože Novak (Cestno podjetje), Šarika Kučan (Mura — TOZD Oblačila) in Mileva Veren (Mesna industrija — DSSS).

V občini POSTOJNA pa so srebrni znak namenili osnovni organizaciji ŽG Nadzorništvo vozne mreže, elektronapajalnih naprav in instalacij iz Pivke, in še desetim aktivnim sindikalnim delavcem. Odličje so prejeli Andrej Žele in Janez Marolt (Javor Pivka), Jože Rebec in Anton Maver (ŽG, nadzorništvo Pivka), Franjo Županič (upokojenec), Emil Kranjc (THO Postojnska jama), Albert Kobal (Kraški zdravstveni dom), Heda Schein (Zavarovalna skupnost Triglav), Franc Sm.del (Ob SZSS) in Bruno Adam (Družbeni pravobranilec samoupravljanja Postojna).

Na tridnevni obisk v Slovenijo je prejšnji četrtek prispela delegacija avstrijske Zveze sindikatov in Delavske zbornice Štajerske, ki jo vodi njen predsednik Franz Ilesschitz. Gosti so se s predsednikom republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Vinkom Hafnerjem in njegovimi sodelavci pogovarjali o dosedanjem sodelovanju obeh sindikalnih organizacij in o razvoju obmejnega in širšega gospodarskega sodelovanja. Beseda je tekla tudi o naših delavcih v Avstriji in v obmejnem območju.

Gostje iz Avstrije so obiskali tudi Novo Gorico, kjer so si ogledali tovarno pohištva Meblo in se s predstavniki tega kolektiva pogovarjali o samoupravljanju in soodločanju. Mudili so se tudi na občinskem svetu zveze sindikatov, sprejel pa jih je tudi predsednik novogoriške občinske skupščine.

Predsednik Skupščine SR Slovenije Milan Kučan na slovesnosti ob dnevu samoupravljalcev

Samoupravljanje je postalo trajna vrednota in način življenja naših ljudi

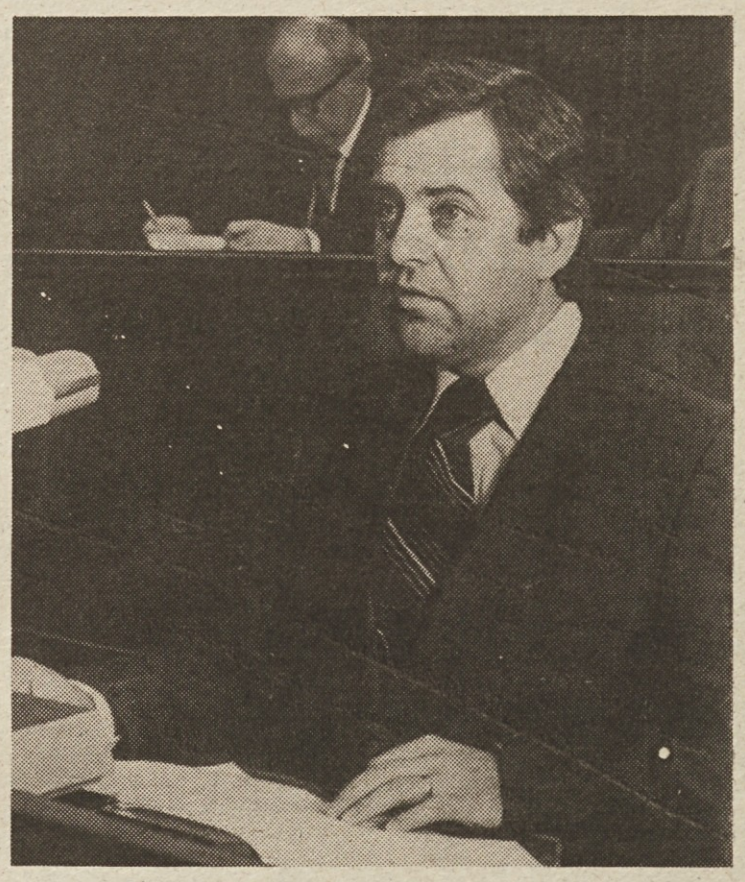

Na današnji dan, leta 1950, so poslanci ljudske skupščine FLRJ sprejeli temeljni zakon, na podlagi katerega so upravljanje s takratnimi državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji prevzeli delovni kolektivi. Prvič v zgodovini je bila tako zagotovljena tudi pravna podlaga za uresničevanje ideje Pariške komune, da je potrebno izročiti tovarne delavcem. Čas, ta pravični sodnik je pokazal, kako daljnosežnega pomena je bilo to dejanje, v katerega oblikovanje in osmislitev sta skupaj z drugimi velikani jugoslovanske revolucije vložila veliko svojega znanja in naporov tudi Slovenca Kardelj in Kidrič, najbližja sodelavca tovariša Tita, ne le za razvoj socializma pri nas, ampak tudi za prodor te ideje v svetu, kjer predstavlja pozitivno, mobilizacijsko alternativo političnim sistemom, zgrajenim na zasebno ali državno -lastninskem monopolu odtujevanja interesom nosilcev v zgodovinskem razvoju pridobljenih privilegijev in ljudskim množicam odtujene finančne, vojaške in politične moči.

11. kongres samoupravljalcev je posebej poudaril, da ta dan ni dela pcost dan. To dejstvo tudi nam nalaga dolžnost, da se delovno, zavzeto in odkrito soočimo z resničnostjo našega samoupravljanja, z razmerami, dosežki in perspektivami razvoja socialističnih samoupravnih odnosov, ki so v teh skoraj 30 pretečenih letih dobili svoj dokaj zaokrožen in notranje skladen pravno-politični izraz, opredeljen z ustavo in zakonom o združenem delu in drugimi temeljnimi sistemskimi rešitvami. Te je bilo mogoče sprejeti zaradi velikih sprememb v družbenoekonomskih, zlasti tudi temeljnih proizvodnih odnosih, s katerimi je naša družba v celoti dobila trdnejšo, s temi odnosi skladno družbenoekonomsko vsebino in strukturo. Na tej podlagi se že oblikujejo in povezujejo družbenoekonomski odnosi v celovit mehanizem, ki omogoča in spodbuja povezovanje parcialnih interesov in njihovih temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti s skupnimi, širšimi interesi združenega dela in s splošnimi družbenimi interesi tako, da so le-ti sposobni delovati brez pokroviteljstva državnega aparata. Prav ti odnosi in oblike, ki nastajajo in se razvijajo v samoupravno organiziranem združenem delu in na področju samoupravljanja, zahtevajo tudi napor za ustrezno uskladitev in razvoj institucij političnega sistema kot enega pomembnih pogojev za utrjevanje stabilnosti in moči socialističnega samoupravljanja. Brez tega ni mogoče zagotavljati vodilne družbene vloge delavskega razreda oziroma dela nasploh. Ni mogoče razvijati in utrjevati demokratične družbene prakse, širiti možnosti za razvoj vseh humanih razsežnosti socialistične samoupravne družbe, če ključni položaji v družbi niso v rokah delovnega človeka, če najpomembnejših procesov v družbi, v njeni reprodukciji in v sprejemanju odločitev o splošnih družbenih vprašanjih ne obvladujejo samoupravno združeni in politično organizirani delovni ljudje. Posamezen delavec nima ne politične ne ekonomske moči, ki bi mu omogočala uresničevanje njegovih neposrednih, skupnih in družbenih interesov, njegove družbene vloge. Zato je tako pomembno delo družbenopolitičnih organizacij, zlasti zveze sindikatov, prek katere delavci organizirano uveljavljajo svoj interes in vpliv v družbi, vplivajo na družbeno zavest in na odločanje o družbenih vprašanjih oziroma se uveljavljajo kot napredna, socialistična demokratična ustvarjalna sila samoupravne družbe.

Zadovoljstvo nad enotnostjo v besedah bi nas kaj kmalu privedlo v navidezno demokracijo

Ta spoznanja potrjujejo naše prepričanje in podkrepljujejo že dostikrat izrečene ocene, da smo še vedno sredi ustvarjalnega napora za celovito oblikovanje in usposobitev takšnega sistema družbenoekonomskih in političnih odnosov, ki smo ga poimenovali s socialističnim samoupravljanjem. Pri tem gre tako za kreativen napor pri dograjevanju in izpeljavi tistega, za kar smo se načelno in v najbolj splošnih obrisih že dogovorili, kakor tudi za pogumnejše in bolj dosledno razčiščevanje usedlin starih, z razvojem že preseženih lastninskih in drugih odnosov ter za odpravljanje družbenoekonomskih kategorij in institucij, ki so se razvijale kot izraz odnosov, v katerih so sredstva za delo in rezultati dela delavcem odtujeni. Naloga, ki je sama po sebi dovolj težka, je ta čas toliko zahtevnejša, ker terja temeljito idejno in politično razjasnjevanje izhodišč in smotrov različnih predlogov za dograjevanje političnega sistema in njegovih institucij, da bi v tej graditeljski vnemi znali razbrati in podpreti tisto, kar utrjuje ustavne temelje sistema in družbenoekonomski položaj delavca za razliko, kar poskuša razglašati za samoupravno tudi tisto kar to objektivno ni. Zavest o teh nevarnostih terja, da se še bolj usposobimo za marksistično analizo odnosov in procesov v družbi, za razmejevanje odnosov in fronte družbenih sil ter za soočanje z vsemi, ki poskušajo nekritično uporabljati besednjak ustave in zakona o združenem delu — ali celo tega ne — za doseganje povsem drugačnih idejnih in političnih smotrov. Zadovoljstvo z verbalno enotnostjo bi nas kaj hitro pripeljalo v razmere navidezne demokracije, kjer bi šlo najprej za tihe, kaj hitro pa lahko tudi za odkrite poskuse demontiranja legalnih institucij našega političnega sistema in za njihovo nadomeščanje z novimi, katerih družbeni učinek in vpliv na celoten sistem odnosov, na stabilnost sistema in predvsem na družbeni položaj delavca je neznan in vprašljiv, še posebej, ker bi se s temi institucijami želele uveljaviti sile, ki jih je družbenopolitično dostikrat težko, vendar potrebno identificirati, ker so nujno zunaj splošnih tokov in smeri ustvarjalnega napora najnaprednejših družbenih sil. Prav dosledno vztrajanje na izhodišču, da mora naš politični sistem z vsemi svojimi institucijami dosledno in najbolj neposredno izražati interese delavcev v združenem delu in jim omogočati, da odločajo o delu in opravljajo funkcije politične oblasti, zahteva, da ne dovolimo ustvarjanja takšnega nerazvidnega prostora in v njem nekritičnega uveljavljanja najrazličnejših predlogov, ki so zgolj navidezno v skladu z delavskimi interesi in sistemom socialističnega samoupravljanja. Dosledno je treba prav zdaj, ko začenja sistem socialistične samoupravne demokracije s svojimi posameznimi rešitvami in institucijami živeti svoje lastno življenje na sebi lastnih družbenoekonomskih temeljih, vztrajati na tem izhodišču, ga uporabljati kot kriterij za sleherno novo rešitev in spremembo ter zahtevati odgovornost predlagateljev ne glede na to, ali s takšnimi predlogi nastopajo v delovnih organizacijah ali pa jih predlagajo organi občin, republike ali federacije. Prav v razmerah, ko se je samoupravljanje prebilo izza tovarniških ograj in se razširilo na vsa področja družbenega življenja ter uveljavilo kot temeljni in splošen odnos, je za njegov razvoj in utrjevanje, za njegovo učinkovitost potrebna občutljivost, da bi preprečili sleherni subjektivizem in voluntarizem pa tudi monopol pri oblikovanju družbenih rešitev in uveljavi odgovornost predlagateljev do delavcev in delovnih ljudi, ki te predloge sprejemajo. Prav oblikovanje predlogov rešitev je najbolj izpostavljeno nevarnostim, da si posamezni družbeni dejavniki pa tudi posamezniki v njihovem imenu, bodisi da gre za izvršne organe, organe državne uprave, organe družbenopolitičnih organizacij, poslovodne in strokovne organe znotraj združenega dela ali druge, prilastijo monopol nad predlaganjem rešitev, ki pa se v družbeni praksi kaj lahko spremeni bodisi v monopol odločanja ali v nenačelne konflikte z nosilci enako monopolnih teženj v različnih drugih centrih odtujene upravljalske moči, katerih razreševanje je mogoče le na načine, ki delavce in institucije delavske samoupravne demokracije odtujujejo od njihove oblasti in krepijo birokratsko skupinsko lastninsko ali celo mezdno miselnost in interese v družbi.

Poglavitni smoter je prilagoditev vseh institucij političnega sistema samoupravnemu značaju proizvodnih odnosov

Takšnim nevarnostim in zato tudi odgovornostim so izpostavljeni tudi predlogi za spremembe v političnem sistemu, ki jih moramo opraviti v prihodnje za njegovo doslednejšo naslonitev na sistem svobodnega združenega dela in ki smo jih pričeli uveljavljati s sistemskimi osnovami in organizacijo državne uprave, z institucionalno opredelitvijo in uvedbo družbenih svetov, z napori za doslednejše kolektivno delo ter večjo skupno in osebno odgovornost nosilcev družbenih funkcij, s sistemskimi osnovami svobodne menjave dela, družbenega planiranja in drugimi. Poglavitni smoter pri tem odgovornem delu je zatorej prilagajanje vseh institucij političnega sistema socialističnemu in samoupravnemu značaju produkcijskih odnosov, torej odnosom, ki so prevladujoči v združenem delu. Njihov smisel in hkrati kriterij presoje mora biti napor za še doslednejšo izpeljavo političnega sistema v neposredno službo interesov in potreb delovnih ljudi, organiziranih v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, ki so jim kot združenim delavcem pridržane vse odločitve v sistemu samoupravljanja in oblasti delavskega razreda. Kajti le toliko, kolikor bodo revolucionarne spremembe v družbenoekonomskih odnosih postale vsakodnevna praksa delovnih ljudi, se bodo le-ti pojavljali kot dejanski subjekti družbenega in političnega odločanja, združeno delo pa kot realni temelj političnega sistema. Samoupravljanje v združenem delu postaja torej prava materialna podlaga za odločilen vpliv samoupravnih interesov in njihovih nosilcev na sistem državne oblasti, pa tudi na uresničevanje demokratičnih pravic delovnih ljudi in občanov v procesih upravljanja državne oblasti. To za vse nas pomeni neodložljivo nalogo, da moramo v samoupravnih demokratičnih ustanovah našega političnega sistema in z varovanjem njihove avtoritete ustvarjati in razvijati takšne organizacijske in institucionalne povezave, odnose in oblike, ki bodo omogočili najširšo ustvarjalno udeležbo delavskih množic v upravljanju javnih zadev, v opredeljevanju in uresničevanju politike z njihovo osebno udeležbo ali prek njihovih delegacij in delegatov. To je zagotovo edina pot, da zagotovimo vodilno vlogo in položaj delovnega človeka tudi v sistemu političnega samoupravljanja, s tem pa tudi krepitev socializma.

Posebej velja poudariti odgovornost organiziranih delavcev za razvoj političnega sistema

Prav delovno obeležje današnje slovesnosti je priložnost, da še posebej poudarimo odgovornost organiziranih delavcev za sprejemanje odločitev o razvoju političnega sistema in njegovih ustanov, v katerih in s pomočjo katerih uresničujejo svojo ekonomsko in politično oblast. V njihovem najglobljem interesu je, da se funkcija upravljanja v družbi in s tem vsi mehanizmi, s katerimi se le-ta uresničuje, uveljavi kot funkcija združenih delavcev. V našem sistemu socialistične samoupravne demokracije je politična moč razporejena na samoupravno organizirane delavce v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v družbenopolitičnih organizacijah, v procesu sprejemanja družbenih odločitev pa se prek delegacij osredotoča v delegatskih skupščinah, ko te sprejemajo odločitve ob sodelovanju vse ustvarjalne demokratične strukture naše družbe.

Tako kot so delavci danes že uspeli ustvariti nesporno avtoriteto odločitvam in vlogi delavskega sveta, te nenadomestljive oblike odločanja delavcev v združenem delu, ki že pri nas in v svetu postaja sinonim za socialistično samoupravljanje, vse bolj pa tudi že oblikam neposrednega odločanja, je njihova dolžnost, da ustvarijo avtoriteto tudi tistim organom samoupravljanja, ki so jih izvolili in prek katerih rešujejo oziroma odločajo o vseh tistih številnih vprašanjih, ki nastajajo v družbenem življenju pa tudi v samem združenem delu, pa o njih ni mogoče odločiti z osebnim izjavljanjem in ne znotraj temeljne organizacije združenega dela, kajti zahtevajo uskladitev posamičnih interesov z interesi drugih delavcev v skupnega in teh s splošnim družbenim interesom na širših ravneh družbene organiziranosti ali organiziranosti združenega dela. Najpomembnejše sredstvo takšnega odločanja, uresničevanja družbenega samoupravljanja in oblasti ter urejanja drugih splošnih družbenih vprašanj so delegacije in na njih zgrajen delegatski sistem v celoti. To je sistem neposrednega odločanja delavcev in delovnih ljudi, vendar v takih organizacijskih povezavah in z načini, ki omogočajo stalno izražanje in demokratično medsebojno usklajevanje intersov z drubimi delavci v drugih organizacijah in skupnostih ter demokratično sprejemanje odločitev v delegatsko sestavljenih telesih vse do skupščin družbenopolitičnih skupnosti kot organih samoupravljanja in najvišjih organih oblasti. Pogosto ugotavljamo, da ne delavci, ne delavski sveti, pa tudi ne njihovi izvršni organi še ne uporabljajo svojih izvoljenih delagacij pri reševanju problemov, s katerimi se srečujejo, da se prek njih ne vključujejo v določanje sistemskih rešitev in določitve ukrepov tekoče ekonomske politike, da jih nimajo za del svoje samouprave, preprosto pomeni, da se odpovedujejo najučinkovitejšemu sredstvu za uresničevanje svojih pravic in odgovornosti, ki jih imajo kot nosilci družbenega samoupravljanja in politične oblasti. S takim svojim odnosom, ki je pogosto tudi posledica nerazumevanja in podjetniške miselnosti pa tudi neustreznega dela političnih organizacij, se v bistvu odpovedujejo možnostim uveljaviti svoje interese v družbenih odločitvah in vplivati na vsebino tistih odločitev, ki v bistveni meri opredeljujejo njihov družbenoekonomski položaj, pogoje gospodarjenja in s tem tudi pogoje za pridobivanje in razporejanje dohodka. Uporabljanje poti mimo delegacij za reševanje svojih problemov z direktnimi pritiski na upravne organe, strokovne službe in druge, pogosto brez možnosti, da bi delavci določali stališča in smernice za iskanje rešitev oziroma da bi odločili o problemu, pa objektivno krepi moč državne administracije, tehnokratske odnose in prepričanje o tem, da je gospodarska in druga problematika rešljiva zgolj z dobro voljo posameznika ali organa, zlasti državnega in da je od njega odvisen tudi samoupravni položaj delavca in usoda samoupravljanja, sploh.

Prepričan sem, da so dozoreli pogoji za to, da se z odločno aktivnostjo prav združenih delavcev, zasnovano na že poznanih stališčih zveze komunistov, naredi konec tezam o uresničljivosti samoupravljanja le v temeljnih organizacijah združenega dela in da se uveljavi vse tiste demokratične organe, oblike in instrumente, ki delavcem omogočajo, da vplivajo in odločajo tako v okviru in na ravni asociacij združenega dela kot tudi na ravni družbenopolitičnih skupnosti. To je ta čas gotovo eden temeljnih pogojev, da bi delavci v združenem delu in vsi delovni ljudje mogli uspešno delovati kot nosilci upravljanja v družbi in na tej podlagi uresničevati svoje interese in potrebe ter uspešno urejati odnose v združenem delu v družbeni reprodukciji in v družbi nasploh, da bi mogli uspešno delovati kot samoupravljalci, kot organizirana družbena zavest in kot država.

Lahko smo ponosni, ker smo opravili zares veliko delo

Če torej pogledamo, kakšen je uspeh našega dela, ki ima svoj temelj in začetek v zakonu, sprejetem na današnji dan, 1950. leta, potem moremo s ponosom reči, da smo opravili veliko delo. Toda če gledamo nanj s stališč našega dolgoročnega smotra — ustvariti družbo svobodno združenih proizvajalcev — potem je nalog, zahtevnih in težkih, tudi takih, ki sežejo čez življenja generacij, še veliko. Med njimi so tudi tiste, ki zahtevajo več doslednosti v snovanju, razvijanju in uveljavljanju izvirnih druženoekonomskih in pravno-institucionalnih odnosov naše družbe, s katerimi ustvarjamo pogoje za nadaljnji razvoj socialistične samoupravne demokracije ter za demokratično in učinkovito premagovanje težav in ovir v naši družbeni praksi. To so naloge, ki pred vsakogar izmed nas in pred sleherno vodstvo družbenopolitičnih organizacij oziroma sleherni družbeni organ neusmiljeno odkrito postavljajo vselej znova vprašanje, kje je v procesu ustvarjanja pogojev za hitrejši razvoj socialistične družbe in za celovitejše osvobajanje delavca in humanizacijo odnosov med ljudmi, na strani katerih sil, ali tistih, ki si ne glede na besede le prizadevajo varovati svoj pridobljeni položaj v družbi ali na strani nosilcev interesov združenih delavcev, ki nimajo le interesa varovati svoj pridobljeni položaj, ampak želijo več, želijo ustvariti pogoje, da na podlagi svojega dela odločujoče vplivajo na politične odločitve in na razpolaganje z družbenimi sredstvi v vseh odnosih v združenem delu, družbeni reprodukciji in družbi nsploh. Torej sil, ki želijo — kot je dejal tovariš Kardelj — »demokratičen sistem novega tipa, ki bo mogel zagotoviti delovnemu človeku in občanu najširše demokratične svoboščine in ki se bo hkrati sposoben energično in uspešno upreti poskusom, da bi se sistem socialistične in samoupravne demokracije uporabljal prav za njegovo rušenje«.

Iz uvodne obrazložitve Humberta Gačnika, predsednika odbora za sindikalna priznanja pri RS ZSS

Priznanje najboljšim ustvarjalcem vrednot današnje stvarnosti

V imenu odbora za sindikalna priznanja pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije je poročal o letošnji podelitvi priznanj samoupravljavcem predsednik Humbert Gačnik in uvodoma opredelil poglavitna izhodišča, poglede in merila, na katerih predvsem temeljijo odločitve odbora. Nato pa je dejal:

»Prizadevanja za skladen ter celovit gospodarskih, kulturni in socialni napredek naše družbe in dosežki na tem področju so v obdobju zadnjih desetletij pogojeni in neločljivo povezani z razvojem naše samonikle samoupravne družbene ureditve. Poleg pridobitev revolucionarnega gibanja delavskega razreda, ljudskih množic ter narodov in narodnosti Jugoslavije razpolagamo po štiriintridesetih letih obstoja Socialistične federativne Jugoslavije z večjimi materialnimi dobrinami kot kdajkoli prej.

Hkrati v zavesti delavcev, delovnih ljudi in občanov vse bolj prevladuje spoznanje, da je njihov družbenopolitični položaj odvisen od njih samih. Ta pomembna, prevladujoča in značilna sprememba splošne družbene in še posebej delavske zavesti je čvrsta in povezujoča opora ter poglavitno gibalo, s katerim predvsem računajo v Zvezi sindikatov Slovenije organizirani delavci v idejnopolitični in akcijski usmeritvi svojega političnega delovanja, ko uresničujejo v okviru dogovorjenih smernic družbenoekonomskega razvoja svoje razredne interese, svoja stališča in sklepe.«

V nadaljevanju je Humbert Gačnik govoril o najpomembnejših nalogah ZSS, o katerih smo se dogovorili na 9. kongresu v Mariboru, potem pa prešel na podrobnejše utemeljevanje odločitev odbora in poudaril naslednje.

»Ob izboru organizacij združenega dela in posameznikov, ki letos prejmejo priznanje samoupravljavcem, je odbor za sindikalna priznanja poleg drugega upošteval odgovornost, vztrajnost, učinkovitost in uspešnost uresničevanja teh in seveda še vseh drugih delavskih in širših družbenih interesov ter potreb, pa tudi ustvarjalnost pri oblikovanju samoupravnih odločitev, ki vse to omogočajo in zagotavljajo. Odlikovane organizacije združenega dela je ocenjeval še z vidika njihove gospodarske učinkovitosti ter prispevka h gmotnemu in družbenemu razvoju drugih organizacij združenega dela posamezne dejavnosti ter družbenopolitične skupnosti ožjega in širšega območja.

Pri odlikovanih delavcih je poleg prizadevanj ter deleža, ki ga imajo pri uresničevanju najpomembnejših družbenih ciljev in samoupravnih odločitev v lastnem delovnem in drugem samoupravnem okolju, jemal v poštev še ugled in vpliv, ki so si ga zaslužili z delom in družbenopolitičnim delovanjem.

Delavci organizacij združenega dela in posamezniki, ki prejmejo letošnje priznanje samoupravcem, so dosegli vidne uspehe pri uresničevanju kulturnih, vzgojnih, izobraževalnih, socialnih in drugih potreb delavcev in občanov, pri praktičnem uveljavljanju demokratične, razredno opredeljene kadrovske politike, načel medsebojne delavske solidarnosti, pri podružbljanju družbene samozaščite in ljudske obrambe itd.

Odbor za sindikalna priznanja je letos dobil predloge za priznanja samoupravljavcem iz triindvajsetih občin in vseh regij. Med kandidati je bilo devet organizacij združenega dela, ena osnovna organizacija zveze sindikatov ter osemnajst delavcev, ki s svojimi delovnimi in samoupravnimi uspehi izstopajo v svojem okolju, zaradi česar so jih upravičeno predlagali. Že to je nesporen dokaz, da jim njihove dosežke in zasluge priznavamo.

Odbor je med njimi izbral pet organizacij združenega dela in deset posameznikov, kolikor jih je letno največ možno odlikovati. Sklenil je, da dobijo priznanje samoupravljavcem v letu 1979 delavci ene temeljne organizacije združenega dela, delavci treh delovnih organizacij in delavci ene enovite delovne organizacije. Med desetimi posamezniki, ki prejmejo priznanje, so tri tovarišice, osem delavk oziroma delavcev je iz neposredne proizvodnje ali osnovne dejavnosti, polovica jih je kvalificiranih ali visokokvalificiranih.

Želim poudariti, da je odbor za sindikalna priznanja o letošnji podelitvi teh odličij Zveze sindikatov Slovenije odločil soglasno, vendar po obširni in temeljiti obravnavi vseh kandidatov in na podlagi ocen in mnenj občinskih organov zveze sindikatov in drugih družbenopolitičnih dejavnikov. Odbor je skušal v svojem delu upoštevati vso raznolikost elementov, ki pogojujejo doslej izkazane uspehe odlikovancev in njihove značilnosti, ter čim celoviteje uporabiti merila družbene vrednosti njihovih dosežkov, kar je za tak izbor odločilnega pomena.

Priznanja samoupravljavcem prejmejo:

— delavci delovne organizacije Stol, Kamnik,

— delavci delovne organizacije Železarna, Jesenice,

— delavci delovne organizacije Radenska, Radenci,

— delavci Vzgojnovarstvenega zavoda Semedela v Kopru in

— delavci temeljne organizacije združenega dela Zdravila v Krki, Novo mesto.

Odlikovani posamezniki pa so:

— Ivan Drekonja, oblikovalec iz Mebla v Novi Gorici,

— Anton Fajfarič, visokokvalificiran klepar iz Tovarne glinice in aluminija Boris Kidrič iz Kidričevega,

— Jožica Farčnik-Mrvar, diplomirana agronomka iz Cinkarne Celje,

— Milena Jesenko, predmetna učiteljica na Osnovni šoli bratov Ribarjev v Brežicah,

— Anton Kralj, vodja temeljne zadružne enote iz Kmetijske zadruge, Metlika,

— Hermina Leskovšek-Šefman, raziskovalna sodelavka iz Inštituta Jožef Štefan iz Ljubljane,

— Alojz Otoničar, visokokvalificiran mizar iz Bresta v Cerknici,

— Drago Peterlin, visokokvalificiran strugar iz Gradbenega industrijskega podjetja Beton — Zasavje v Zagorju,

— Milan Tribušon, kvalificiran tekstilec iz Bombažne predilnice in tkalnice Tržič in

— Franc Zidar, inženir organizacije dela v delovni organizaciji Trimo, Trebnje.

V imenu odbora za sindikalna priznanja iskreno čestitam odlikovanim kolektivom in posameznikom za izkazane, često izvirne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov ter za — v duhu ustave in določil zakona o združenem delu — uspešno organiziranje in uresničevanje samoupravljanja v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih in družbenopolitičnih skupnostih.

Njim in vsem drugim, ki utirajo pot prvobitnim težnjam in ciljem najširšega kroga delavcev, vsem, ki stanovitno ob sleherni priložnosti uresničujejo temeljne naloge politične dejavnosti Zveze sindikatov Slovenije kot nosilci splošnih družbenih prizadevanj in organizirane akcije vseh družbenih dejavnikov v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva, in vsem posameznikom in delovnim kolektivom, ki z lastnim delovanjem in prakso zavzeto in odločilneje uveljavljajo oblast delavskega razreda in delovnih ljudi nad pogoji in sadovi dela, naj bodo ta odličja dokaz in zagotovilo, da uvrščamo njihova prizadevanja in uspehe poleg proizvodnega in drugega družbenega dela med pomembne vrednote naše današnje socialistične družbe in stvarnosti.«

Priznanja in nagrade samo

IVAN DREKONJA, oblikovalec v novogoriškem Meblu, se je izkazal kot pobudnik številnih akcij za izboljšanje poslovanja, znižanja stroškov, večje delovne discipline in storilnosti. V očeh Meblovega kolektiva uživa ugled delavca — pionirja, ki je v preteklih treh desetletjih dela nenehno potrjeval svojo trdno privrženost socialistični družbi in delavskemu samoupravljanju.

ANTON FAJFARIČ je visokokvalificiran klepar v Tovarni glinice in aluminija »Boris Kidrič« iz Kidričevega. Takoj po vojni, ki jo je preživel v taboriščih, se je vključil v partijsko delo, v delovanje sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij. Njegova značilnost je, da na vsakem koraku rad in nesebično prenaša svoje izkušnje na mlajše sodelavce.

JOŽICA FARČNIK-MRVAR je diplomirana agronomka in dela v celjski Cinkarni. Zanjo je značila velika razgledanost v teoriji samoupravljanja in v konkretni uporabi teh spoznanj v praksi in še posebej pri uveljavljanju samoupravnih odnosov v delovni skupini in TOZD. Precej je storila tudi pri uveljavljanju delegatske baze.

DR. HERMINA LESKOŠEK-ŠEFMAN je raziskovalna sodelavka na Inštitutu »Jožef Stefan« v Ljubljani. Njena prizadevanja na strokovnem področju so vidna v mnogih publikacijah in nastopih na simpozijih in konferencah. Je primer delavke, ki ima voljo, da poleg družinskih obveznosti in strokovnega dela svoje znanje usmerja tudi v družbenopolitično dejavnost.

ANTON OTONIČAR je tehnolog za površinsko obdelavo pohištva v cerkniškem Brestu. V svoji skoraj tri desetletja dolgi delovni dobi je opravljal številne družbenopolitične naloge. Zlasti se odlikuje pri uveljavljanju samoupravnega odločanja na temelju delegatskih odnosov. Veliko posluha pa ima tudi za socialno politiko, ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

DRAGO PETERLIN je visokokvalificiran strugar pri GIP »Beton«, TOZD Gradbeništvo iz Zagorja. Njegovo delo je takšno, da ne terja zgolj rutinskega opravljanja, pač pa nenehno iskanje optimalnih rešitev, da bi zaradi izgube časa pri okvarah mehanizacije izgubili kar najmanj časa. Uveljavil se je tudi na področju družbenopolitičnega dela.

DELAVCI TOZD ZDRAVILA V KRKI IZ NOVEGA MESTA:

V tej temeljni organizaciji združuje delo 685 delavcev, od tega približno 80 odstotkov žensk. Zanjo je značilno nenehno izboljševanje delovnih pogojev, in sicer z uvajanjem avtomatskih naprav in aparatur, novih tehnologij in tehnoloških postopkov. Odraz tega je nenehna rast delovne storilnosti. Prav zavoljo tega, navzlic stalnemu naraščanju nabavnih cen surovin in rasti vrednosti tujih valut, cen končnih izdelkov v sedanjem planskem obdobju niso bistveno popravljali.

Podobno kot v vključevanju v mednarodno delitev dela so dosegli dobre rezultate tudi pri uresničevanju zakona o združenem delu. Samoupravni položaj delavcev se je zategadelj okrepil, in sicer predvsem na področju urejanja družbenoekonomskih odnosov, izboljševanja samoupravne organiziranosti ter vsebinsko bogatejše družbenopolitične dejavnosti.

V TOZD Zdravila so samoupravno zelo uspešno organizirani. Zastopanost delegatov, tako v delavskem svetu, komisiji delavske kontrole in komisiji za medsebojna razmerja, je usklajena s strukturo delavcev zaposlenih v temeljni organizaciji. Delegati prihajajo na seje svojih organov s stališči svoje sredine. Le-te so povečini organizirane v sindikalne skupine, katerih delovanje je urejeno s statutom TOZD. Takšna oblika dela se jim je zelo obnesla, kajti en zbor vseh delavcev TOZD ni rodil želenih sadov.

DELAVCI DELOVNE ORGANIZACIJE STOL IZ KAMNIKA:

V tej delovni organizaciji, ki letos praznuje 75-letnico obstoja, je zaposlenih 1690 delavcev ali 20 odstotkov vseh zaposlenih v kamniški občini. Kolektiv se lahko pohvali z uspehi tako na področju samouprave kot gospodarjenja. Lani, na primer, so dosegli 22 odstotkov dohodka občine, produktivnost dela pa se je v letih od 1976 do 1978 povečala poprečno za 6 odstotkov. Stol je bil tudi med prvimi delovnimi kolektivi v občini, ki je oblikoval TOZD. Po sprejetju zakona o združenem delu so z vso resnostjo začeli analizirati pogoje, v katerih delajo. Program aktivnosti, ki so ga s tem v zvezi sprejeli, so delavci pozneje sproti dopolnjevali. Njegova odlika je bila, da so bili v njem točno opredeljeni nosilci, roki in zadolžitve.

Delovna organizacija načrtno vodi kadrovsko politiko. Strokovni kader si pridobiva predvsem iz vrst svojih štipendistov. Vsako leto je na voljo 55 štipendij, hkrati pa možnost za uk 40 učencev. Uspešno rešujejo tudi stanovanjske probleme. Tako so lani zgradili nov stanovanjski blok, v katerega se je vselilo 72 prosilcev. Delovna organizacija ima tako zdaj 12 stanovanjskih blokov, v katerih stanuje 234 njenih delavcev in upokojencev.

Samoupravno je Stol organiziran tako, da lahko vsak posameznik, delovna skupina ali delavci na zborih ter delegati neposredno odločajo tako v TOZD kot tudi delovni organizaciji.

DELAVCI DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNA JESENICE

V tem kolektivu so že od nekdaj iskali take oblike odločanja, ki bi samoupravo kar najbolj približale delavcem. Kot rezultat teh prizadevanj so že v obdobju ustavnih dopolnil oblikovali delovne skupine, ki delujejo v železarni kot oblika zborov delavcev po temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. To je le eno področje, kjer so jeseniški železarji lahko za zgled drugim, saj so si nenehno prizadevali, da bi bili samoupravno tako organizirani, da bi imeli možnost uresničevati svoje družbenoekonomske in samoupravne pravice in seveda tudi dobro delati.

Železarna Jesenice je bila med prvimi, ki so po zadnji ustavi skušali prenesti z ustavo dogovorjena načela v prakso in na teh osnovah zgraditi nove družbenoekonomske odnose v temeljnih organizacijah. Čeprav so kmalu ugotovili, da je bil prvi korak prekratek in premalo odločen — v začetku leta 1977 so se na novo samoupravno organizirali in tako začeli uresničevati še zakon o združenem delu — pa so bile prve izkušnje temelj za uveljavljanje novih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti ter odnosov med njimi.

Jeseniški železarji so precej storili tudi na področju informiranja. Pri tem velja pohvaliti še zlasti nekaj njihovih izvirnih rešitev, ki zaokrožajo celoto za čim hitrejši in kakovostnejši razvoj socialističnih samoupravnih odnosov.

S slavnostne seje MS ZSS Ljubljana ob dnevu samoupravljalcev

upravljalcem 1979

MILENA JESENKO je predmetna učiteljica na brežiški osnovni šoli »Bratje Ribar«. Nenehno sodeluje v sindikalnem delu in v organih samoupravljanja. Ob tem, da je družbenopolitično zelo aktivna tudi na občinski ravni, redno in vestno sodeluje tudi z mladino. Že nekaj let je mentorica osnovne organizacije ZSMS na šoli.

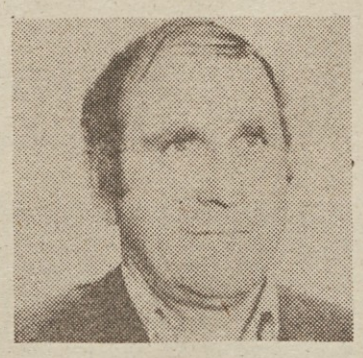

ANTON KRALJ je vodja temeljne zadružne enote pri kmetijski zadrugi Metlika in je vseskozi po vojni aktiven družbenopolitični delavec. Njegova prizadevanja so usmerjena predvsem v uresničevanje zakona o združenem delu na področju kmetijstva. Tako je v marsičem prispeval k samoupravni preobrazbi kmetijstva v svojem okolju.

MILAN TRIBUŠON je vodja skladišča končnih izdelkov v tržiški Bombažni predilnici in tkalnici. Je odkritega — zato seveda tudi kritičnega — značaja, ki pa mu je med delavci v tovarni in občani v Tržiču prinesel velik ugled. Zna pritegniti ljudi k sodelovanju in v delo družbenopolitične narave. Njegovo delo pa je domala v celoti vtkano v poglabljanje samoupravnih odnosov.

FRANC ZIDAR je inženir organizacije dela v delovni organizaciji Trimo iz Trebnjega. Izkazal se je predvsem pri izdelavi sanacijsko-investicijskih programov. Le-ti namreč pomenijo rešitev delovne organizacije iz nakopičenih težav, kar ima tudi za posledico, da se je število zaposlenih s 60 v letu 1966 dvignilo na 730, kolikor jih v Trimu združuje delo danes.

Rezultati so najboljša potrditev pravilnosti naše poti

Na predvečer 27. junija, dneva samoupravljalcev, je bila v Festivalni dvorani slavnostna seja mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljana, na kateri so podelili pet nagrad in deset priznanj posameznikom za izjemne dosežke pri razvoju in krepitvi samoupravljanja. Nagrajencem in zbranim družbenopolitičnim delavcem — med njimi so bili tudi Marjan Rožič, Marjan Orožen, Albin Vengust in Marjan Jelen — je spregovoril predsednik MS ZS Ljubljana Jože Marolt, ki je najprej nanizal nekaj misli o začetkih samoupravljanja in o izvirnosti naše poti v socializem, nato pa nadaljeval:

»Dvoje je res: samoupravljanje je temelj gospodarske, kulturne, socialne in znanstvene rasti in je hkrati edina možnost za naš nadaljnji razvoj. Vendar pa je treba vedeti, da je treba tudi danes bojevati bitko za več samoupravljanja, da je treba vsak dan znova utrjevati doseženo in to tudi braniti pred vsemi poskusi uvajanja unitaristične trde roke ali liberalističnega koncepta slabitve pravic in dolžnosti delovnega človeka in občana. Pri tem imamo pomembno vlogo revolucionarni sindikati in seveda Zveza komunistov. Če zato v letošnjem letu slavimo in se spominjamo začetkov naše partije ter sindikatov in SKOJ, torej obdobja, ko je zorela revolucija, potem je nujno podčrtati, da je vsebina teh manifestacij popolna šele tedaj, če jo povežemo z rezultati, ki smo jih dosegli pri krepitvi samoupravnega položaja človeka.«

Predsednik Marolt je zatem govoril o sistemskih rešitvah, ki ne morejo biti formula za razreševanje številnih družbčeni vprašanj brez samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja. »Zato tudi ni dileme o tem, ali številni zakoni, odloki in podobno sami po sebi zanikajo samoupravno vsebino dogovarjanja, pač pa je treba znova in znova ugotavljati, kako posamezne rešitve, ki jih, na primer oblikuje država z vsem svojim aparatom, krepijo temelj naglejšega razvoja samoupravnega dogovarjanja, sporazumevanja in odločanja. Nobena oblika samoupravnega konstituiranja človekovih interesov pa pri tem ni imuna pred škodljivimi vplivi drugačnih političnih usmeritev. To je posebej močno vidno pri samoupravnih interesnih skupnostih, ki so se v prenekaterem slučaju organizirale kot klasični državni aparati, odtujeni delovnemu človeku. To seveda ne pomeni, da je kritika teh hkrati tudi kritika samoupravnih skupnosti kot takšnih. Nasprotno: akcija ZK energično poudarja pomen interesnih skupnosti kot političnega prostora, od koder je možno najbolj neposredno vplivanje ljudi na celo vrsto dejavnosti in kjer prihaja najbolj do izraza pluralizem samoupravnih interesov, toda takšnim ciljem so nemalokrat napoti preštevilni aparati, ki svoje interese izenačujejo z družbenimi in so zvečine le aritmetični seštevek delavcev v upravi oziroma zrcalna podoba aparata v klasični državni upravi. Ta pa mora biti v bistvu tista, ki bo zgolj usposobljena oblikovati strokovne predloge za posamezne rešitve, seveda na način in v duhu, za katerega so se dogovorili samoupravljalci v združenem delu. Včasih pa se zdi, da se oblikujejo SIS tudi tedaj, ko bi bilo možno po utečenih in že podružbljenih poteh uresničevati sprejeto ali se o tem dogovoriti v sindikatih, SZDL ter ob pomoči družbenih svetov, ki smo jih opredelili kot politično in strokovno najbolj primerna telesa, ki naj iščejo najboljše rešitve.«

Slabostim navkljub, ki se še kažejo, pa ne gre zanikati dosedanjih uspehov, saj posamezni slabi kazalci gospodarjenja ne morejo biti edino merilo za preverjanje samoupravljalske prakse. Te misli veljajo tudi za Ljubljano, ki se bo morala še bolj odpreti, se otresti samozadovoljne miselnosti tako v združenem delu kot v občinskih i n mestnih okvirih. Pri krepitvi proizvodne osnove bo treba tudi v Ljubljani upoštevati vsa dognanja znanosti in končno preseči drobljenje problemov.

»Najboljša oddolžitev dnevu samoupravljalcev so rezultati, ki smo jih dosegli, a smo hkrati trdno prepričani, da bodo prihodnje leto še boljši, da bo zato samoupravljanje še bližje svojemu namenu, da postane prevladujoč način življenja, najsi gre za gospodarjenje, socialno politiko, kulturo ali znanost. To pa praktično pomeni nadaljnji napor za uresničevanje zakona o združenem delu in vseh njegovih določil, ki se vsa stekajo v en sam cilj, da je namreč človek povsem svoboden šele tedaj, ko samostojno obvladuje vse procese svojega in združenega dela,« je končal Jože Marolt in še enkrat prisrčno čestital nagrajencem.

Nagrade mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljana za prispevek k naglejši krepitvi samoupravljanja so s svojim vzgledom, delom in prizadevanji prejeli:

FRANC GUZELJ, rojen 1945. leta, KV ključavničar v IMKO. Še posebej zavzeto se je lotil dela pri uresničevanju določil zakona o združenem delu;

IVAN SABOL, 1939, delavec v Litostroju. Že več kot 15 let deluje v sindikatu, ZK in samoupravnih organih in je eden nosilcev nadaljnje samoupravne preobrazbe Titovih zavodov;

VIDA SMREKAR, 1929, pletilja v Angori. Je marljiva in uspešna delavka in dolgoletna družbenopolitična aktivistka tako v svoji TOZD kot tudi izven nje;

JANEZ VATOVEC, 1929, VKV varilec v TOZD Kemin Kolinske. Že od 1950. leta aktivno sodeluje pri uveljavljanju samoupravljanja in njegovega razvoja;

ŠTEFANIJA ŽAGMEISTER, 1943, direktorica finančne službe PTT Ljubljana. Poleg aktivnega družbenopolitičnega dela je bila idejni vodja uveljavljanja samoupravnih odnosov v PTT.

Priznanja mestnega sveta ZS Ljubljana pa so prejeli:

MILICA CVETAN, strokovna svetovalka za bančno tehnologijo v Ljubljanski združeni banki; DUŠAN DOBROVOLJC, projektant v IB Elektroprojekt; MARJAN DRAGAR, kadrovik v skupnih službah BTC Ljubljana; JANEZ GJURA, zaposlen v Zavodu za raziskavo materiala in konstrukcij; KRISTJAN HAUPTMAN, vodja oddelka za samoupravo in informiranje v Avtomontaži; KAREL KOROŠEC, pravni svetovalec v Titovih zavodih Litostroj; JOŽE KOZAR, pedagog v izobraževalnem centru PTT; ADOLF KUZMAN, tehnik pri SGP Slovenija ceste; LOJZE PAJK, pedagoški delavec v Domu tehniških srednjih šol; ANTON REBOZU, zaposlen v Tobačni tovarni v Ljubljani.

S slovesnosti v Festivalni dvorani v Ljubljani

S slovesnosti so poročali Andrej Agnič (fotografije), Damjan Križnik in Ivo Kuljaj.

DELAVCI DELOVNE ORGANIZACIJE RADENSKA RADENCI

Ob ustanovitvi prvega delavskega sveta takratnega zdravilišča Radenska, avgusta 1950. leta, je bila dnevna proizvodnja 17 tisoč steklenic mineralne vode. Danes pa v Radenski po potrebi na dan napolnijo tudi poldrugi milijon steklenic minerlane vode in drugih brezalkoholnih pijač. Več kot polovico teh so v delovni organizaciji proizvedli po lastni zamisli in tehnologiji ter iz domačih surovin. Na podlagi določil zakona o združenem delu so vzpostavili povsem nov sistem dohodkovnih odnosov med temeljnimi organizacijami in delovnima skupnostima skupnih služb. Kljub takšni razvejanosti se uspešno dogovarjajo, tako za skupen razvoj, kakor tudi za združevanje sredstev pri naložbah in izboljšanje delovnih pogojev delavcev.

Delavci Radenske pa se nikakor ne zapirajo znotraj svoje delovne organizacije. To pove že dejstvo, da so se v zadnjih desetih letih večkrat zavestno odločili nameniti precej sredstev za razvoj in ureditev zdraviliškega kraja in okoliških naselij, za zgraditev nove osnovne šole v Radencih in za nov otroški vrtec. Tudi skrb za delavce ni zapostavljena, saj imajo že več let skupen sklad za pomoč delavcem v primeru nezgod. Organizirano imajo tudi preventivno zdravstveno službo, urejeno inovacijsko dejavnost, v zadnjih letih pa so odpravili tudi nočno delo žensk. Dodati velja, da imajo vsi zaposleni zagotovljeno toplo malico in da so več kot 200 delavcem iz združenih sredstev zagotovili stanovanja oziroma posojila.

DELAVCI VZGOJNOVARSTVENEGA ZAVODA SEMEDELA — KOPER

To je enovita delovna organizacija s štirimi enotami, v katerih je zaposlenih 80 delavcev. Leta 1978 so sprejeli vse samoupravne akte in jih takoj začeli v praksi tudi uresničevati. Delavci vzgojnovarstvenega zavoda Semedela pridobivajo dohodek iz skupnega prihodka, ki ga ustvarijo s svobodno menjavo dela prek skupnosti otroškega varstva koprske občine, iz prispevkov staršev in iz drugih prihodkov. Delavci sodelujejo kot udeleženci samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za uresničevanje svobodne menjave dela na področju otroškega varstva in na podlagi skupaj dogovorjenih meril usklajujejo letne plane. Ob tem ugotavljajo nekatere pomanjkljivosti pri dosedanjih oblikah medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti v odnosih svobodne menjave dela. Te pomanjkljivosti so v dosedanjem načinu izražanja potreb uporabnikov storitev na eni in izvajalcev na drugi strani. Pri tem so tudi ugotovili, da bi morale biti samoupravne interesne skupnosti intenzivnejše povezovalke interesov uporabnikov in izvajalcev. V tej delovni organizaciji ugotavljajo delovni prispevek delavcev glede na količino, kakovost in gospodarnost dela, pri tem pa upoštevajo zahtevnost in sestavljenost del in nalog. Poudarjajo pa, da bodo morali merila za ugotavljanje delavčevega prispevka še dopolniti. Osebni dohodek vodilnih in vodstvenih delavcev je odvisen od poprečja uspehov vseh zaposlenih in seveda tudi od njihovega lastnega prispevka.

Odličja Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije

Damjan Križnik

Na slavnostni seji izvršnega odbora republiškega odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije, združeni s praznovanjem 27. junija, dneva samoupravljalcev, je predsednik RO Jože Pečnik podelil 14 zlatih in 12 srebrnih znakov njihovega sindikata tistim delavcem, ki so se doslej še posebej zavzemali za uveljavljanje in razvoj samoupravljanja v prometnih delovnih organizacijah. Zlate znake so prejeli: Livij Jakomin, Janko Bezjak, Miro Geroni, Janez Kante, Zoran Kristan, Franc Krnel, Ivo Resnik, Ivan Seljak, Matija Sobočan, Janko Trebše, Vinko Vidic, Martin Vrbek, Fani Žagmeister in Marija Gregorič. Srebrne pa: Jože Janžekovič, Franc Kranjc, Marjan Kranjšek, Aleksander Kozar, Anton Rous, Jakob Škafar, Zvone Štrukelj, Marija Pezdirc, Vid Lavrih, Vladimir Petravčič, Ludvik Hrvatin in Janez Žnidaršič. Za še prijetnejše počutje slavljencev so s priložnostnim programom poskrbeli člani ljubljanske Opere Sonja Hočevar (na sliki), Ladko Korošec in Rajko Koritnik.

Ob prazniku SOZD Iskra

Po stopinjah partizanskih tehnikov

Marjan Kralj

Današnji gigant jugoslovanske elektrotehnične in posebej elektronske industrije Iskra je v svetovnem merilu dokaj mlada organizacija. Njen začetek sega v pomladne dni leta 1946, ko je formalni dekret o njeni ustanovitvi podpisal takratni minister za industrijo slovenske vlade Franc Leskovšek-Luka. Pobudo za ustanovitev so dali partizanski tehniki, ki so delovali med vojsko v centralni tehniki CK KPS pri zvezah in kasneje v okviru partizanskih radijskih delavnic v Starih žagah na Dolenjskem. Tem partizanskim tehnikom gre torej zasluga za začetni razvoj slovenske elektroindustrije, saj so sodelovali pri ustanavljanju in organizaciji obeh proizvodnih vej — kranjske in ljubljanske, ki sta se kasneje — 1960. leta — združili v enotno podjetje. Tako ima Iskra svoje organizacijske in kadrovske zametke v tehniki med narodnoosvobodilnim bojem, česar se kolektiv Iskre zaveda in s ponosom goji ter obuja revolucionarne tradicije.

Nič čudnega ni, da se je kolektiv Iskre že pred leti odločil, da bo imel svoj vsakoletni praznik prav na dan borca — 4. julija. Lani so se zbrali delavci Iskre v Škofji Loki, na prostranem prireditvenem prostoru za loškim gradom. Govoril jim je Edvard Kardelj, ki ga, žal, zdaj ni več med nami. Letos bo proslava v Ljubljani, kjer ima sedež Iskrina industrija avtomatike. Le-ta proslavlja 29. junija 30-letnico obstoja. Njej je zaupana celotna organizacija proslave. Osrednja prireditev bo v Zadobrovi v soboto, 30. junija. Zaradi predvidene velike udeležbe delavcev Iskre in številnih povabljenih gostov bo tudi letos to ena največjih proslav na Slovenskem.

Zadnji dosežki in načrti v prihodnje

Lani je bilo osrednje leto srednjeročnega načrta in za Iskro zelo pomembno, saj je organizacija potrdila pravilnost že prej sprejete programske in organizacijske usmeritve. Tako so bili že doseženi bistveni kakovostni premiki pri vgrajevanju večjega deleža znanja v proizvode in pri razvoju proizvodnje z vrhunskimi tehnologijami. V teh tako imenovanih strateških razvojnih programih, so bili v minulem letu doseženi naslednji najpomembnejši dosežki:

— Zgrajena je bila in začela je obratovati tovarna mikroelektronskih MOS in tankoplastnih vezij v Ljubljani, ki predstavlja vrh razvoja v mikroelektronski tehnologiji;

—razširjene so bile proizvodne zmogljivosti za debeloplastno hibridno vezje in elektronske elemente — potenciometre v tovarni uporov v Šentjerneju na Dolenjskem;

— Iskra je ustanovila novo tovarno elektronskih računalnikov v Kranju, kjer je stekla proizvodnja poslovnih in procesnih miniračunalniških sistemov Iskradata C 18 in mikroračunalnika Iskradata 1680, izdelanega po lastni konstrukciji brez uporabe licenc;

— dokončana je bila gradnja Centra za merilno in telekomunikacijsko optoelektroniko v Ljubljani. Panoga, ki že uporablja laserje, velja za vrhunsko proizvodnjo v svetovnem merilu.

— Iskra gradi Center za avtomatizacijske inženiringe v Ljubljani, kjer bodo združene vse zmogljivosti za projektiranje in izdelavo sodobnih računalniško krmiljenih sistemov za daljinsko upravljanje v elektroenergetiki, prometu, pri industrijskih procesih, za signalizacijo in varovanje objektov, naprav itd.

— tudi na drugih proizvodnih področjih se je znatno okrepila investicijska dejavnost, saj je bila v primerjavi z minulim letom kar za 74 % večja. Med drugim so bile izpolnjene te zastavljene naloge: Tovarna Mehanizmi v Lipnici pri Kropi je uvedla novo proizvodno tehnologijo in razširila proizvodne zmogljivosti;

— tovarna baterij in baterijskih naprav v Ljubljani je zgradila povsem nove tovarniške in poslovne prostore na inustrijskem kompleksu v Stegnah in se vanje preselila;

— v tovarni kondenzatorejv v Semiču so razširili proizvodne zmogljivosti;

— Industrija avtomatike je odprla nov obrat za aparate pri avtomatizaciji in releje v Makolah na Štajerskem;

— v Novi Gorici je Iskra dogradila novo tovarno za velike avtomobilske zaganjalnike in dogradila tovarno vžigalnih sistemov v Tolminu.

— mimo tega so se zvrstile tudi investicijske naložbe v proizvodnjo feritov, polprevodnikov, keramičnih in elektrolitskih kondenzatorjev, elektromotorjev, televizorjev itd.

Na vseh področjih dejavnosti je uvedla Iskra v proizvodnjo poleg že omenjenih številne nove izdelke, ki slone na najnovejših dosežkih razvojnih tehnologij, kot so profesionalni elementi za elektroniko in avtomatiko, novi polprevodniški elementi, najsodobnejši feritni in magnetni elementi, miniaturni in elektronski releji, nove napajalne naprave, naprave v energetiki in procesni tehniki, različne vrste pretvornikov, novi elektronski elementi in naprave za zaščito, daljinsko vodenje in avtomatizacijo elektrarn, nove elektronske naprave in sistemi za programsko krmiljenje obdelovalnih strojev, nove specialne naprave za varjenje v plazmi, nove posebne elektronske krmilne naprave za betonarne, silose, asfaltne baze, strojno, tekstilno in lesno industrijo, moderni elektronski merilni inštrumenti z mikroračunalniki in digitalnim prikazom, telefonske garniture v mikroelektronski izvedbi, male elektronske telefonske centrale z mikroračunalniki, multikanalne naprave za radijske zveze v mikroelektronski hibridni tehnologiji, zahtevnejši izdelki za splošno rabo, od svetovnih proizvajalcev avtomobilov homologirani avtoelektrični izdelki in še mnogi drugi.

Vsi ti dosežki so skoraj izključno plod domače razvojno-raziskovalne dejavnosti pa tudi dolgoletnih raziskav v bazičnem razvoju. Za Iskro je značilno, da so vlaganja v to dejavnost v zadnjih treh letih rasla 2,5 — krat hitreje od vlaganj v proizvodnjo. Lani so že presegale 5 % vrednosti proizvodjne. Iskra je tudi še razširlila in poglobila sodelovanje z raziskovalnimi inštitucijami. Na novo sta bila sklenjena dolgoročna sporazuma z Inštitutom Jožef Stefan in mariborsko univerzo.

Posebno skrb je Iskra posvetila kakovosti proizvodov. Dejstvo, da je njen Inštitut za kvaliteto in metrologijo postal član mednarodne organizacje za kakovost EXACT, je pomemben dosežek in obenem priznanje celotnemu podjetju.

V naslednjih letih načrtuje Iskra še večja vlaganja tako v povečanje proizvodnih zmogljivosti, ki bodo zajela praktično vse delovne organizacije Iskre, kot v razvojno raziskovalno dejavnost. Vse to bo omogočilo Iskri, da bo povečala proizvodnjo, uvedla sodobne tehnologije in razvila konstrukcijsko še bolj zapletene proizvode ter tako stopala vštric z najbolj naprednimi podjetji v teh dejavnostih na svetu.

Razvoj Iskre

Njen dinamični razvoj lahko v grobem razdelimo na štiri obdobja:

Prvo obdobje sega od ustanovitve do leta 1960., ko so se z Iskro združili Inštitut za elektrozveze v Ljubljani, ki velja za začetnika jugoslovanske elektronike, tovarna električnih aparatov TELA v Ljubljani, izdelovalec relejne in zaščitne tehnike ter Tovarna telekomunikacij v Ljubljani, prvi proizvajalec radijskih in televizijskih sprejemnikov v državi, vsaka od teh organizacij z določenim številom dislociranih obratov. Združitev v enotno podjetje je bila pogojena s spoznanjem, da s preusmeritvijo jugoslovanskega gospodarstva iz državno-planskega v tržno majhna in avtarktična podjetja nimajo razvojnih možnosti.

V drugo obdobje svojega razvoja stopa Iskra že s 7000 zaposlenimi in s proizvodnjo, vrednost 156 milijonov.

S koncentracijo finančnih sredstev, tehnologij in znanja kakor tudi z ustanovitvijo lastnega inštituta za raziskave in razvoj ter komercialne organizacije niso izostali pričakovani pospeševalni učinki. Tako se je z nadaljnjim združevanjem in specializacijo posameznih panog Iskra povečala v tem obdobju za devet tovarn: avtoelektričnih izdelkov, majhnih elektromotorjev, elektromehanskih in elektronskih inštrumenotv, elektronskih naprav, folijskih kondenzatorjev, usmerniških naprav, polprevodnikov in radijskih sprejemnikov. Vzporedno s tem pa je tekel proces konsolidacije in specializacije proizvodnega programa, predvsem pa se je poglabljala usmeritev v tržno poslovanje.

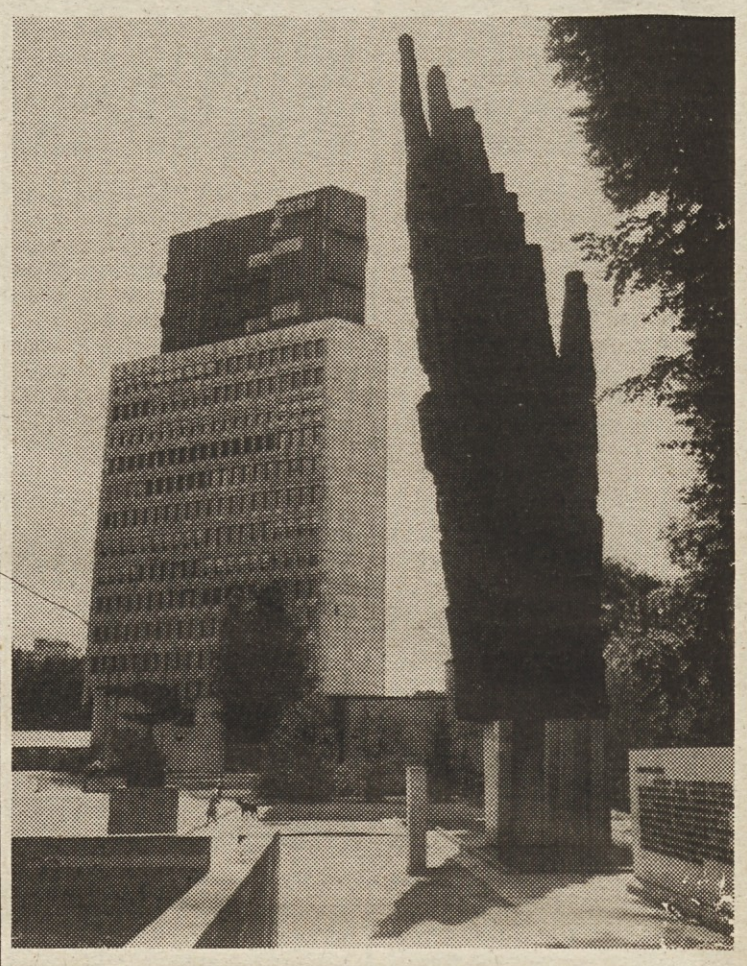

To obdobje je Iskra sklenila 1966. leta s 570 milijonsko vrednostjo proizvodnje in s 13.000 zaposlenimi, ko je močno centralizirana sktruktura podjetja že delovala zaviralno. Dotlej enotno podjetje je bilo reorganizirano v združenje s precejšnjo stopnjo samostojnosti organizacij — članic, vendar soodgovornih za skupen in skladen razvoj.

Reogrganizacija je omogočila notranjo konsolidacijo združenega podjetja in ga usposobila za odločnejše vključevanje v mednarodno delitev dela. Z ustrezno tržno prilagoditvijo proizvodnega programa in ustanovitvijo razvejane mreže predstavništev v tujini je Iskra v tem obdobju dosegla osemkratno povečanje izvoza. Hkrati se je nadaljeval prices združevanja. Z Iskro so se v tem času združile tovarna gospodinjske opreme Elra, Reteče, tovarna anten, Vrhnika, EMO, tovarna emajlirane posode in kontejnerjev, Celje, tovarna baterij Zmaj, Ljubljana, Vega, tovarna elektrooptičnih in steklopihaških izdelkov, Ljubljana, ELA, tovarna elektrospojnih vezij, Novo mesto ter tovarna kovinske galanterije Trenta, Bovec.

Četrto obdobje v razvoju Iskre se začenja leta 1974 s sprejetjem nove ustave, ki v evoluciji jugoslovanskega družbenoekonomskega sistema pomeni prehod v višjo stopnjo samoupravne socialistične demokracije. Ustanovljeno je bilo 65 temeljnih organizacij združenega dela po načelu zaokroženih tehnoloških in ekonomskih enot, ki so temeljna celica družbenoekonomskega sistema in imajo status pravne osebe. Hkrati je bila izvedena reorganizacija združenega podjetja po načelu zaokroženosti proizvodnih programov in ustanovljenih šest, kasneje sedem specializiranih proizvodnih delovnih organizacij.

Leta 1977 se je izločila delovna organizacija EMO Celje zaradi precej odmaknjene kovinsko predelovalne panoge ter se združila s proizvodnimi organizacijami istih panog. K Iskri pa se je pridružila še tovarna odlitkov iz Komna.

Skrb za delavca

Vzlic temu, da Iskra nikoli ni uživala privilegijev prednostne industrije, temveč je morala za vzdrževanje visoke stopnje rasti sama vlagati ogromna sredstva, ni zanemarjala družbenega standarda. Poprečno po 1000 delavcev je zadnja leta dobivalo stanovanja ali kredite za lastno gradnjo. Vendar je treba-isti hip priznati, da je ponekod vse to še vedno premalo.

Precej bolje je z družbeno prehrano, zdravstvenim in otroškim varstvom. Zlasti v velikih delovnih organizacijah je to zelo dobro urejeno. Slednje je posebno pomembno glede na dejstvo, da v Iskri prevladujejo delavke.

Omembe vredna je skrb za invalide. Na pretek je tudi rekreativne in športne dejavnosti ob prostem času. Vsako leto se zbere približno 3000 delavcev — športnikov, ki se pomerijo posebej na zimskih in posebej na letnih športnih igrah.

V temeljnih organizacijah in delovnih organizacij delujejo različne amaterske, kulturne in poljudnoznanstvene dejavnosti, kot so godbe na pihala, pevska društva, likovniki, fotoamaterji, radioamaterji, avtomobilisti, planinci in alpinisti ter drugi. V njih imajo možnost udejstvovanja tudi upokojenci, svojci delavcev in štipendisti. Delovne organizacije izdajajo svoje lastne časopise in blitene, za skupno obveščanje na ravni sestavljene organizacije pa izhaja tednik Iskra v več kot 30 tisoč izvodih, ki ga brezplačno prejema sleherni delavec, upokojenec in štipendist Iskre.

Vsekakor je SOZD Iskra zgleden primer dobre notranje organiziranosti in uspešnega uveljavljanja na domačih in tujih tržiščih.

KDO JE KDO

JERRY ROLLINGS

predsednik začasnega revolucionarnega sveta v Gani

Spremembe v ganskem političnem vrhu zares niso bile redke v zadnjem obdobju. V zadnjih trinajstih letih se je namreč na njenem krmilu, čeprav je prvih osem let obetalo stabilen razvoj, zamenjalo 5 vodilnih ekip. Po dveh doktorjih znanosti in treh generalih je tako pred nekaj tedni na ganski politični vrh vzplaval 31-letni poročnik letalskih sil Jerry Rollings, ki je v marsičem kontroverzna, po drugi strani pa tudi malo znana osebnost. Vso svetovno in domačo javnost je najprej presenetil z dokaj nenavadnim krvavim udarom v dveh delih. Ker namreč prvega maja letos ni uspel, je le nekaj tednov pozneje izvedel tudi drugega, ki je bil, kot je znano, uspešen, čeprav je terjal tudi nekaj »krvavih« žrtev: pučisti so namreč likvidirali naprej generala kopenskih sil Wellingtona (le-ta je bil najtrdovratnejši izmed vseh vojaških voditeljev v nasprotovanju Rollingsu!), nato pa po kratkem postopku tudi bivšega voditelja Ačemponga ki je najbolj »zaslužen za to, da je dežela danes na samem robu gospodarskega poloma in strašanske revščine. Zanimivo je, da je bil Rollings po »prvem delu« udara zaprt, pri čemer so v ganski javnosti močno odmevale njegove besede s sojenja, da »potrebuje Gana za vrnitev na pravo pot rigorozna in če je treba tudi krvava sredstva, podobna etiopskemu načinu«. Zaradi teh besed so politični opazovalci okvalificirali Rollingsa kot »prokomunističnega poročnika« in »novega močnega diktatorja v Afriki, ki utegne delno imeti tudi poštene namene«, a kaže, da je znalo gansko ljudstvo bolje ovrednostiti njegove prave kvalitete. Nič čudnega torej ni, da so ga zarotniki osvobodili iz zapora že tri tedne po aretaciji, nakar se je kot »strela z jasnega« pojavil v Akri, kjer je s sebi lastno odločnostjo in strogostjo prevzel oblast v pičlih 12 urah. Ob prihodu na državni vrh je obljubil, da bo »očistil državo vseh nadlog, ki so jih zapustile prejšnje oblasti, še zlasti pa korupcije«. In kaže, da je mislil zares. Kajti drugo obljubo, da bo v kratkem razpisal splošne volitve, je uresničil že v pičlih 14 dneh.

M. O.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BRIONI — Po dvodnevnih pogovorih sta predsednika Josip Broz Tito in Ramalho Eanes ocenila, da je obisk velikega pomena tako za izboljšanje dvostranskih odnosov med Jugoslavijo in Portugalsko kot za mir in varnost v Evropi in v svetu. Poudarila sta pomen politike in gibanja neuvrščenosti kot samostojnega neblokovskega dejavnika in pomen akcij neuvrščenih za mir in varnost na svetu ter za pravičnejše gospodarske odnose. Predsednika sta se zavzela, da bi Sredozemlje postalo območje miru in sodelovanja, brez jedrskega orožja. Drugo srečanje med predsednikoma Titom in Eanesom je bilo neposredno pred šesto konferenco neuvrščenih držav, za katero je Portugalska pokazala veliko zanimanje in želi sodelovati kot gostja.

BEOGRAD — Član predsedstva SFRJ Petar Stambolić se je vrnil z uradnega in prijateljskega obiska v Gvajani, Jamajki in Kostariki. Obisk je bil namenjen razvoju dvostranskih odnosov in krepitvi politike neuvrščenosti, enotnosti in solidarnosti neuvrščenih držav. Član predsedstva SFRJ Fadil Hoxha pa je odpotoval na Filipine, v Malezijo in Bangladeš, kjer se bo pogovarjal o položaju na svetu in o pripravah na 6. konferenco neuvrščenih držav. V podobni misiji bo član predsedstva Sergej Kraigher obiskal Zambijo.

BEJRUT — V krogih sirske armade so sporočili, da so bila zadeta štiri sirska letala mig-21, ko so poskušala preprečiti bombardiranje palestinskih taborišč in civilnih naselij v južnem Libanonu. Sporočilo še pravi, da sta bila sestreljena tudi dva izraelska phantoma. Izraelski letalski napadi so že nekaj časa sestavni del strategije ustrahovanja v južnem Libanonu, spopad med sirskimi migi in izraelskimi phantomi pa je bil največji izraelsko-sirski letalski dvoboj po aprilu 1974.

TUNIS — Na izrednem zasedanju arabske lige, ki se ga udeležujejo zunanji ministri vseh arabskih držav razen Egipta, razpravljalo o nadaljnjih ukrepih za osamitev Egipta na arabskem in mednarodnem prizorišču, oblikujejo pa stališča v zvezi s položajem na Bližnjem vzhodu. To je prvi uradni sestanek te organizacije po marčevskem sestanku v Bagdadu, kjer so sklenili, da sedež organizacije prenesejo iz Kaira v Tunis.

WASHINGTON — V ZDA so izrekli najvišje možne kazni šestim teroristom, članom skrajne četniške organizacije SOPO, zaradi vrste terorističnih dejanj. Med obsojenimi je tudi zloglasni Nikola Kavaja, ki je bil najbolj vnet pri izvajanju terorističnih akcij. Obsojen je bil na 20 let zapora, zaradi ugrabitve letala, nekaj dni pred izrekom sodbe, pa ga čaka še sojenje zaradi te ugrabitve in ogrožanja življenja ameriških državljanov. Za takšno dejanje predvidevajo ameriški zakoni najmanj 20 let zapora. Medtem je zvezna porota iz New Yorka ukazala policiji temeljito preiskavo o zločinski dejavnosti četniških in ustaških teroristov.

MIK

KOMUNIST ZA DE

Bliže uporabnikom

Miša Sovdat

Ponovno oživljene razprave in priprave na akcije, kako bomo v praksi vsebinsko dosledneje uvelavili svobodno menjavo dela, niso samo posledica »uzakonjena« tega področja. Vedno bolj so tudi odraz vse glasnejših uporabnikov — delavcev in občanov. Še vedno namreč čutijo, čeprav sistem že precej časa uveljavljamo v praksi, preveliko odtujenost samoupravnih interesnih skupnostih. Večina sredstev običajno obtiči torej v regijskih ali republiških interesnih skupnostih, predaleč torej od temeljnih organizacij združenega dela in krajevnih skpnosti. Zato je bilo odločanje o tem, katere (pa včasih tudi čigave) potrebe bomo prej ali pa »bolj« zadovoljevali, dostikrat preveč odmaknjeno od neposrednih uporabnikov. To pa je žal omogočal tudi šepajoč delegatski sistem, ki je za področje interesnih skupnosti največkrat slabše organiziran in neprimerno manj učinkovit kot za družbenopolitične skupnosti.

Z uveljavljanjem nove vloge skupščin samoupravnih interesnih skupnosti, ko bodo postale mesto dogovarjanja in sporazumevanja med uporabniki in izvajalci, ne pa več kraj odločanja, pa bodo zagotovljene predvsem bogatejše vsebinske možnosti za delovanje delegatskega sistema na področju svobodne menjave dela. O potrebah in interesih, ki jih delovni ljudje in občani ne bodo zadovoljevali s svobodno menjavo v krajevnih skupnostih in enotah samoupravnih interesnih skupnosti, se bodo udeleženci menjave sporazumevali v skupščinah SIS. Tu se bodo dogovorili o elementih svobodne menjave, ti pa bodo podlaga za odločanje v temeljnih orgnizacijah združenega dela, za temelje plana in samoupravni sporazum o temeljih plana. Šele ti dokumenti bodo predstavljali predlog za sestavo planov samoupravnih interesnih skupnosti.

Še vedno pa ostaja glavno težišče akcije, da svobodno menjavo dela razvijemo v krajevni skupnosti ter v enotah samoupravnih interesnih skupnosti. Hkrati z uveljavitvijo nove vloge krajevne skupnosti bomo s tem zagotovili, da bodo delovni ljudje in občani (na podlagi družbenega planiranja) prav tu neposredno zadovoljevali svoje interese in potrebe, razen seveda tistih, ki jih bodo prek delegacij v občini, regiji ali republiki.

Prizadevanja za vsebinsko uveljavljanje svobodne menjave dela torej morajo biti usmerjena v temeljne samoupravne skupnosti, TOZD krajevne in samoupravne interesne skupnosti. Tu je potrebno največ pozornosti nameniti usklajenemu planiranju, programom in sredstvom združenega dela. Pomembno vlogo pa morajo pri tem odigrati družbenopolitične organizacije, primerno organizirati aktivnost in jo idejno tako naravnati, da bomo za uresničevanje zakonov o osnovah svobodne menjave dela in o sistemu družbenega planiranja dovolj učinkoviti in akcijsko usposobljeni. To pa tudi pomeni, da moramo biti še kako dobro pripravljeni za premagovanje težav, ki jih (po nekaterih izkušnjah sodeč) lahko pričakujemo. Najbrž bo v procesu uveljavljana potrebno obvladovati različne oblike in načine oživljanja družbenega odtujevanja, administrativnega vmešavanja, potništva, sebičnosti in podobnih negativnih pojavov. Če bomo zavrli in onemogočili te, bomo tudi hitreje razvili kulturo demokratičnega odgovornega in učinkovitejšega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

Z obiska delegacije ZSS v Kataloniji (V.)

Obisk pri ministru za delo Godini

Ivan Godec

Katalonija, najbolj razviti del Španije, se odločno zavzema za avtonomijo. Zato so naš obisk izkoristili tudi za izmenjavo izkušenj pri uveljavljanju samostojnosti republik v federaciji. Pokazali so veliko zanimanje za našo prakso in nas povabili na obisk v svojo Generalitat — vlado Katalonije. Ze na poti do poslopja vlade smo bili neprijetno presenečeni. Ob vhodu in povsod po hodnikih je kar mrgolelo uniformiranih stražarjev. S predstavnikom delavskih komisij smo se strinjali, da gre za nepotrebno pretiravanje. Videli smo bistveno razliko med sedežem delavskih komisij, kjer je bilo mnogo obiskovalcev, ki jim nihče ni branil vstopa in sedežem vlade, kjer je »zavarovanje« popolno. Ironija položaja je v tem, da imajo delavske komisije že močan vpliv med Katalonci, Generalitat pa je še povsem neučinkovita vlada, ki praktično nima nobene oblasti. Od španske vlade je za začetek torej prevzela le zunanji blišč, ki je njej sami predvsem v škodo.

Na pogovoru z ministrom Godino so se nam ti vtisi v celoti potrdili. Razložil nam je program vlade, v katerem zavzema pomembno mesto demokratizacija v Kataloniji. Za sedaj imajo 28 občin in 9 okrajev (imenujejo jih province) in žele doseči čimveč odločanja v občinah. Zaenkrat je vse to še zelo simbolično. Vse pomembne odločitve so sprejete v Madridu. Tako Generalitat v Barceloni nima nobenega pomembnejšega vpliva. Financiranje začasne vlade imajo urejeno tako, da španska vlada dotira delo Generalitat (v letu 1978 150 milijonov pezosov, kar je zelo simbolična vsota).

V zvezi z zaposlovanjem smo ugotovili mnogo podobnosti z našimi izkušnjami. Med drugim imajo precejšnje težave s priseljevanjem delavcev v centre, predvsem v Barcelono, in skušajo ta proces upočasniti. Bistvena razlika pa je v tem, da imajo še vedno mnogo brezposelnih. Na koncu pogovora smo na pol v šali povedali ministru, da je priimek Godina tudi v Sloveniji precej pogost in vprašali, če ne gre morda za kakšne potomce španskih osvajalcev. Zelo resno nam je razložil, da sicer ni vedel za te priimke v Sloveniji in da Katalonci še malo niso bili podobni Špancem pri njihovih osvajalnih pohodih v zgodovini.

Nora noč na barcelonski rambli

Ko smo se tretji dan obiska vračali v Barcelono smo na cesti Aragon nenadoma doživeli eksplozijo navdušenja prebivalcev Barcelone. V hipu so se zbrale množice ljudi na cesti. Avenija Aragon se je napolnila z avtomobili. Vsi so bili z zastavami. Sprva nismo vedeli, kaj se je zgodilo, nato pa so nam spremljevalci pojasnili, da se je tisti trenutek končal televizijski prenos nogometne tekme med Barcelono in Fortuno iz Düsseldorfa in da je očitno Barcelona zmagala. Kasneje smo zvedeli, da so zmagali na tekmi, ki je bila v Baslu v podaljšku s 4:3. Bolj smo se bližali centru mesta, huje je bilo. Ulice so se povsem napolnile. Vzkliki »Basra, Basra« ter hupanje avtomobilov je postajalo vse bolj oglušujoče. Nazadnje nismo mogli nikamor več. Parkirali smo avtomobile in se peš prebijali proti hotelu. Vsa množica ljudi se je gibala v smeri rambe, kjer se je navdušenje množice pokazalo v vsej svoji enkratnosti. Policija se je umaknila v svoje avtomobile in vzdušja ni motila. Vso noč je trajalo slavje. Vzkliki »Basra« in »Katalunya« so se pomešali v mogočnem slavju. Približno polovica vseh zastav, s katerimi so slavili, je bila nacionalnih. Zato nam je bila trditev predstavnikov delavskih komisij, da ne gre samo za zmago nogometnega moštva, ampak tudi za nacionalno manifestacijo, razumljivejša. Kolikor smo mogli videti, ni šlo za pijančevanje, ampak za resnično čustveno reakcijo Barceloncev, ki se je kazala v različnih oblikah: od tega, da so organizirano vzklikali gesla, kot na pravi nogometni tekmi, prek tekmovanja, katera skupina bo postavila višjo piramido iz živih ljudi, vrh katere bo vihrala katalonska zastava, do tega, da se je pojavil resen možak s psom, ki je bil v celoti oblečen v barve »Basre« in je mirno korakal s svojim gospodarjem. Vsaka oblika manifestacije — ena bolj izvirna od druge — je bila deležna ustreznega navdušenja množice.

Ni treba posebej povedati, da to noč nismo spali. Naš hotel je bil prav ob rambli, zato smo noč preživeli v bližnjem »baru«, kot v Barceloni imenujejo svoje bifeje. Naslednji dan se je slavje ponovilo ob vračanju kolone avtomobilov in avtobusov navijačev iz Švice. Ponovno so šli Barcelonci na ulice. Z vseh balkonov so izobesili zastave in pozdravljali navijače. Tudi tokrat se je slavje potegnilo globoko v noč.

OD SOBOTE DO SOBOTE

Sobota, 23. junij

— Pod pokroviteljstvom UNESCA se je v Šibeniku začel 19. festival otroka, največja tovrstna manifestacija pri nas v mednarodnem letu otroka.

Nedelja, 24. junij

— Z mogočno sklepno prireditvijo se je v Šentvidu pri Stični končal jubilejni deseti tabor slovenskih pevskih zborov. Na slovesnosti je govoril Miroslav Čangalović, beograjski operni pevec in predsednik sekcije za kulturo pri zavezni konferenci SZDL.

Ponedeljek, 25. junij

— Vsi trije zbori republiške skupščine so obravnavali obvestilo ustavnega sodišča o stanju in problemih uresničevanja ustavnosti in zakonitosti. Delegati so obravnavali tudi zakonske osnutke o izobraževalni skupnosti, raziskovalnih dejavnostih in raziskovalni skupnosti, skupnosti socialnega varstva, socialnem skrbstvu, družbenem varstvu otrok, telesnokulturnih skupnostih, o vzgoji in varstvu predšolskih otrok in o osnovni šoli.

Torek, 26. junij

— Zbor občin in zbor združenega dela sta na ločenih zasedanjih med drugim dala soglasje za sprejem zveznega odloka o smernicah razvoja SFRJ do leta 1985, pobudo za izdajo novega zakona o davkih občanov ter nekatere druge zakone.

— Stalna konferenca mest je v Ljubljani organizirala posvetovanje o aktualnih problemih delovanja družbenopolitičnih zborov.

Sreda, 27. junij

— Zasedala sta oba zbora zvezne skupščine. Zvezni zbor je med drugim sprejel resolucijo o svobodni menjavi dela, zbor republik in pokrajin pa je obravnaval informacijo o uresničevanju družbenih dogovorov, ki so posebnega pomena za uresničevanje srednjeročnega načrta ter o stanovanjski politiki in razmerah v PTT dejavnosti.

— Ob dnevu samoupravljalcev so na osrednji republiški slovesnosti, na kateri je govoril predsednik slovenske skupščine Milan Kučan, podelili priznanja in nagrade samoupravljalcev. V Novem Sadu pa se je začelo srečanje samoupravljalcev, na katerem se bodo posvetovali o samoupravnem načrtovanju v združenem delu.

— Skupnost slovenskih občin je organizirala posvetovanje o vodilih za ustanavljanje in delovanje družbenih svetov v občinah. Uvodno obrazložitev je podal predsednik republiškega sveta za vprašanja družbene ureditve Roman Albreht.

Petek, 29. junij

— Republiški svet je med drugim sprejel stališča o uresničevanju usmerjenega izobraževanja in o nadaljnji demokratizaciji in krepitvi kolektivnega dela ter odgovornosti v zvezi sindikatov Slovenije.

Skupščina občine Celje sklenila razpravo o nepravilnostih pri dodeljevanju in zamenjavi stanovanj

Dragocen nauk in bogata izkušnja

Vsi trije zbori skupščine občine Celje so minuli torek na ločenih sejah — po razpravi pod točko »vprašanja delegatov« — sprejeli poročilo družbenega pravobranilca samoupravljanja »o pojavih, problemih in nepravilnostih pri upravljanju in razpolaganju s sredstvi, namenjenimi za urejanje stanovanjskih vprašanj« (in mu za opravljeno delo izrekli priznanje), stališča in predloge komisije za družbeno nadzorstvo pri občinski skupščini in — z nekaterimi pripombami — tudi stališča in ocene predsedstva občinske konference SZDL, ki so jih skupaj oblikovala vodstva družbenopolitičnih organizacij. S tem so zbori občinske skupščine uspešno sklenili razpravo o nepravilnostih pri dodeljevanju tako imenovanih kadrovskih stanovanj, ki se je začela z delegatskim vprašanjem na zboru krajevnih skupnosti 30. januarja letos, in razpravo o protizakonitostih pri zamenjavah stanovanj splošnega stanovanjskega sklada s stanovanji solidarnostnega sklada, ki jo je sprožilo delegatsko vprašanje na zboru združenega dela 12. aprila letos, katere skupni imenovalec je bilo prizadevanje, da bi odkrili vse nezakonitosti ter njihove nosilce, ugotovili stopnjo družbenopolitične odgovornosti posameznikov in vodstev družbenopolitičnih organizacij ter samoupravnih organov v samoupravni stanovanjski skupnosti. Ta razprva je torej končana (vsi zbori so tudi sprejeli ostavki podpredsednika IS Mitje Pipana in sekretarja skupščine Draga Horvata in ju razrešili), toda delo za sanacijo razmer, za uveljavitev samoupravnih odnosov na vseh področjih stanovanjskega gospodarstva se je šele začelo.

Na zasedanjih zborov je bilo med razpravo večkrat poudarjeno: »To je dragocen nauk in bogata izkušnja vseh zavestnih socialističnih sil v celjski občini.«

To trditev so delegati podkrepili z naslednjimi ugotovitvami: izkazalo se je, da samoupravni sistem, naj že je na nekaterih področjih še tako pomanjkljiv, zagotavlja vse možnosti za odkrivanje nepravilnosti in njihovo odpravo. Pri tem pa potrebujejo člani zveze komunistov, socialistične zveze in sindikata vsaj najnujnejšo akcijsko enotnost družbenopolitičnih organizacij, ki so jo v Celju vendarle zagotovili kljub začetnim težavam, ki so bile posledica dejstva, da so bili nekateri fuhkckonarji sami zapleteni v nekatere nepravilnosti.

Akcija za odkrivanje in odpravljanje napak je tako postala družbena akcija vseh samoupravno mislečih občanov, ki so poleg družbenega pravobranilca samoupravljanja pridobili še enega dragocenega zaveznika — komisijo za družbeno nadzorstvo pri občinski skupščini. Ta organ nadzora je namreč doslej zgolj životaril, tokrat pa je s svojimi stališči in predlogi pomembno vplival k razreševanju »celjske stanovanjske zadeve«. Takšna akcijska enotnost, ki se je porodila med več tednov trajajočo razpravo, pa mora še bolj kot doslej temeljiti na interesih delavcev in občanov in ne samo upoštevati njihove pripombe ter opozorila, da se na tem ali onem področju dogajajo nepravilnosti, pač pa mora zagotoviti samoupravljavcem vse možnosti, da sami ali prek svojih delegatov takoj ukrepajo.

Še zlasti je bila pomembna odločnost delovnih ljudi

Po uvodnih besedah Majde Meštrove, namestnice predsednika družbenopolitičnega zbora (Boris Rosina, predsednik zbora, ki je poprej že odstopil kot izvršni sekretar komiteja OK ZKS Celje, je pismeno zaprosil zbor, naj ga razreši dolžnosti predsednika), kar je le-ta tudi storil, so tisti redki delegati, ki so se oglasili med razpravo, predvsem opozarjali na »resnost stanovanjskih problemov« in na pomanjkljivost v dejavnosti družbenopolitičnih organizacij, ki so »prepozno reagirale na opozorila delavcev in občanov« in tako zavrle akcijo za odpravo napak že tedaj, ko je do njih prišlo. (Ne vem, zakaj se razprava na tem zboru ni mogla razživeti; po mnenju nekaterih delegatov — med njimi je tudi Stane Mele, predsednik občinskega sindikalnega sveta — je to posledica dejstva, da so se delegati družbenopolitičnega zbora že nekaj tednov vsak dan ukvarjali s to problematiko in da so na sestankih družbenopolitičnih organizacij že neštetokrat povedali svoja stališča.)

Vendar bi kazalo opozoriti na nekatere misli dveh delegatov (Toneta Zrimška in Jožeta Marolta), ki sta veliko bolj tehtno kot drugi ocenila zdajšnji trenutek in bodoče delo.

Tone Zrimšek, član OK ZK, je med drugim obvestil družbenopolitični zbor, da je bila dan poprej seja občinske konference, na kateri je to partijsko vodstvo sprejelo svoja stališča do dejavnosti za odpravo omenjenih nepravilnosti (o stališčih občinske konference ZKS so obvestili tudi druge zbore). Pri dosedanjem delu je bila, kot je dejal, »še zlasti pomembna odločnost delovnih ljudi, ki so zahtevali, da to zadevo korenito raziščemo in ukrepamo.« Zato bo komite še naprej zagotavljal učinkovito akcijo povsod tam, kjer še niso odpravili vseh nesamoupravnih pojavov. Zveza komunistov tudi izpostavlja moralnopolitično odgovornost vodilnih tovarišev v družbenopolitičnih organizacijah in njihovih vodstev, v občinski skupščini, izvršnem svetu in v samoupravni stanovanjski skupnosti, ki so na nepravilen način urejali svoja stanovanjska vprašanja. Vse partijske organizacije bodo v prihodnjih dneh ocenile odgovornost članov zveze komunistov in »vseh subjektivnih sil«, ki so v teh dneh prestale pomembno preizkušnjo.

Tudi Jože Marolt, predsednik občinske skupščine, je med svojo razpravo trdil, da vsi problemi še niso rešeni in da bodo potrebni še dodatni napori, da bi jih rešili. Toda tej dolgi razpravi je vendarle potrebno »postaviti piko na i«, da se bodo v Celju lahko posvetili drugim in še pomembnejšim nalogam. Stanovanjska zadeva je zaradi »svoje občutljivosti« močno razburkala celjsko javnost in nekateri so nepravilnosti podcenjevali, drugi pa napihovali, »ker smo prepozno reagirali«. Potrebno je bilo najti realno oceno. Stališča predsedstva SZDL, ki so po mnenju tovariša Marolta »rezultat določenega kompromisa«, in ugotovitve pravobranilca ter komisije za družbeno nadzorstvo pa pomenijo takšno realno podlago. Seveda je potrebno ugotoviti, kolikšna je odgovornost posameznikov, o tem pa naj spregovore tudi organi tožilstva in sodišče združenega dela. Družbenopolitične organizacije pa morajo podvojiti napore, da bo vsak samoupravljavec in njegov organ samostojno in odgovorno opravljal svoje dolžnosti. Na zborih občinske skupščine bodo še letos »veliko razpravljali o stanovanjski problematiki« in o samoupravni veljavi delavcev v stanovanjskem gospodarstvu.

Družbenopolitični zbor je ob koncu sprejel nekaj sklepov, s katerimi je podprl dosedanje prizadevanje za odpravo »stanovanjskih nepravilnosti«, še zlasti pa konkretne ukrepe, da se le-te ne bi več ponovile.

Janez Voljč

Nekatere razlike v ocenah ne bi smele zavirati enotne akcije

V zboru združenega dela je o stanovanjski problematiki razpravljalo trinajst delegatov. Ko je predsednica zbora Jožica Farčnik-Mrvar povzemala glavne ugotovitve razprave, je dejala, da so vsi delegati izredno ostro zastavljali vprašanje o kazenski odgovornosti. Delegati so se zavzemali za to, da bi napake čim hitreje odpravili, še posebej pa, da se to področje čim bolj samoupravno organizira in okrepi vpliv delavcev na odločitve. To pa ne velja le za sredstva, ki jih združujejo za kadrovska stanovanja, pač pa za vsa sredstva, ki jih združujejo za usmerjeno stanovanjsko gradnjo in ki jih je potrebno čim bolj racionalno razporediti, da bi uresničili načrt stanovanjske gradnje v občini, čeprav so že doslej dosegli lepe uspehe. Delegati so zastavljali vprašanja, kdaj in kje se bo oblikoval pravilnik za dodeljevanje kadrovskih stanovanj. Predsednica zbora je poudarila, da je vloga delegacij v tem, da sproti in pravočasno reagirajo na pojave nepravilnosti, toda tudi v tem, da si prizadevajo uveljaviti zdrave samoupravne odnose pri upravljanju z združenimi sredstvi.

Pri oblikovanju skupnih stališč so v zboru ugotovili, da delegati sprejemajo poročilo pravobranilca samoupravljanja, ki je omogočilo celovit vpogled v nekatere nepravilnosti pri dodeljevanju družbenih stanovanj, sprejemajo poročilo komisije za družbeni nadzor občinske skupščine in ukrepe, ki jih komisija predlaga, stališča zveze komunistov, komiteja in konference pa tudi stališča predsedstva SZDL, toda le-ta ne brez pridržkov in dopolnil.

V čem so se delegati strinjali, v čem pa dopolnjevali ali izražali pridržke do teh stališč SZDL?

Delegat iz Kovinotehne je dejal med drugim, da njihova konferenca delegacij terja ponovno preverjanje moralnopolitične odgovornosti vsakogar, ki je vpleten v nepravilnosti, kajti če tega ne bi opravili dosledno, ne bo mogoče izkoreniniti samovolje. Terjajo tudi, da se ugotovi kazenska odgovornost posameznikov; ne strinjajo se le z odstopi. Ta delegat je tudi dejal, da odbor za dodeljevanje kadrovskih stanovanj po mnenju delegacij Kovinotehne ne more več opravljati svoje naloge, to stališče pa je drugačno, kot je zapisano v stališčih SZDL. Ne strinjajo se tudi z oceno SZDL, da je pisanje Delavske enotnosti o celjski stanovanjski problematiki senzacionalistično (o tem so podobno govorili še nekateri drugi delegati), kajti če tega pisanja ne bi bilo, je dejal, problemov zdaj ne bi reševali tako hitro, saj so v Celju že leto in pol prihajala opozorila iz družbene baze, ki pa niso bila upoštevana.

Delegat iz Izletnika je med drugim dejal, da tudi pri njih obsojajo pojave, ko so posamezniki ravnali v nasprotju s predpisi in da je treba poleg drugega opredeliti tudi to, kakšno materialno škodo so s tem povzročili. In kako je mogoče, je vprašal, da so nekateri, ki so v to vpleteni, dobili pomembna mesta v celjskem gospodarstvu.

Delegat iz Železarne Štore je govoril o stališčih, ki so se izoblikovala v sindikatu. Svet konferenc, ki je obravnaval stališča predsedstva SZDL in stališča predsedstva zveze sindikatov v občini, ugotavlja, da stališča sindikalnega predsedstva niso v celoti upoštevana v frontnih stališčih SZDL. V osnovnih organizacijah sindikata in delegacijah so že v preteklosti opozarjali na nepravilnosti, nihče pa teh opozoril ni vzel resno; tako ravnanje pa delavci v Štorah obsojajo. Politična škoda je nastala predvsem zaradi prepočasnega ukrepanja. Sicer pa so se dogovorili, da bo potrebno tudi v železarni poskrbeti za boljšo informiranost samoupravljalcev, terjajo pa tudi, da bodo sproti obveščeni, kaj bo v občini storjenega glede na predlagane ukrepe. Delavci se zavedajo, da bodo za solidarnost še združevali denar; zavedajo se tudi, da je bilo na področju stanovanjske gradnje v Celju doslej mnogo storjenega; tega pa ni mogoče navajati kot opravičilo za napake.

Delegatka iz Zlatarne Celje je med drugim dejala, da njihova konferenca delegacij podpira stališča komisije za družbeno nadzorstvo, da pa je treba kadrovanju na vseh ravneh v bodoče posvetiti več poornosti. O tem je govoril tudi delegat iz Cinkarne Celje, ki je med drugim dejal, da ni najpomembnejše, kaj bo zdaj s posamezniki, ki so delali napake, moralnopolitično neoporečni vsekakor niso več. Mnogo bolj je pomembno, je dejal, kako bo sleherni izmed dvajset milijonov Jugoslovanov spoštoval in izpolnjeval zakone in samoupravne akte. Dejal je, da se bodo morali delavci tudi na osnovi tega kriterija v bodoče bolj zavestno odločati pri kadrovskih odločitvah na vseh ravneh.

Delegat iz Merxa je dejal, da sicer obsojajo tiste, ki so si neupravičeno pridobili stanovanje, vendar je potrebna strpnost, napake so pač povsod, družba pa teh stanovanj tako ni izgubila. Nepravilnosti nam ne bi smele zamegliti pogleda na dosežene uspehe, je dejal, stanovanjsko zadevo pa je treba čim prej zaključiti; ni prav, če problemi dobijo širše, republiške razsežnosti, je dejal. Sicer pa bi morali delavci v TOZD več vedeti, kako se gospodari s celotnimi sredstvi, ki jih združujejo v usmerjeni gradnji stanovanj.

Delegat iz LIK Savinja je dejal, da delavci terjajo ne le moralnopolitično odgovornost za nepravilnosti, ampak vrnitev stanovanj, ki niso bila pridobljena na podlagi zakonitih predpisov, da se za ta stanovanja razveljavijo pogodbe. Eden izmed delegatov pa je tudi dejal, da bi morali v javnosti spregovoriti tudi o drugih škodljivih pojavih, denimo, o podkupninah v Celju pri nakupu gradbenega materiala ali avtomobila. Drug delegat je terjal, da bi morali še ugotoviti in javno povedati, kako je prišlo do graditve štirisobnih in petsobnih solidarnostnih stanovanj, saj se vsiljuje misel, da je bilo že to namerno. Drugi delegat pa je dejal, da doslej niso dovolj akcijsko razpravljali o uveljavljanju novih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, npr. o združevanju gradbeništva.

Ob razpravi, ki je luščila tudi dopolnilna ali drugačna stališča do razreševanja nekaterih pojavov na področju stanovanjske problematike, je predsednik komiteja OK ZKS Celje tovariš Ilc dejal, da vsega tega frontna stališča verjetno niso mogla zajeti. Nihče ni z njimi zadovoljen v celoti, so kompromis, ki pa predstavlja podlago za čimprejšnjo enotno akcijo, da se stvari spravijo v normalen tek, da se trenutne razmere sanirajo in da se bodo lahko posvetili tudi drugim pomembnim nalogam. Zato ne gre v celoti odklanjati frontnih stališč SZDL; če pa se delegati z nečim ne strinjajo (denimo z oceno pisanja v DE, je dejal Ilc), naj se to upošteva v stališčih zbora združenega dela. Predsednica zbora pa je ob zaključku razprave o stanovanjski problematiki dejala, da imajo družbenopolitične organizacije svoje obveznosti pri nadaljnjem razčiščevanju problemov pa tudi do stališč delovnih ljudi in delegatov skupščine.

Sonja Gašperšič

Začeto delo velja končati

Ko so delegati v zboru krajevnih skupnosti naposled dočakali »stanovanjsko točko« dnevnega reda (bila je šestnajsta po vrsti), se niso mogli strinjati s predlogom predsednika, naj bi zbor kar »zaključil razpravo«, saj »je vse jasno«. Delegati so hoteli govoriti. In to ne »diskutirati«, pač pa so imeli pripravljene konkretne sklepe in predloge, ki so jih izoblikovali v svojih delegacijah.

Poudariti velja, da so vsi po vrsti dajali podporo poročiloma komisije za družbeni nadzor in pravobranilca samoupravljanja, veliko pridržkov pa je bilo slišati na rovaš stališč občinskega vodstva SZDL, češ da so preohlapna, premalo konkretna in premalo kritična.

Bistvo zahtev, ki so jih delegati »prinesli iz baze«, bi lahko strnili v nekaj poglavitnih misli. Ugotoviti je treba moralno, politično in — če je treba — tudi kazensko odgovornost posameznikov. Šlo je za izkoriščanje položajev in za tipične primere nesamoupravnih odnosov. S pravočasno politično akcijo bi bilo mogoče preprečiti veliko politično škodo, do katere je prišlo zaradi zavlačevanja in nekritičnega odnosa odgovornih. Politična moč v Celju je pretirano skoncentrirana v rokah ozkega kroga ljudi. Informacije, ki so jih dobivali, so bile nekoordinirane in netočne.

Na poročevalca je naredila velik vtis politična zrelost delegatov, ki so brez vzkipelih strasti in pretiranega govoričenja, mirno, korektno in brez zahtev po »rezanju glav vsevprek« izražali voljo občanov, da je treba v najkrajšem možnem času dokončati z ugotavljanjem právega stanja stvari in vsem že znanim in še neznanim udeležencem »stanovanjskega dogajanja« ne glede na ime in položaj odmeriti tisto, kar je povzročil zaradi malomarnosti, pomanjkanja političnega posluha, arogance ali pa hotenj. Prav tako smo razumeli sklepe, ki so jih delegati zbora naposled sprejeli.

Ob zaključku našega poročanja iz Celja bi veljalo opozoriti samo še na nekaj. Pustimo ob strani vprašanje, ali je šlo v Celju za afero ali ne. Prikazovanje nekega dogajanja kot »afera« — v tihem upanju, seveda, da bodo kritiki s tem avtomatično dobili negativen in hujskaški predznak — nima veliko opraviti s politično modrostjo. V Celju so se na vso srečo kljub relativni nepripravljenosti in — kot pravijo — sforsirani naglici dobro postavili na samoupravljalske noge, tako da ne kaže dvomiti v to, da bodo v miru in temeljito opravili z »očiščevalnim delom« tako, kot so ga temeljito tudi začeli.

Zanimanje za rezultate tega dela bo kajpak ostalo kar po vsej Sloveniji in ne samo v Celju. To je treba povedati tudi zaradi Celjanov, ki jim sem in tja pretirano buri kri ugotavljanje, kako je »njihova stvar« naenkrat postala slovenska, republiška. Saj menda to vedno je, ali ne? Pa če se novinarji vtaknejo ali ne...

Igo Tratnik

Jubilanti Gorenja obiskali Grassau

Tekst in foto:
Damjan Križnik

Za tiste delavce, ki so ostali zvesti Gorenju od njegove ustanovitve do danes, sta bila zadnji četrtek in petek nadvse slovesna dneva. Za 25 in 20-letno delo v tem kolektivu so namreč jubilanti obiskali Grassau v Zvezni republiki Nemčiji, kjer so si ogledali z njihovim minulim delom kupljeno tovarno Körting in njen proizvodni proces, zadržali pa so se tudi v pogovoru s predstavniki Körtingovih delavcev in svojim generalnim direktorjem Ivanom Atelškom. Ta je svojim »starim« sodelavcem pripovedoval o uspehih te, za zahodnonemške pojme »rdeče« tovarne, o poslovnih rezultatih celotne SOZD v letošnjem letu in o razvojnih težnjah Gorenja v naslednjem srednjeročnem obdobju. »Vidite, pokoj boste dočakali v res trdno in dobro zgrajeni gospodarski organizaciji,« je ob tej priložnosti v šali dejal Atelšek in bolj grenko pripomnil: »Žal pa meni to ni usojeno, saj bom moral s septembrom drugam, na novo odgovorno mesto...«

Na sliki: nekateri so se tudi do solz nasmejali, ko so se v pogovoru s svojim »sozačetnikom« Ivanom Atelškom (v sredini) spominjali dogodivščin, ki so jih doživljali na četrt stoletja dolgi razvojni poti — od barak v vasi Gorenje, začetkov in uspehov v Velenju pa do danes, ko je ime Gorenje že pojem uspeha na vseh celinah.

Skladiščni delavci se usposabljajo

Bogomil Lilija

Delavska univerza »Ivan Regent« v Kopru že leta pripravlja po enega ali tudi dva seminarja za usposabljanje skladiščnih delavcev iz različnih delovnih organizacij in različnih strok.

Delovna organizacija AGRARIA Koper je pred leti priredila s pomočjo delavske univerze tak seminar samo za vse svoje skladiščne delavce, ki s pridom uporabljajo pridobljeno znanje.

Letos je minil že drugi seminar, obiskovali pa so ga večinoma delavci iz Cimosa (Buzet).

Nekatere izmed njih smo vprašali:

— odkod je in kakšno šolo je končal,

— ali je poročen in koliko otrok ima,

— kdaj in kje se je prvič zaposlil,

— čemu se izobražuje med delom in kdo mu je to omogočil.

Naj spregovorijo delavci iz CIMOSA — TOZD BUZET:

Aldo PONIŠ je poklicni šofer in dela v AGRARII v Kopru in je doma iz ŠTREPEDA pri Buzetu.

»Osemletko sem končal v Buzetu že leta 1955. Moj rojstni kraj se zadnja leta zelo razvija. Nastaja manjša industrija, saj je tam tovarna pohištva DRVOPLAST Cimosov obrat za proizvodnjo avtomobilskih delov in nedavno zgrajena pivovarna. Ljudje se tudi ukvarjajo s poljedelstvom zase, ker je večina zaposlenih v eni izmed navedenih delovnih organizacij. Imam družino — dvoje otrok — in stanujem v Izoli. V AGRARIJI delam že od leta 1966, kjer sem bil na delovnem mestu zelo zadovoljen. Tokrat pa se moram prekvalificirati zaradi bolezni oči. Šolanje mi je omogočila delovna organizacija.«

Džino PRODAN (roj. 1956) pravi: »Sem iz vasi Pašutići, kjer še danes živim. Osem razredov osnovne šole sem končal v Buzetu. V moji vasi ljudje kmetujejo, veliko jih je tudi zaposlenih v različnih delovnih organizacijah.

V CIMOS sem prišel že leta 1972, zato da bi se usposobil za poklic in da bi kaj zaslužil.

Za šolanje skrbim sam s pomočjo svojih staršev, ki mi dajejo denar za šolnino. Želim, da bi se dobro usposobil za delo in prišel na primerno delovno mesto, kjer bi imel tudi višji osebni dohodek.«

Ivan NEŽIĆ (roj. 1958) je doma iz MEDULJ pri Buzetu. »Končal sem osnovno šolo v Buzetu. Sodelavci, s katerimi sem, so dobri tovariši in mi pomagajo pri usposabljanju z nasveti. Doma se ukvarjamo s kmetijstvom. Tudi drugi sodelavci morajo pomagati doma na polju, kajti sicer bi bila zemlja neobdelana.

V CIMOSU sem šele dve leti. Zaposlil sem se zato, da bi se usposobil za poklic, zato kar sam plačujem stroške šolanja. Verjamem, da bom uspel, dosegel odgovornejše in bolje plačano delovno mesto.«

Iz TOMOSA v Kopru je Vahid SELEKOVIĆ, doma je iz LUKAVCEV pri Sanskem mostu (roj. 1955). V Hambanih pri Prijedoru je končal osnovno šolo. »Pred nekaj dnevi sem pripeljal iz svoje vasi ženo, stanujeva pri svakinji in nimava še otrok. Doma se ukvarjajo ljudje z živinorejo, sadjarstvom, čebelarstvom in obdelovanjem zemlje.

V tovarni TOMOS sem se zaposlil leta 1978 zato, ker želim v tej delovni organizaciji dobiti poklic. Ker sem začutil potrebo po izobraževanju sem se odločil za ta tečaj. Upam, da bom kmalu lahko dobil svoji izobrazbi primerno delovno mesto, na katerem bom tudi bolje nagrajevan.«

Mato PARADŽIKOVIĆ (roj. 1953) je kvalificirani pletilec volne: »Doma sem iz vasi NIJEMCI pri Vinkovcih, osnovno šolo sem končal v svoji rojstni vasi, strokovno — poklicno šolo pa v Vinkovcih. Tudi pri nas doma se ljudje ukvarjajo s poljedelstvom in še posebej z živinorejo. Pred nedavnim smo napeljali v vas telefon in vodovod, imamo tudi banko in trgovski dom. Tam sta tudi dve tovarni: za zidno in strešno opeko in tovarna za predelavo lucerne.

Zaenkrat sem še sam in stanujem v PULI, kjer sem zaposlen v luki PULA že tri leta zato, ker nisem našel zaposlitve v svoji stroki. Šolam se na svoje stroške, da bi se usposobil za nov poklic in tako zaslužil boljši kos kruha.«

Teta ali prevajalec

Ciril Brajer

Prav čudno je, kako vsi cenimo človeka, ki zna držati svojo besedo in kako redko se držimo družbeno sprejetih dogovorov. Še manj razumljivo pa je, da se ne držimo niti predpisov niti zakonov. Morda je vzrok pomanjkljiv nadzor, morda kazni niso dovolj »vzgojne«, žal pa vse kaže, da je naša miselnost že tako zabredla, da brez gorjače za hrbtom res najraje bezljamo vsak po svoje.

Upajmo, da je to razmišljanje prečrno in bo odgovorno samoupravno vedenje tudi brez kopice zakonov in predpisov končno vneslo več reda na vsa področja našega življenja. Do takrat pa kaže s primeri opozarjati, da površnost, neodgovornost in samovolja še zahtevajo odločne ukrepe. Zakon o blagovnem prometu je že takšen, ki ga lahko vsak po mili volji krši. Določa, da mora imeti vsak uvožen izdelek tudi navodila v slovenskem jeziku. Pustimo zdaj, kakšna je včasih ta »slovenščina«, poglejmo raje, kaj se zgodi, če uvoznik in prodajalec nanjo kar pozabita:

Indijski toplomer »Jintan«, ki ga lahko kupiš skoraj v vsaki lekarni, je gotovo izdelek, s katerim je kupec najprej zadovoljen, potem pa mu povzroči vročico tudi, če je prej ni imel. Hitro in točno pokaže, koliko si »vroč«, zatakne pa se, ko hočeš alkohol »zbiti« navzdol. Z mahanjem si skoraj izpahneš roko, a nič ne pomaga, ne zaležeta ne hladna voda ne led in tako se celo pri tako vsakdanjem izdelku spomniš, da so v ovitku morda navodila za uporabo. So, toda le v angleščini! Celo če jo dobro obvladaš, moraš biti tudi iznajdljiv — edina rešitev je namreč v vrvici, ki jo imaš najprej le za okras. To je treba razvozlati, jo trdno posvaljkati in ko se nato napeta odvrti, spravi centrifugalna sila alkohol spet na spodnjo mejo. Kdo je to tehnično čudo uvozil, nikjer ne piše — morda pa mu je nerodno, da tudi sam ni znal prevesti skopih navodil v razumljivo slovenščino.

Druga uganka je kitajska mast, ki menda ozdravi vse — razen smrti. Če imaš teto, ki v poznavanju zdravil prekaša vsakega zdravnika, jo kaže kupiti — sam pa ne veš, ali bi to čudodelno mast namazal na kruh, bi na njej ocvrl jajca ali si pomagal kako drugače. Navodila sicer so in celo obsežna — v kitajščini, španščini, menda v arabščini in še v nekaterih skrivnostih jezikih. Pomaga torej le teta ali pa dober prevajalec!

BALSEM SEGAR
TJAP "ALTAR TIAN TAN"
(TJING LIANG YU)

TJING LIANG YU adalah BALSEM jang dibuat setjara scientific dan terdiri dari bahan obat2an pilihan jang bermutu tinggi keluaran dari R. R. T.

BALSEM ini mempunjai daja adjaib dan mandjur sekali untuk membrantas penjakit2: Influenza, Pilek, Pening kepala, Demam meriang, Entjok, digigit Njamuk, tersengat Tawon, Mabuk laut atau mabuk kendaraan, Penat2, Gatel2, Kena Api, Kena Air mendidih, Luka2 karena djatuh, Berasa sakit karena terpukul, Bisul2 atau Bengkak2.

Selain daripada jang tersebut diatas, Balsem TJING LIANG YU dapat menambah semangat, menjegarkan badan, menjegah inpeksi, mengbindarkan hawa djelek dan menghilangkan rasa sakit. Oleh karena itu perlu sekali dan sangat berguna untuk persediaan tiap2 rumah tangga atau waktu dalam berpergian.

TJARA MEMAKAI:

Untuk sakit kepala, gosok sedikit pada pelipisan dan leher bagian belakang, Untuk penjakit2 lainnja, gosokkan ditempat mana jang berasa sakit; lebih mandjur lagi djika sesudahnja dilumaskan merata lalu di-gosok2 dengan keras. Untuk orang jang sedang Pilek, gosok sedikit pada pelipisan dan disekitar lubang hidung.

UNTUK KEPERLUAN LAINNJA:

Waktu bekerdja atau waktu dalam perdjalanan djauh, gosokkan seperlunja, badan akan merasa segar dan bersemangat.

Untuk menjembuhkan perut mulas dapat pula ditjampur dalam Air masak atau Air teh untuk diminum.

天壇牌清涼油

此油係採各種貴重藥材，用科學方法煉製而成，有醒腦提神，辟穢防瘴，消炎退脹，止痛止瘙等功效，取用極為簡便，居家可以常備，隨身尤宜攜帶，茲將主治各症略列於下：

傷風感冒　中暑受涼
悶熱不適　皮膚瘙痛
頭昏目眩　蚊叮蟲咬
水火燙傷　跌打損傷
頭痛牙痛　筋骨疲痛
蛊船暈車　無名腫痛

用法：以上各症，頭痛搽在太陽穴及後頸，其餘搽在患處，如頭痛筋骨疲痛等症，搽油後，須多加推摩，更易收效。工作或旅行時，取油少許搽在鼻孔邊及太陽穴，可提神醒腦，調劑疲勞。本品亦可內服，用時將此油三五分用茶或開水冲服。

上海市醫藥工業公司出品
上海市藥材進出口公司經營

ยาหม่อง หอฟา

มีตัวอย่างดังนี้

เมนทอล	น้ำมันกานพลู
การบูน	น้ำมันการบูน
น้ำมันสระแหน่	น้ำมันอบเชย
น้ำมันยูคาลิปตัส	น้ำมันชาลชาฟรา

ผสมน้ำมันอ่อนและน้ำมันแข็ง

สรรพคุณ ใช้ทาผิวหน้าฉะเพาะแห่ง จะทำให้เย็นสบาย บำบัดอาการปวดแสบแก้คันและสามารถแก้อาการปวดประสาท ปวดศีรษะ หรือใช้แก้ คืนยุงกัดหรือแมลงกัดต่อย วิธีใช้ ; ใช้ทาฉะเพาะแห่ง

ESSENTIAL BALM

ESSENTIAL BALM is scientifically prepared from precious ingredients. It acts as an excellent anodyne and anti-itching remedy for the relief of cold, influenza, rheumatism, gout, neuralgia, headache, toothache, mosquito bites and insect stings.

DIRECTIONS: Applied locally.

STORAGE: Preserve in a cool place.

The Shanghai Pharmaceutical Mfg. Corp.
SHANGHAI, CHINA.

Distributors: Shanghai Medicinal Herbs Import & Export Corporation

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTONSKEGA PAPIRJA RADEČE

OB OBČINSKEM PRAZNIKU LAŠKO IN DNEVU BORCA
ISKRENO ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM IN OBČANOM

PREMOGOVNIK HRASTNIK

Leto 1822 se šteje kot uradni začetek rudarjenja v Hrastniku. V začetku je proizvodnja nihala. Kot zanimiv primer naj navedemo, da so leta 1835 nakopali 12.000 ton premoga, zdaj pa pri normalni proizvodnji tak izkop dosežejo v šestih dneh. Na razvoj rudarstva je zelo vplivala dograditev železnice Dunaj–Trst leta 1849, iz predvojne zgodovine pa je zelo pomemben datum 3. julij 1934, ko so rudarji organizirali gladovno stavko. Na omenjeni dan je namreč njihova potrpežljivost zaradi stalnega slabšanja že tako težkega življenja rudarjev prekipela. Na jutranji izmeni rudnika Hrastnik so rudarji ostali v jamah, zasedli rove in jaške in začeli z gladovno stavko. Takoj so se jim pridružili tudi rudarji iz Trbovelj in Zagorja in tako je prišlo do gladovne stavke tisočerih zasavskih rudarjev. Zasedbo rudnikov in stavko so vodili komunisti ter drugi odločni in pošteni rudarji. Ob težkem, a odločnem boju rudarjev iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja se je zganilo vse delovno ljudstvo Jugoslavije, vrstile so se solidarnostne stavke, vse to pa je imelo velik odmev tudi v vsem demokratičnem in kulturnem svetu. Na pritisk domače in svetovne javnosti je morala trboveljska premogokopna družba preklicati svoje namene, s katerimi je nameravala znova še poslabšati težke življenjske razmere zasavskih rudarjev.

Stavka je trajala 72 ur, ob njenem koncu pa se je skorajda vse prebivalstvo Hrastnika udeležilo sprejema iz jame prihajajočih stavkajočih rudarjev, kar je bila veličastna manifestacija delavske in človeške solidarnosti. 3. julij pa praznujejo rudarji zdaj kot svoj praznik – dan rudarjev.

V narodnoosvobodilni boj so se aktivno vključili tudi hrastniški rudarji in v samoupravni socialistični Jugoslaviji so končno dobili tisto mesto, ki ga zaslužijo. Sicer pa se je proizvodnja premoga v hrastniških premogovnikih po vojni zelo razmahnila. To potrjujejo tudi naslednji primerjalni podatki: leta 1948 so proizvedli 0,68 tone premoga na delavnik, 10 let kasneje 0,85 tone, leta 1968 1,97 tone in lani – 1978. – 2,38 tone premoga na delavnik. K temu sta predvsem pripomogla uvajanje modernizacije in humanizacija dela.

Toliko na kratko o zgodovini hrastniških premogovnikov. Pomudimo se še v sedanjosti. Rudarski bazen v Hrastniku sestavljajo tri jame in sicer Dol in Hrastnik, ki sta v TOZD Premogovnik Hrastnik, in jama Ojstro, ki je TOZD premogovnik Ojstro. Tam sta še TOZD Rudarsko elektrostrojne delavnice in DS Pomožna dejavnost, vse skupaj pa so vključene v SOZD Rudarsko elektroenergetski kombinat Zasavje. Proizvodni načrt predvideva, da bi v TOZD premogovnik Hrastnik letos nakopali 254.000 ton premoga, v premogovniku Ojstro pa 280.000 ton. V prvih štirih mesecih letos proizvodnega načrta niso izpolnili, predvsem zaradi občutnega izpada proizvodnje v TOZD Premogovnik Ojstro. Občuten padec v jami Ojstro je nastal od zadnje dekade februarja dalje. Tam so se pogoji odkopavanja proti pričakovanju poslabšali. Pridobivanje premoga iz nadkopnega dela ovira debelejša jalovinska plast, pa tudi večji dotoki vode, večje količine ogljikovega monoksida; težave nastopajo tudi pri podpiranju čela s klasičnim podporjem zaradi močno razdrobljenega premoga. Jamo Ojstro je letos prizadela tudi nesreča z vdorom blata in vode, posledica tega pa je velik dnevni izpad proizvodnje – 700 ton. Da bi dosegli letošnji proizvodni načrt, bodo morali zaradi omenjenega izpada vložiti izjemne napore. Kljub temu pa bo to zelo težko doseči.

V HRASTNIKU SO NAJVEČJE PERSPEKTIVE RUDARSTVA V ZASAVJU

Perspektiva rudarstva v Zasavju je prav v nahajališčih v hrastniškem bazenu, glede na raziskave še posebej v jami Hrastnik. V slojih, ki jih še niso odkopavali, jih pa bodo, je visokokalorični premog: 4000 do 4500 kalorij, ponekod celo do 5000. Tudi srednjeročni načrt za pridobivanje premoga v Zasavju temelji na območju Hrastnika, kjer bo tudi največ investicij. Odprte zaloge premoga zadoščajo le še za nekaj let, zato je namen investicijskega programa odpiranje nižjih slojišč v jamah Hrastnik in Ojstro.

V obdobju do leta 1985 bodo predvidoma odprli naslednje predele slojišča: – v jami Hrastnik: vzhodni sektor nad koto 85 ter predel slojišča med koto 85 in koto ±0,

– v jami Ojstro: predel slojišča med koto 120 in koto 20. S temi odpiralnimi deli, ki naj bi jih izvedli do leta 1985, bodo v jami Hrastnik odprte zaloge 10 milijonov ton, v jami Ojstro pa 6,5 milijona ton premoga. Poleg naložb v odpiralna dela predvidevajo investicije tudi v hidravlično podporje, odkopne stroje, transportno mehanizacijo, črpališča, kompresorje, ventilacijske naprave in naprave za napajanje jam z električno energijo.

Za sedaj v hrastniškem premogovniku gradijo predvsem z lastnimi sredstvi, ki pa ne zadostujejo. Žal od republike ne dobijo posojil, upajo pa, da bodo dobili večja sredstva, potem ko bodo predočili letošnji investicijski program EGS.

Ogromna sredstva vlagajo za dograditev nove transportne poti za jami Hrastnik in Dol. Glavni transport premoga gre namreč po zveznem obzoru po koti 250 z vozički in lokomotivo na separacijo v Trbovlje. Do zveznega obzora, kjer se odkopava niže od sedmega obzora, pa premog transportirajo v jami Hrastnik po šahtu (jašku) iz kote 84 na 250, medtem ko v jami Ojstro iz odkopnih polj po trakovih nad koto 250. In zato, ker je v jami Hrastnik šaht ozko grlo v proizvodnem procesu, vlagajo ogromna sredstva za dograditev nove transportne poti. Ko bo le-ta končana, pri transportu premoga ne bo več zastojev pri šahtu, zmogljivost bo večja in tako bo povečana tudi proizvodnja. Vsekakor je dograditev nove transportne poti zelo pomembna.

Ob vsem tem naj omenimo, da si v Hrastniku posebej prizadevajo za humanizacijo dela v jami, za to pa bo potrebno nabaviti kompleksno podporje in stroje za pridobivanje premoga.

SOLIDARNOST IN TOVARIŠKI ODNOSI – TRADICIJA MED RUDARJI

Verjetno ni treba posebej omenjati težavnosti poklica rudarja. Težko delo pod zemljo – naj omenimo le, da rudar z delovno dobo 30 let v tem času preživi v jami 10 let – nesreče, bolezni ipd., vse to so vzroki za pomanjkanje delovne sile, veliko fluktuacijo. V Hrastniku so imeli od leta 1970 velike težave pri odkopavanju zaradi vdorov vode in blata v odkopne prostore, kar je povzročilo odhod delovne sile. Nove mlade rudarje si bo treba pridobiti s pravilnim nagrajevanjem, boljšim družbenim standardom, humanizacijo dela ipd. Je pa nekaj, kar je težko primerjati z drugimi poklici – to so izredni tovariški odnosi. Veliko tovarištvo je že tradicija in medsebojni odnosi so tudi na delu zgledni, ne glede na to, kakšno delo kdo opravlja. Tovarištvo pa se še posebej pokaže ob nesrečah in predvsem takrat pride do izraza tudi solidarnost rudarjev. V hrastniškem premogovniku posebej skrbijo za družine ponesrečenih rudarjev. Da vsaj nekoliko ublažijo izgubo očeta, namenjajo štipendijo za otroke žrtev, omogočajo jim prakso in zaposlitev, desetdnevno brezplačno letovanje, prirejajo srečanja in še bi lahko naštevali.

Solidarnost in tovarištvo sta se pokazala tudi ob nedavnem vdoru blata in vode v jamo Ojstro. Z ogromnimi napori in prizadevanji zaposlenih so preprečili, da bi zalilo jamo in tako tudi ni bilo žrtev. Treba je še poudariti, da se je pokazalo, kako pomembna so vložena sredstva za varnost rudarjev. Prav zadnji vdor vode je pokazal, da so se ogromna sredstva za preventivo obrestovala.

In še nekaj je dokaz maksimalno razvitega čuta solidarnosti rudarjev. V Hrastniku so sklenili, da bodo vse sobote delali v vseh izmenah, da bi tako čim bolj pripomogli po svojih močeh k reševanju energetske krize.

DRUŽBENI STANDARD VSE BOLJŠI

V Hrastniku si zelo prizadevajo, da bi čim bolj izboljšali družbeni standard rudarjev, saj vedo, da bodo le tako zagotovili potrebno delovno silo. Iz leta v leto je na tem področju opaziti napredek in rudarji, ki imajo v občini velik pomen, so dobili priznanje, ki jim gre. Seveda so navzoče tudi težave, ki pa jih rešujejo skupaj z občani, na primer s samoprispevki. Probleme imajo predvsem s stanovanji. Poudariti pa je treba, da srednjeročni načrt predvideva, da bodo prešli na hotelski tip gradnje samskih domov. Sem sodi tudi interno izobraževanje za delavce, predvsem tiste, ki prihajajo iz drugih republik.

Omeniti moramo tudi bogato dejavnost hrastniških rudarjev v prostem času. Kljub težkemu delu so aktivni na številnih področjih. Znani so mnogi športniki iz njihovih vrst, pevski zbori so že tradicija, množično sodelujejo na kulturnih prireditvah v občini, nikakor pa ne smemo pozabiti na Rudarsko godbo Hrastnik, ki obstaja že 125 let. Letos bodo množično sodelovali na proslavi dneva rudarjev, ki bo v Hrastniku in bo združena s proslavo občinskega praznika. Številni rudarji bodo ob tej priložnosti dobili priznanja za inovacije in izboljšave, zlate in srebrne plakete rudarja, posebna priznanja pa bodo prejeli jamski reševalci za njihovo aktivno delo v jamskih reševalnih službah.

V hrastniškem premogovniku uspešno delujejo tudi samoupravni organi, ki so po prvotnih težavah našli svoje mesto. Člani ZK se aktivno vključujejo v družbenopolitično življenje v občini, sindikat se še posebej zavzema za uresničevanje zakona o združenem delu itd. Pri delovanju sodelujejo z družbenopolitičnimi organizacijami v občini, to sodelovanje pa si želijo še povečati.

Zapisati moramo tudi to, da so nam v Hrastniku povedali, da si revirski rudarji štejejo v posebno čast, da se bo REK Zasavje poimenoval v REK Edvard Kardelj, saj je imel ta veliki slovenski revolucionar posebne zasluge za razvoj delavskega gibanja v revirjih.

ZA OBČINSKI PRAZNIK IN 4. JULIJ – DAN BORCA HRASTNIŠKI RUDARJI ČESTITAJO VSEM DELOVNIM LJUDEM IN OBČANOM OBČINE HRASTNIK, HKRATI PA TUDI VSEM RUDARJEM OB DNEVU RUDARJEV – SREČNO!

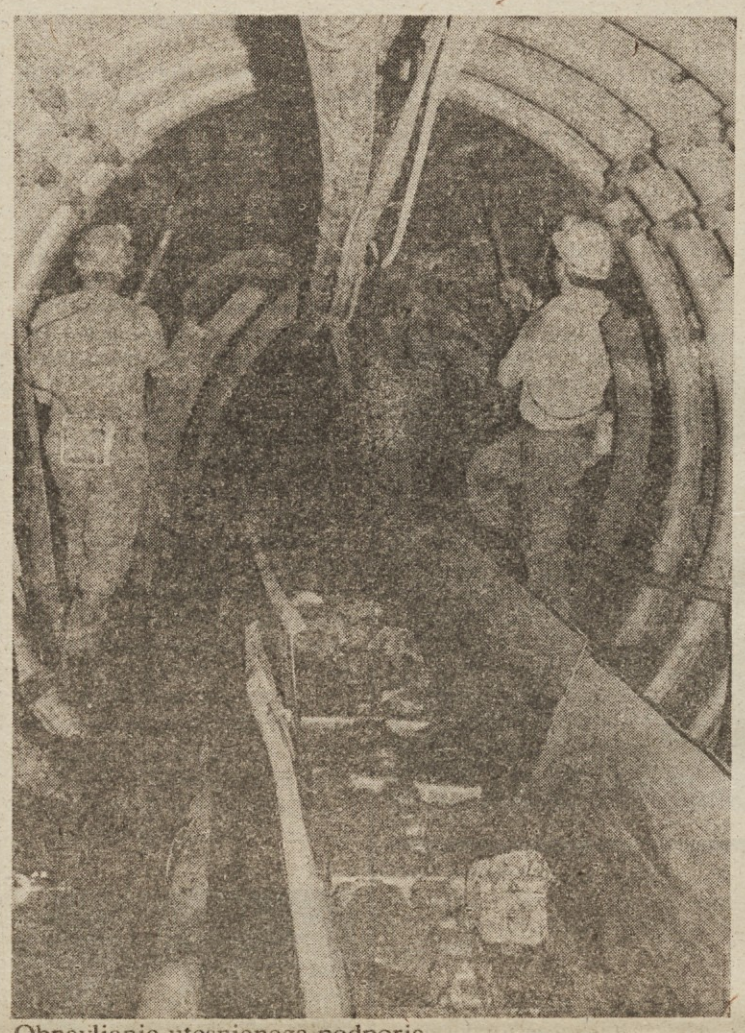

Obnavljanje utesnjenega podporja

Široko čelo podprto s trenskimi stojkami

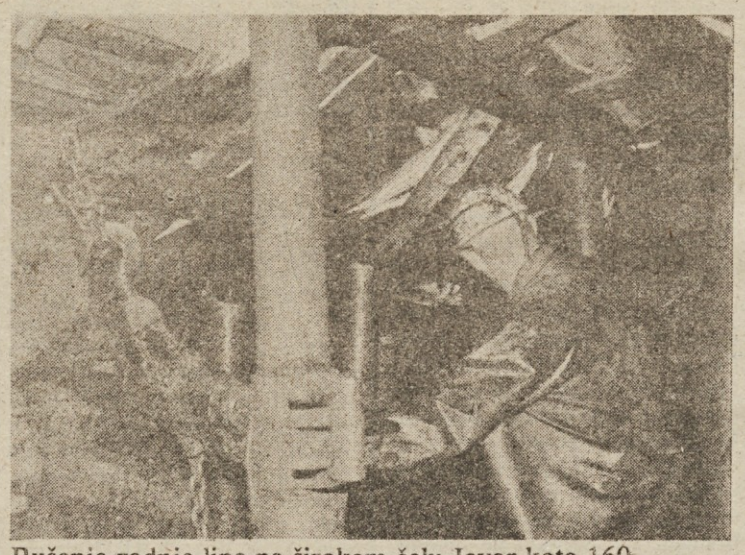

Rušenje zadnje line na širokem čelu Javor kota 160

Odstranjevanje mulja v izvozni progi širokega čela kota 170 v jami Ojstro

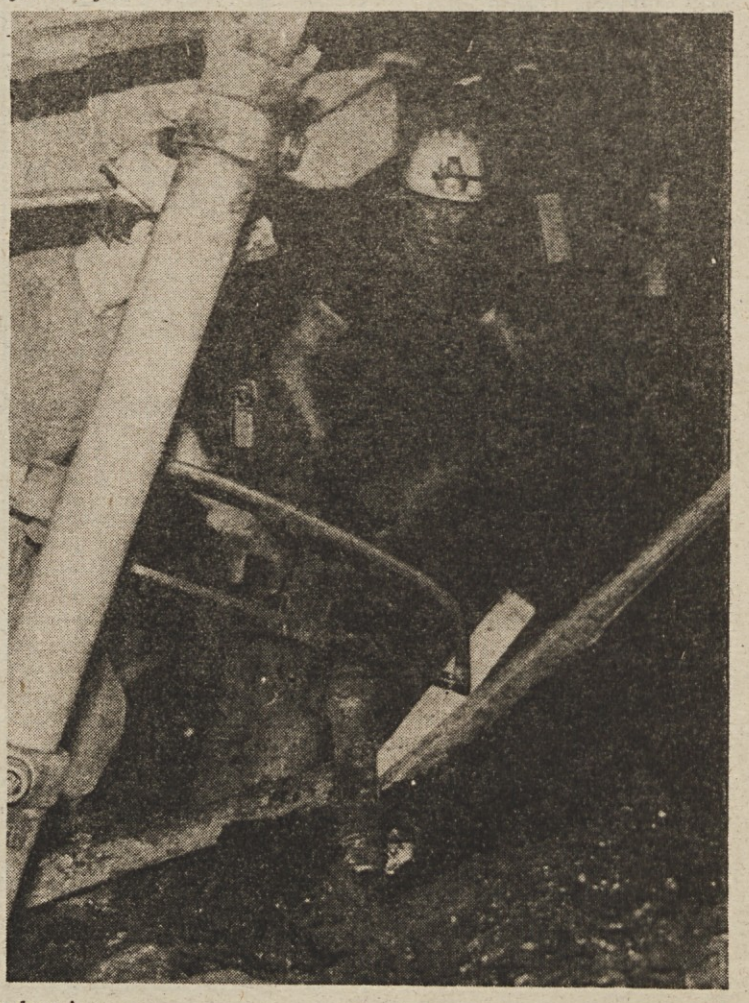

Delo na širokem čelu, ki je podprto s hidravličnim Salzgitter podporjem

Uspehe kolektiva Fructal-Alko zmanjšujejo »nezgode«

Pozeba, suša, repromaterial

Boris Rugelj

Kljub razmeroma dobrim poslovnih rezultatom, ki so jih dosegli v prvih letošnjih petih mesecih, delavci Fructal-Alka, zlasti TOZD v Ajdovščini, s skrbjo spremljajo »razvoj dogodkov«, kajti ob sedanjem gibanju cen in nekaterih drugih nevšečnostih, ki spremljajo delo kolektiva, utegnejo ob koncu poslovnega leta doseči znatno manjši dohodek od pričakovanega. Zavoljo tega so nam v Fructal-Alko, TOZD Fructal, sicer povedali, da so v prvih petih letošnjih mesecih presegli predvideno povečanje proizvodnje kar za 12 odstotkov, lanskoletno poprečje petih mesecev pa kar za 25 odstotkov. Toda v isti sapi so nam že naštevali vse tegobe, ki so jih zadele, od slabe letine in visokih cen do pomanjkanja repromateriala, in zavojo katerih utegnejo biti rezultati slabši.

Kljub temu pa poglejmo najprej vzroke za sicer šnje dobre rezultate v Fructal-Alku, ki niso izključno gospodarske narave, so pa dobro vplivali tudi na gospodarjenje. Delovna organizacija se je letos še bolj približala »idealni« samoupravni organiziranosti. V kratkem bo namreč zaživela še četrta temeljna organizacija, ki bo samoupravljanje in odločanje še bolj približala delavcem. Že drugo leto teče v podjetju program varčevanja, zlasti pri vseh vrstah materialnih stroškov in pri boju za boljšo organiziranost dela. Lani je ta akcija zelo dobro uspela, kaže pa, da bo tudi letos, saj gibanje stroškov kažejo na to. Fructal Alko je močno pospešil prodajo na »starih« trgih, hkrati pa začel pospešeno osvajati nove, zlasti v Makedoniji, Južni Srbiji in Kosovu. Tu gre osvajanje trgov v edino pravo smer — s pomočjo kooperacije pri proizvodnji surovin in prodaje izdelkov ter tudi vzpostavljanja dolgoročnih dohodkovnih odnosov s partnerji v teh republikah, pa tudi v Sloveniji. Rezultati naporov so za zdaj celo boljši v Bosni, kot v Sloveniji, kjer so odnosi urejeni in utečeni tudi med delovno organizacijo in trgovinami. Čeprav velja za prehrambeno industrijo v izvozu isto, kot za katerokoli industrijsko blago, ki gre v izvoz, namreč, da imajo izvozniki težave z rentabilnostjo izvoza, so se v Fructalu vseeno odločili za stalno povečevanje izvoza. Toda zdaj so proučili, kaj se izplača izvažati in k temu cilju usmerili TOZD Frigos in Čelićev v BiH. Ta TOZD izvaža zamrznjeno sadje in gozdne sadeže ter sadne pulpe (polpredelano sadje). Tako načrtujejo v letošnjem letu skorajda podvojiti iztržek pri izvozu, dohodek pa seveda tudi ne bo slabši kot lani, saj bodo letos izvažali samo »blago«, ki ga tujci dobro plačajo. Eden izmed temeljev poslovne uspešnosti so tudi že končane in pa začete investicije v nove proizvodne zmogljivosti. V Fructalu so lani zaključili naložbo v opremo za predelavo jabolk iz slovenskih sadovnjakov, v TOZD Alko pa prav zdaj vlagajo 135 milijonov dinarjev v podoben program za predelavo jabolk. S tema naložbama naj bi Fructal-Alko porabil vse tržne viške jabolk v Sloveniji. V Frigosu pa je v teku naložba, vredna 85 milijonov dinarjev, v povečanje zmogljivosti za izvoz.

Vsi ti rezultati in prizadevanja, ki obetajo lepšo perpsektivo, pa vendarle, vsaj za zdaj, ne morejo pregnati oblakov s čel delavcev v tej delovni organizaciji, ko se z njimi pogovarjate o cenah, o suši. »Letos sta nam zmrzal in suša pobrali okoli 35 milijonov dinarjev«, je povedal Zmago Trampuž, direktor Fructala. »Za toliko so namreč bile dražje zgodnje vrste sadja, ob tem pa imamo seveda še težave z oskrbo z dovolj velikimi količinami sadja. Zavoljo tega smo prisiljeni prositi za dovoljenje za uvoz marelic, za jagode pa ga nismo dobili. V zadnjem času se pri nas pozna, da je bilo v zelenem planu sadjarstvo potisnjeno v drugi plan. Upajmo samo, da se nam to kasneje ne bo še bolj maščevalo.«

Sredi maja pa je tovarni zmanjkalo — kdo bi si mislil — plastičnih zabojčkov za steklenice — ker proizvajalec le-teh že dva meseca čaka na granulat iz uvoza. Zavoljo tega ena polnilna linija v Fructalu že stoji, vsak mesec pa je zato kolektiv prikrajšan za 12 milijonov dohodka. Lahko izračunamo, da so višje cene in pa zastoj doslej veljale delovno organizacijo okoli 60 milijonov din. To pa za nikogar ni mačji kašelj.

KOMENTATORJEV STOLPEC

Razsipnost

Vukašin Miljević

V razpravah o neracionalni porabi sredstev so nedavno v saboru SR Hrvatske navedli primer, s katerim se je ukvarjalo najvišje vodstvo te republike. Te dni so namreč najvišji funkcionarji sabora, skupnosti elektrogospodarskih organizacij in republiške samoupravne interesne skupnosti porabnikov električne energije skupaj z investitorjem, proizvajalcem opreme in izvajalcem del skušali ugotoviti, zakaj se je prvotna cena TE Čakovec z ene milijarde povzpela na dve milijardi 700 milijonov dinarjev.

Predsednik sabora Jure Bilić je nedavno na televiziji prav s tem primerom opozoril, kako neracionalno vlagamo, kar je eden izmed vzrokov sedanjih gospodarskih težav. Ugotovili so na primer, da je takšen tip elektrarne mogoče zgraditi v treh, največ pa v štirih letih. Za to pa so predvideli sedem let graditve. Glede na to, da ne delajo, kot temu pravijo gradbeniki, z »optimalno dinamiko«, ampak počasneje, se seveda avtomatično draži cena objekta oziroma vrednost gradbenih del, opreme in drugih stroškov.

Zanimivo je, da so obenem dali prednost gradnji termoelektrarne na mazut v Sisku in njej podobni električni centrali v Urinju pri Reki, ki bosta uporabljali uvoženo gorivo.

Kakorkoli že, zdaj so ugotovili, da bi lahko tudi to dolgoročno graditev centrale Čakovec omejili na pet let. Sklenili so, da je treba dela pospešiti. Ugotovili so tudi, da za tako dolgo graditev ni nobenega količkaj resnega vzroka. Sredstev za graditev elektroenergetskih objektov na Hrvaškem je bilo dovolj, še ostajala so, tako, da so jih prenašali v drugo leto. Nihče se ni spomnil, da bi jih porabili za hitrejšo graditev TE Čakovec ali kakega podobnega objekta, nujno potrebnega hrvatskemu gospodarstvu.

Ob vsem tem so v saboru Hrvatske navedli še eno zanimivo računico. Če bi TE Čakovec zgradili v petih letih, bi samo pri cenah prihranili približno 500 milijonov dinarjev. V teh dveh letih bi elektrarna lahko proizvedla 832 milijonov kWh električne energije, kar bi prineslo nadaljnjih 500 milijonov dinarjev. Pravzaprav bi bila vrednost tega električnega toka večja, saj bo TE Čakovec dajala največ energije v sušnih mesecih, ko je omrežje najbolj obremenjeno.

Ta primer žal ni osamljen, je pa drastičen. Na Hrvatskem so izračunali, da so se začetne in nedokončane investicije podražile za 50 milijard dinarjev. Če se temu ne bomo postavili po robu bo težko uresničiti stabilizacijske ukrepe. Naša družba ni tako bogata, da bi lahko bila ravnodušna do negospodarskega trošenja sredstev.

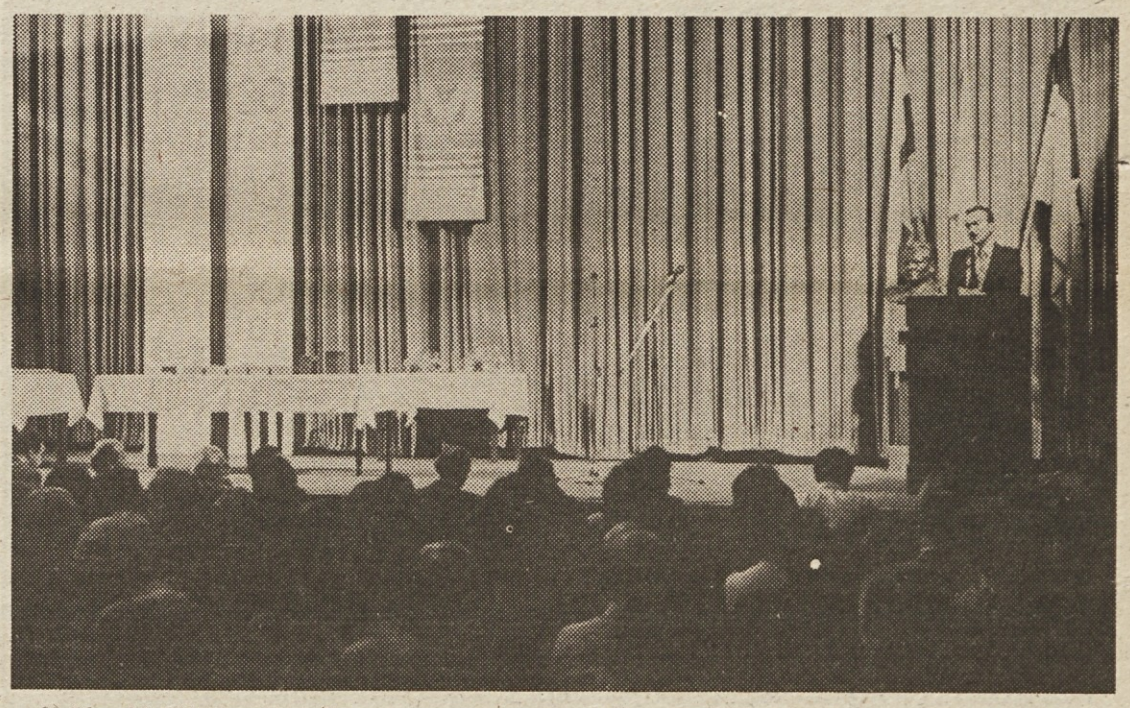

Več kot 10.000-članski »kolektiv« sestavljene organizacije združenega dela Mercator je pred dnevi slovesno proslavil 30-letnico obstoja. Ob tej priložnosti je 37 delavcev prejelo visoka odlikovanja, ki jim jih je v imenu predsednika Tita izročil Marijan Rožič, predsednik skupščine mesta Ljubljana. Zlate znake — priznanje delovne organizacije — pa so prejeli delavci, ki so vsa ta leta vztrajali v kolektivu. V slavnostnem govoru je Zvone Dragan, podpredsednik IS Skupščine SRS spregovoril o procesu družbene preobrazbe, odnosov v družbeni reprodukciji, pri čemer se je pomudil zlasti pri povezovanju trgovine s proizvodnjo in oblikovanju dohodkovnih odnosov na novih družbenoekonomskih osnovah med proizvodnjo in trgovino. O rasti Mercatorja pa samo tole: pred 30 leti je začel kot trgovina na debelo s 36 zaposlenimi, danes je to razvejana organizacija s temeljnimi organizacijami v 28 slovenskih občinah, z 10.400 zaposlenimi, s 1.130 prodajalnami in z dejavnostjo, ki sega od trgovine na veliko in malo do zunanje trgovine, kmetijstva in gostinstva. Prav zdaj je SOZD v velikem razvojnem zamahu, s katerim naj bi prodrla tudi v tiste občine, ki so se doslej zapirale vase.

Po nekajletni krizi novomeška tovarna na zeleni veji

Novoteks spet »cvetoč«

Ivo Kuljaj

»Od stare slave se res ne da živeti. Že včeraj si moral vedeti, kaj boš proizvajal jutri in še bolj, kje boš to tudi prodal«, nam je nedavno tega dejal Luka Dolenc, direktor novomeškega Novoteksa, ko je stekla beseda o prizadevanjih tega kolektiva, da bi čimprej splaval iz dokajšnje gospodarske zagate. Namreč Novoteks je predlani — po več kot desetih letih sijajnih poslovnih dosežkov — nenadoma zašel v veliko krizo, ki ji je v veliki meri botrovalo prav »življenje od stare slave«. Polna skladišča tako imenovanih teških tkanin so zgovoren dokaz, da je Novoteks predolgo proizvajal tisto, kar je nekoč pripomoglo k njegovemu »razcvetu« in premalo upošteval tržno povpraševanje. Kot vemo pa je to pri tekstilu bolj spremenljivo kot drugje. Izgube, ki so sledile, so kajpak terjale takojšnje in učinkovito ukrepanje. Eden od takratnih ukrepov je bil tudi ta, da se je na čelo kolektiva po 14 letih vrnil njegov nekdanji direktor Luka Dolenc.

Prav z Dolenčevim prihodom pa se je v življenju tega novomeškega kolektiva začelo uspešnejše obdobje. Pod novo taktiko je namreč tudi orkester začel ubirati nove »melodije« (beri: proizvajati tržnim željam primerne izdelke), ki so seveda spet začele pridobivati »poslušalstvo«. Pomembno je, da so novi »akordi« naleteli na ugoden odmev tudi v tujini. Da je to res, nam zgovorno priča tudi podatek, da ima Novoteks za pet let vnaprej prodano vso proizvodnjo hlač.

Seveda vse skupaj ni bilo (traja še sedaj) tako enostavno, kakor bi se utegnilo zdeti po tem uvodu, zato prepustimo besedo tovarišu Dolencu:

»Izgubo smo lani uspeli sanirati, tako da v tem letu že odvajamo sredstva v sklade. Še celo več! Trenutno kaže na zelo dobre poslovne rezultate. Kako smo to dosegli? Predvsem z našim novim pristopom, da naj trg oblikuje naš proizvod in seveda z nenehno modernizacijo proizvodnje. Poglejte, sto ljudi šteje naš kolektiv ta čas manj kot v času krize, proizvajamo pa več in kar je zelo pomembno, nimamo težav s prodajo. Da smo to dosegli, pa je bilo treba krepko zavihati rokave. Tudi zdaj še nismo docela na zeleni veji. Še zlasti nas pestijo velike obveznosti, ki jih ima Novoteks do tujih posojilodajalcev. Jasno, ne gre zgolj za običajno odplačevanje anuitet, temveč za velike denarje, ki jih mora Novoteks odmakniti na rovaš naše inflacije. To nas bo pestilo še eno leto, potlej bomo pa tudi mi »globlje zadihali«. In še nekaj je, kar Novoteks ne bo mogel tako kmalu preboleti. To so kadri, ki so zapustili kolektiv v času krize in jih je zdaj zelo težko dobiti. Pomagamo si s svojevrstno delitvijo dela, tako inženirji iz proizvodnje tudi razmišljajo o novih izdelkih in jih oblikujejo. Namreč tisti časi, ko je v Novoteksu inženir spremljal samo proizvodnjo, so minili. Za to imamo pri nas tehnike, inženirje plačujemo predvsem zato, da snujejo.

»Bi lahko povedali kaj več o »konkretnih prijemih«, ki pomenijo rešitev za vašo delovno organizacijo?«

»Lahko! Navedel bom dva značilna primera. Rekel sem že, da naj trg oblikuje naš proizvod. Da to ne bi ostalo samo pri besedah, smo se napotili v ZDA, kamor veliko izvažamo. Proučevali smo potrebe ameriškega trga. Leto in pol smo se trudili, da smo sploh lahko ugotovili, s čim je treba streči ameriškemu kupcu. Pa ni bilo to tako lahko. Bila so velika notranja trenja, in sicer med tehnološko in komercialno usmerjenimi kadri. Tehnologi so morali popustiti, kajti, kot sem že rekel, vodilo pri proizvodnji je trg.

In drugi primer. Nabavili smo elektronsko vodeni barvilni stroj, na katerem dela en sam delavec. Veljal je 15 milijonov dinarjev. Bržčas ne bo odveč, če povem, da bi s tem denarjem lahko zgradili novo konfekcijo in v njej zaposlili 350 do 400 delavcev. Hočem samo povedati, da je bodočnost Novoteksa kot tudi vse tekstilne industrije v kapitalno—intenzivnih naložbah, ne pa v zaposlovanju velikega števila novih delavcev.«

SKUPŠČINA OBČINE IN DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE HRASTNIK

čestitajo vsem delovnim ljudem in občanom za 3. julij – praznik občine in dan rudarjev ter za 4. julij – dan borca

X. tabor — pojemo za Tita

Mitja Gobec

Letošnji kulturni teden v Šentvidu s Taborom slovenskih pevskih zborov je za nami. Veličasten kot še nikoli doslej. Število nastopajočih, sodelujočih in občinstva je bilo veliko.

Kulturni teden je začel »Slovenski oktet« — tako kot pred desetimi leti. V nadaljevanju prireditev je bila 176. predstava »Prešernovega gledališča« iz Kranja s Kozakovo »Afero«. Tema dvema prireditvama se je pridružil v četrtek, 21. junija, koncert treh šentviških pevskih zborov. Tega dne je bila odprta v Šentvidu nova knjižnica. V sovoto 23. 6. je potekalo v organizaciji ZKOS posvetovanje slovenskih zborovodij (udeležilo se ga je 60 zborovodij). Spregovorili so o rednem večstopenjskem izobraževanju zborovodij pri nas, o republiškem združenju pevskih zborov in o nadaljnji obliki in vsebini taborov.

Zvečer je bilo nadvse prisrčno srečanje s pevci zamejskih zborov, ki so se poslušalcem predstavili s svojim petjem. Letos so to bili trije slovenski zbori iz Italije, dva iz Avstrije in eden iz Madžarske. Organizatorji tabora so po končanem koncertu odkrili spomenik slovenskim pevskim zborovm — več meterov visoko kovinsko žveglo.

V nedeljo pa se je začelo že prav zgodaj pravo taborovanje. Približno 6000 pevcev in 250 godbenikov z vseh krajev Slovenije se je zbralo na različnih tribunah in se po uspeli generalki razvrstilo v povorko skozi Šentvid. To je bil tudi uraden začetek tabora.

Letošnji X. jubilejni Tabor pevskih zborov, posvečen spominu Edvarda Kardelja in pod pokroviteljstvom predsednika Tita, je bil nekoliko drugače zasnovan. Veliko število prijavljenih zborov (190) je narekovalo le manifestativen nastop z desetimi skladbami bodisi z godbo ali a cappella.

Velik poudarek je taboru dal operni pevec Miroslav Čangalović, ki je, kot je povedal, tudi sam izšel iz amaterskega zbora. Svoj govor je imel kar v slovenščini saj je dejal... »jugoslovanski jeziki so si tako blizu, da mi ni nobena težava govoriti v slovenščini.«

Naloga, ki si jo tabor iz leta v leto zastavlja, je pomoč, vzgoja, in dvig kvalitete pevskih zborov. To je prišlo posebej do veljave letos s posvetovanjem zborovodij, zlasti pa z nastopom več tehtnejših a cappella skupnih pesmi, ki so po svoji zahtevnosti in teži na sporedih boljših pevskih zborov. Geslo tabora je bilo: Pojemo za TITA.

Skladbe so dirigirali zapored: Radovan GOBEC, Ljubica INTIHAR, Janko SLIMŠEK, Peter PREMOŽE, Adolf MOŠKON, Mira CIMPERC, Mirko PRELOG (solist Miroslav ČANGALOVIĆ), Miro KOKOL, Gvido FILIPČIČ in Stane PEČEK.

Jubilejne svečanosti so se udeležili Sergej Kraigher, Marjan Brecelj, Lidija Šentjurc, Ivan Maček-Matija in mnogi drugi, ki so z navdušenjem spremljali prepevanje zborov in jim pri nekaterih pesmih tudi pritegnili.

Letošnji tabor je dokazal, kako zelo primerna in potrebna oblika srečavanja pevcev je in ko se je ob sklepu prireditve razleglo spontano vriskanje iz grl tisočev, je vsak od prisotnih začutil — na svidenje prihodnje leto.

Povorka pevcev skozi Šentvid

Manifestativen nastop 6000 pevcev in 250 godbenikov

Pevci zamejskih zborov so priredili koncert

Kranjska SAVA pokrovitelj tekmovanja mladih matematikov in kemikov

Sava potrebuje mnogo strokovnjakov

Delovna organizacija SAVA v Kranju je letos še osmič zapored organizirala srečanje z učenci kranjskih osnovnih šol, ki so dobili srebrna Vegova priznanja v občini Kranj za doseženo znanje v matematiki. Tekmovanja se je udeležilo 179 učencev, podelili pa so 49 srebrnih priznanj. Z nekaterimi letošnjimi nagrajenci so se v Savi srečali tudi že lani.

V Savi pravijo, da so se odločili za pokroviteljstvo nad tekmovanjem učencev 6. 7. in 8. razredov kranjskih osnovnih šol v matematiki zato, ker jim primanjkuje mladih strokovnjakov, strojnikov, konstruktorjev, projektantov, fizikov, programerjev, ekonomistov, to pa so strokovnjaki z vseh tistih področij, kjer je podlaga znanje matematike. Nekateri izmed dosedanjih Vegovih nagrajencev so že med Savinimi štipendisti, seveda pa računajo, da bodo tudi svoje bodoče štipendiste lahko izbirali med letošnjimi ali prihodnjimi Vegovimi nagrajenci. Toda v Savi pravijo, da radi vidijo v svoji sredini vse mlade nagrajence ne glede na to, da se bo marsikateri med njimi usmeril tudi drugam. Na letošnjem srečanju z mladimi matematiki je nagrajence pozdravil vodja izobraževalnega centra Sava Kranj Mirko Požar. Nagrajencem so čestitali k uspehom, jim izročili skromna darila, prikazali pa so jim tudi kratek film o Savi.

Letošnji Vegovi nagrajenci na srečanju v kranjski SAVI

Gibanje »znanost mladini« je tudi letos pritegnilo mlade kemike Gorenjske, da so se pomerili v znanju kemije na regionalnem in republiškem tekmovanju. Tovarna Sava, ki je že lani nagradila učence osnovnih šol Gorenjske in gimnazije Kranj za najboljše dosežke na teh tekmovanjih, je na predlog mentorjev mladih tekmovalcev — kemikov tudi letos prevzela pokroviteljstvo nad tekmovanjem ter organizirala srečanje z nagrajenci in njihovimi mentorji. Niko Slapar, ravnatelj PGŠ je ob srečanju v Savi dejal, da so pobudo mentorjev mladih kemikov odgovorni ljudje in samoupravni organi v Savi sprejeli z razumevanjem predvsem zato, ker v Savi cenijo znanje. Da se Sava lahko uspešno kosa s svojimi proizvodi na domačem in tujem trgu, potrebuje med številnimi strokovnjaki tudi kemike-tehnologe. Ob številnih izdelkih, ki jih izdelujejo v Savi in ob vedno večjih zahtevah po kvaliteti, je potrebno seveda vlagati v vsakodnevno delo čimveč znanja. Na ključnih delovnih mestih v proizvodnji delajo delavci s poklicno izobrazbo, to so predvsem delavci,ki so končali gumarsko šolo. Najodgovornejša delovna mesta v razvoju, to je v oddelku, kjer pripravljajo in izboljšujejo tehnologijo izdelkov, pa so zaposleni predvsem kemiki, tehniki in inženirji. In prav tu so praktično neusahljive potrebe po novih strokovnjakih, pravijo v Savi, po kemikih, saj bodo le-ti lahko uspešno nadaljevali vedno zahtevnejše delo pri razvoju novih izdelkov. Tako kot kažejo interes za matematike, kažejo poseben interes tudi za mlade kemike. Pričakujejo, da se bodo z letošnjimi nagrajenci še srečevali, da bodo tudi med njimi njihovi bodoči štipendisti, njihovi bodoči sodelavci v tovarni. Kot na srečanju 16. junija z mladimi matematiki so tudi 18. junija na srečanju z mladimi kemiki pokazali učencem in njihovim mentorjem kratek film o Savi, jih pogostili in jim razdelili skromne nagrade.

Patronat delovne organizacije Sava Kranj nad tekmovanjem mladih matematikov in mladih kemikov vsekakor ni patronat zaradi patronata, pač pa dolgoročno povezovanje kadrovskih interesov Save z mladimi, ki so glede na svoje sposobnosti in interes že precej usmerjeni za nadaljnje izobraževanje.

XXI. delavske športne igre papirničarjev Slovenije

Več kot samo športna prireditev

Ivo Virnik

Minuli petek in soboto je bila na igriščih športnega parka Slavije na Vevčah pod pokroviteljstvom krajevne skupnosti Vevče-Zg. Kašelj in v organizaciji vevške papirnice tradicionalna, tokrat že XXI. osrednja letna športna manifestacija slovenskih papirničarjev. Kot zadnja leta so tudi letošnje igre dokazale, da nimajo samo tekmovalnega obeležja, temveč postajajo vedno bolj mesto, kjer se sklepajo nova znanstva, izmenjujejo izkušnje z vseh področij delovanja delavcev slovenske papirne industrije, seveda predvsem na področju aktivnega preživljanja njihovega prostega časa. Čeprav z doseženimi rezultati marsikje še niso zadovoljni, je razveseljivo spoznanje o potrebi po organizirani rekreciji zaposlenih, ki čedalje bolj prodira tudi v zavest papirničarjev.

Organizatorjem, ki so odlično opravili svojo nalogo, ni bilo žal naporov in sredstev, kajti zavedali so se, da je vsakoletna osrednja športna prireditev delavcev slovenske papirne industrije pravzaprav edina stalna vez med njimi, ki jo bo treba negovati tudi v prihodnje.

Svoje športne sposobnosti je na igrah merilo kar 460 tekmovalcev iz Sladkega vrha, Krškega, Radeč, Količevega, Medvod, Vevč in Ljubljane, ki so želeli doseči čimboljše uvrstitve v namiznem tenisu, malem nogometu, streljanju, kegljanju, plavanju, odbojki in šahu. Novost letošnjih iger je bila, da je za razliko od prejšnjih let odpadlo točkovanje za končno razvrstitev ekip, kajti za najvišji naslov bi se lahko potegovali le športniki večjih delovnih organizacij (Vevče, Kartonažna tovarna Ljubljana, Sladkogorska in Krško), zato bi bilo točkovanje njihovih dosežkov v primerjavi z rezultati zastopstev manjših kolektivov, ki ne nastopajo v vseh panogah, docela nerealno.

Predvsem smo lahko zadovoljni, da so vsi nastopajoči z najboljšimi vtisi zapuščali Vevče in dali prizadevnim organizatorjem vse priznanje za vzorno pripravljeno prireditev.

Poglejmo dosežke najboljših v posameznih panogah:

Moški:

Odbojka: 1. Sladkogorska, 2. Krško, 3. Količevo; **kegljanje, ekipno:** 1. Krško 2425 kegljev, 2. Vevče 2339, 3. Kartonažna tovarna Ljubljana 2306 degljev; **posamezno:** 1. Markl (Krško) 877 kegljev, 2. Brdnik (Medvode) 856, 3. Špiler (Krško) 854 kegljev; **streljanje, ekipno:** 1. Sladkogorska, 2. Kartonažna tovarna Ljubljana, 3. Radeče, **posamezno:** Legan (Količevo), 2. Ribarovič (Sladkogorska), 3. Ropret (Sladkogorska); **plavanje, moški: skupina do '5 let** — 50 m prosto: 1. Hribar (Vevče), 2. Turk, 3. Žafran (oba Krško); **skupina od 25 do 35 let:** 1. Čargo (Krško), 2. Šajher (Vevče), 3. Cvetkovič (Medvode); **skupina nad 35 let:** 1. Hribar, 2. Kocjančič (oba Vevče), 3. Babič (Krško); **50 m prsno — skupina od 25 do 35 let:** 1. Hribar, 2. Kocjančič (oba Vevče), 3. Babič (Krško); **skupina od 25 do 35 leti:** 1. Čargo (Krško), 2. Potočnik (Vevče), 3. Robida (Medvode); **skupina nad 35 let:** 1. Lampič (Količevo), 2. Lorbek (Vevče), 3. Sever (Papirografika Ljubljana); **namizni tenis, ekipno:** 1. Krško, 2. Kartonažna tovarna Ljubljana, 3. Vevče; **posamezno:** 1. Jureš (Kartonažna Ljubljana, 2. Levičar (Krško); **mali nogomet:** Kartonažna tovarna Ljubljana, 2. Krško, 3. Vevče; **šah, ekipno:** 1. Količevo, 2. Krško, 3. Sladkogorska; **posamezno:** 1. deska: Vavpetič (Količevo), 2. deska: Hribar (Količevo), 3. deska: Petrov (Sladkogorska).

Ženske:

Odbojka: 1. Sladkogorska, 2. Radeče, 3. Kartonažna tovarna Ljubljana; **kegljanje, ekipno:** 1. Radeče 491 kegljev, 2. Kartonažna tovarna Ljubljana 355, 3. Papirografika 288 kegljev; **posamezno:** Kačur 371 kegljev, 2. Povše 316, 3. Kržan 308 kegljev (vse Radeče); **streljanje, ekipno:** 1. Radeče, 2. Sladkogorska, 3. Vevče; **posamezno:** 1. Kožar (Radeče), 2. Petrov (Sladkogorska), 3. Jusić (Kartonažna tovarna Ljubljana); **plavanje 50 m prosto — skupina do 30 let:** 1. Lipovec (Vevče), 2. Peternel, 3. Prodan (obe Kartonažna tovarna Ljubljana Ljubljana); **skupina nad 35 let:** 1. Brelih (SOZD Slovenija papir), 2. Lorbek (Vevče); **50 m prsno — skupina do 30 LET:** 1. Peternel (Kartonažna tovarna Ljubljana), 2. Lipovec (Vevče), 3. Prodan (Kartonažna tovarna Ljubljana); **skupina nad 35 let:** 1. Brelih (SOZD Slovenija papir), 2. Lorbek, 3. Brdar (obe Vevče); **ekipno:** 1. Vevče; **namizni tenis, ekipno:** 1. Kartonažna tovarna Ljubljana, 2. SOZD Slovenija papir, 3. Sladkogorska; **posamezno:** 1. Gladek (Kartonažna tovarna Ljubljana), 2. Brelih (SOZD Slovenija papir).

Zastopstvo Radeč je dobilo od organizatorjev iger posebno plaketo za fair play, Sandi Runovec iz krške tovarne celuloze in papirja pa priznanje kot najstarejši udeleženec letošnje osrednje športne manifestacije papirničarjev Slovenije.

Uspeh luških nogometašev

Ob svečani otvoritvi športno rekreacijskega centra Bonifika v Kopru so bila tekmovanja v rokometu, odbojki in v malem nogometu. Kolektiv Luke Koper se je udeležil tekmovanj v malem nogometu in po zmagi nad ekipo Slikoplasta zasluženo osvojil prvo mesto. Na našem posnetku je zmagovalna nogometna ekipa Luke Koper. (Z. Vlajič).

XV. letno športno srečanje delavcev ZP Iskra

V predtekmovanjih aktiven vsak četrti!

Andrej Ulaga

Konec minulega tedna so se zbrali na športnih terenih v Trbovljah najboljši športniki Združenega podjetja Iskra. Pod pokroviteljstvom Iskrinega kolektiva Polprevodniki iz Trbovelj in v organizaciji športnih delavcev pri koordinacijskem odboru sindikata SOZD Iskra je bilo namreč 23. in 24. junija tradicionalno srečanje športnikov celotne Iskre. V Trbovljah je bil pravzaprav le finalni del letošnjih XV. športnih iger Iskre, ki se ga je udeležilo blizu 1000 delavcev, medtem ko je na predtekmovanjih sodelovalo več kot 7000 ljubiteljev aktivnega oddiha, to je skoraj vsak četrti član ZP Iskra. Gre torej za zelo spodbudne številke, ki nedvomno govore v prid vsem tistim v Iskri, ki skrbe za rekreacijo zaposlenih.

Tudi to pot so se organizatorji več kot izkazali. Zelo dobro so se odrezali pri izvedbi množičnih športnih srečanj, prav tako uspešni pa so bili tudi pri organizaciji družabnih prireditev, kjer so lahko delavci z vseh koncev pokramljali in se pogovorili o svojem vsakdanjem delu. Med drugim so se v Trbovljah tudi domenili, da bo XVI. športno srečanje delavcev Iskre v Sežani.

Rezultati:

Končni vrstni red delovnih organizacij: 1. Elektromehanika 1470 točk, 2. Avtoelektrika 1440, 3. Avtomatika 1430, 4. IEZE 1385, 5. IC-ISE 1330, 6. Široka potrošnja 1330, 7. Namenska 450, 8. Zmaj 380 in 9. Kondenzatorji 280 točk.

Nogomet: 1. Avtomatika, 2. Avtoelektrika, 3. Elektromehanika, 4. Zmaj, 5. IC-ISE, 6. Široka potrošnja, 7. IEZE.

Odbojka — moški: 1 Elektromehanika, 2. Avtoelektrika, 3. Avtomatika, 4. IEZE, 5. Namenska, 6. Široka potrošnja, 7. IC-ISE, 8. Kondenzatorji.

Odbojka — ženske: 1. Avtoelektrika, 2. Široka potrošnja, 3. Elektromehanika, 4. Avtomatika, 5. IC-ISE, 6. IEZE.

Košarka — moški: 1. IC-ISE, 2. Široka potrošnja, 3. Avtomatika, 4. IEZE, 5. Namenska, 6. Avtoelektrika, 7 Elektromehanika.

Košarka — ženske: 1. Elektromehanika, 2. IC-ISE, 3. IEZE, 4. Široka potrošnja, 5. Avtomatika, 6. Avtoelektrika.

Rokomet — moški: 1. Elektromehanika, 2. IEZE, 3. IC-ISE, 4. Avtoelektrika, 5. Široka potrošnja, 6. Kondenzatorji, 7. Avtomatika.

Rokomet — ženske: 1. IEZE, 2. Elektromehanika, 3. Avtoelektrika, 4. Avtomatika, 5. IC-ISE, 6. Siroka potrošnja.

Kegljanje — moški: 1. Elektromehanika 3389 kegljev, 2. Avtomatika 3330, 3. IEZE 3275, 4. IC-ISE 3243, 5. Avtoelektrika 3149, 6. Široka potrošnja 3133, 7. Namenska 3057, 8. Zmaj 2977, 9. Kondenzatorji 2974.

Posamezno: 1. Ljubo Jamšek 455 (Avtomatika), 2. Tom Kramar 446 (IEZE), 3. Franc Sterž aj 445 (IC-ISE), 4. Tone Šemrl 442 (Elektromehanika), 5. Jože Zevnik 438 (Elektromehanika), itd.

Kegljanje — ženske: 1. Elektromehanika 2351, 2. Avtomatika 2236, 3. IC-ISE 2079, 4. Avtoelektrika 2073, 5. Kondenzatorji 1860, 6. Široka potrošnja 1823, 7. IEZE 1665, 8. Zmaj 1034. **Posamezno:** 1. Majda Adamič 428 (IC-ISE), 2. Angelca Dalmacija 420 (Avtomatika), 3. Marija Cej 410 Elektromehanika, 4. Marjana Zore 409 (Elektromehanika), itd.

Streljanje — moški: 1. Avtoelektrika 702 kroga, 2. Elektromehanika 699, 3. Avtomatika 672, 4. Zmaj 643, 5. IEZE 615, 6. Široka potrošnja 581, 7. Namenska 512, 8. IC-ISE 499. **Posamezno:** 1. Rajko Rozman 182 (Elektromehanika), 2. Danilo Hrobat 180 (Avtoelektrika), 3. Marko Plestenjak 179 (Elektromehanika), 4. Cvetko Kante 177 (Avtoelektrika), 5. Boris Ivančič 174 (Avtoelektrika), itd.

Streljanje — ženske: 1. Avtoelektrika 468 krogov, 2. Elektromehanika 427, 3. Široka potrošnja 425, 4. Avtomatika 384, 5. Zmaj 357, 6. IEZE 329 in 7. IC-ISE 171. Posamezno: 1. Aleksandra Bavčar 169 (Avtoelektrika), 2. Vera Malovrh 156 (Elektromehanika), 3. Ljudmila Murovec 156 (Avtoelektrika), 4. Stanka Kramžar 153 (IEZE), 5. Sonja Kramžar 148 (IEZE), itd.

Namizni tenis — moški: 1. IEZE, 2. Avtomatika, 3. Elektromehanika, 4. Avtoelektrika, 5. Široka potrošnja, 6. Namenska, 7. IC-ISE.

Namizni tenis — ženske: 1. Avtoelektrika, 2. IEZE, 3. Široka potrošnja, 4. Avtomatika, 5. Elektromehanika, 6. IC-ISE.

Balinanje: 1. Avtomatika, 2. Avtoelektrika, 3. Široka potrošnja, 4. IEZE, 5. IC-ISE, 6. Namenska, 7. Elektromehanika.

Šah: 1. IC-ISE, 2. Elektromehanika, 3. IEZE, 4. Avtomatika, 5. Avtoelektrika, 6. Široka potrošnja.

Logarska dolina

27. zbor PTT delavcev — planincev Jugoslavije

Od 30. junija do 3. julija bo v Logarski dolini že tradicionalni 27. zbor PTT delavcev — planincev Jugoslavije. Že vrsto let se PTT delavci — planinci iz vseh krajev Jugoslavije zberejo na izletu, da bi pregledali in ocenili planinsko dejavnost v delovnih organizacijah PTT prometa, izmenjali izkušnje ter se dogovorili za nove oblike dela.

Letošnji 27. zbor PTT delavcev — planincev Jugoslavije, katerega organizator je Planinsko društvo podjetja za PTT promet Celje, bo v Logarski dolini. Slovesna otvoritev bo v nedeljo, 1. julija, ko bodo tudi dvignili planinsko zastavo. Kot je že v navadi bodo tudi letošnji zbor PTT delavcev — planincev spremljale številne manifestacije in prireditve, kot orientacijski pohod, streljanje z zračno puško in razne športne igre. Pripravljajo pa še nastope folklornih skupin in zavabnih ansamblov itd.

Organizatorji računajo, da se bo letošnjega 27. zbora PTT delavcev — planincev Jugoslavije v Logarski dolini udeležilo blizu 1.500 PTT delavcev — planincev iz vse Jugoslavije.

P. O.

Škofja Loka

Uspela TRIM akcija

TVD Partizan je ponovno priredil zanimivo TRIM akcijo pod naslovom: ZA ZDRAVO TELO HOJA V NARAVO, ki je vodila občane Škofje Loke in okolice po več kot 9 km dolgi progi od štarta pred osnovno šolo PETER KAVČIČ do Lovske koče na Križni gori ter naprej do Crngroba, kjer je bil končni cilj. Vmes sta bili seveda dve kontrolni točki, kjer so preverjali udeležbo. Štart je bil od 7. do 8.30, zadnji prihod na cilj pa ob 13. uri. Kot na vseh trim akcijah je bila tudi tokratna udeležba razveseljiva, saj je odšlo na orientacijski pohod z zemljevidom v roki več kot 200 udeležencev, od tega blizu 50 družin. Na cilju so poleg okrepčila dobili udeleženci tudi prikupne trim značke, družine s tremi ali več člani pa še posebne diplome.

J. Pipan

Zaključene športne igre Mebla

Sodelovalo je 554 športnic in športnikov

Minuli teden so se končale tradicionalne, letos že 5. letne športne igre Mebla v 11 športnih panogah.

Udeležba je bila rekordna, saj je nastopilo kar 554 športnic in športnikov iz skoraj vseh TOZD in DSSS tega 3100-članskega delovnega kolektiva.

Pomemben je podatek, da je bilo več kot 70 % sodelujočih iz neposredne proizvodnje, kar samo potrjuje, da je tovrstno športno srečanje postalo zelo priljubljeno med delovnimi ljudmi.

Omeniti tudi velja, da je bilo celotno tekmovanje izven rednega delovnega časa — v popoldnevih in ob sobotah in nedeljah, tako da je bila izguba delovnega časa minimalna.

REZULTATI NAJBOLJŠIH:

Ženske — kegljanje: 1. DSSS, streljanje: 1. TOZD Meblo-Harvey, ATLETIKA: 1. TOZD Pohištvo, namizni tenis: 1. TOZD Meblo-Harvey, šah: 1. DSSS, odbojka: 1. DSSS, kros: 1. TOZD Trgovine, planinski izlet: 1. TOZD1 Pohištvo.

Skupno žsneke: 1. TOZD Pohištvo, 2. TOZD Trgovine, 3. DSSS.

Moški — kegljanje: 1. TOZD Pohištvo, odbojka: 1. TOZD Pohištvo, streljanje: 1. DSSS, atletika: 1. TOZD Pohištvo, namizni tenis: 1. TOZD Ob. pohištvo, šah: 1. DSSS, balinanje: 1. TOZD Pohištvo, nogomet: 1. TOZD VIK, kros: 1. TOZD Pohištvo, rokomet: 1. TOZD Iverka, planinski izlet: 1. TOZD Pohištvo.

Skupno moški: 1. TOZD Pohištvo, 2. DSSS, 3. Meblo-Harvey.

R. Kolenc

Ob 60-letnici ustanovitve KPJ, SKOJ in združitve revolucionarnih sindikatov Jugoslavije *XII.*

Rojstna leta in prvi boji delavskega razreda

Vinko Blatnik

Povod za rojstvo prve internacioanle — upor na Poljskem

Napredni ljudje iz vse Evrope, še zlasti pa iz Francije in Anglije, so že od nekdaj sočustovali s podjarmljeno Poljsko. Ko se je Poljska leta 1863 postavila po robu ruskemu absolutizmu in se začela bojevati za nacionalno in socialno osvoboditev, je doživela vso podporo francoskih in angleških delavcev. V Franciji Ludvika Bonaparta, ki je vladal s trdo roko, delavci svojih občutij niso mogli izraziti z revolucionarnimi akcijami. Drugače je bilo v Angliji, deželi močnih sindikatov. Sindikalni voditelji so takoj sklicali množično zborovanje, na katerem so delavci zahtevali oboroženo posredovanje Anglije na strani svobodoljubne Poljske. To zahtevo je sporočila posebna delegacija ministrskemu predsedniku lordu Palmerstonu, ki je delegacijo sicer sprejel, vendar ji tudi odločno povedal, da oborožena intervencija Anglije brez sodelovanja Francije ne pride v poštev. Angleški sindikalni voditelji pa niso vrgli puške v koruzo: odločili so se, da bodo z nenehnimi množičnimi zborovanji še povečali pritisk na vlado, hkrati pa navezali tesnejše stike s predstavniki organizacij francoskih delavcev. Seveda pa so lahko vzpostavili stike le s tistimi legalnimi organizacijami, ki so smele delovati pod budnim očesom Ludvika Bonaparta.

Do srečanja med predstavniki francoskega delavstva in angleškimi sindikalnimi voditelji je prišlo med obiskom Francozov na svetovni razstavi leta 1862. Angleški sindikati so povabili francoske organizacije na skupno zborovanje v podporo Poljski. Tolain, ki je vodil francosko delegacijo, se je njihovemu vabilu odzval in prišel 22. julija 1863 leta z nekaj tovariši na zborovanje. Ob izmenjavi zdravic in srečanju, ki ga je organiziral londonski sindikalni svet, so govorili o zgodovinski nujnosti, da se delavci tesneje povežejo. Imenovali so tudi poseben komite ter ga pooblastili, da sestavi poslanico, naslovljeno na francoske delavce. V poslanici naj bi zapisali zahtevo, da je potrebno ustanoviti mednarodno delavsko organizacijo. Poslanico francoskim delavcem so res sestavili, vendar so minili trije meseci, preden so jo angleški delavci odposlali, in še osem, da so dobili nanjo odgovor. Medtem so poljsko vstajo že zadušili.

Kljub temu pa so angleški delavci v Londonu uspešno zaključili navezovanje stikov s francokimi. Zborovanje, ki so ga sklicali 28. septembra v St. Martin's hallu, da bi na njem izmenjali poslanici, se je tako spremenilo v rojstni dan prve internacionale. Velika zborovalna dvorana je bila tako nabita, da bi se delavci lahko v njej zadušili. Na zborovanje so prišle številne skupine francoskih, italijanskih, švicarskih in poljskih delavcev ter veliko članov nemškega komunističnega izobraževalnega društva. Vseh udeležencev je bilo blizu 2.000. Marx ni sodeloval pri pripravah na zborovanje; komite, ki je pripravil zborovanje, pa je Marxa v pismu spoštljivo prosil, da bi se ga udeležil. Povabilo je bilo razumljivo, saj je Marx tedaj veljal v vodilnih krogih angleških sindikatov za socialističnega znanstvenika in pisatelja.

Zapisali smo že, da se je Marx po razpustu Zveze komunistov zatekel k svojemu delu in le nerad sodeloval v neplodnih razpravah in akcijah, ki so jih organizirala različna emigrantska demokratska društva. Ko pa je Marx zvedel za zborovanje v St. Martin's hallu in ko so ga povabili, naj se ga udeleži kot predstavnik nemških delavcev, je vabilo posredno sprejel. Engelsu je kasneje svoj odnos do zborovanja takole opisal: »Dal sem jim Eccariusa, ki se je sijajno izkazal, pa tudi jaz sem bil prav tako prisoten kot nema figura na platformi. Tokrat sem vedel, da so se tako s strani Londončanov kot Parižanov predstavile resnične sile, zato sem se odločil, da odstopim od svojega sicer običajnega pravila, da takšna vabila zavračam«.

kSam potek in sklepi zborovanja niso kazali, da bo prva internacionala imela tako pomembno zgodovinsko vlogo. Takšnih zborovanj, na katerih so govorniki izražali protest zatiranih proti socialnim in političnim krivicam, je bilo takrat veliko. Tudi na tem zborovanju so govorili o svobodi in bratstvu med narodi. V angleški poslanici so opozarjali na skupne interese vseh dežel v boju za višje mezde in boljše delovne razmere, v francoski pa na razredno cepitev družbe in kapitalistično zasužnjevanje delavcev. Vsi govorniki so pozivali delavce k solidarnosti, nihče med njimi pa ni jasno povedal, kako takšno solidarnost uresničiti. Nihče tudi ni videl v bodoči internacionali močne politične ali vsaj sindkalne organizacije. Ideje o osvoboditvi družbe izpod kapitalističnega mezdnega suženjstva niso niti o omenjali.

Zborovanje v St. Martin's hallu tako ni dalo bodoči internacionali niti oblike niti vsebine, ne programa in ne imena. Te naloge se je kasneje lotil centralni komite internacionale oziroma Marx sam, ki so ga izvolili v 22-članski provizorični centralni komite, sestavljen iz zastopnikov angleških, fransockih, italijanskih, poljskih in nemških delavskih organizacij. Med izvoljenimi so bili Odger, Cremer, Howell in poleg Marxa kot nemški zastopnik še Eccarius.

Politična podoba internacionale je bila dokaj pisana. Vanjo so bili vključeni zastopniki apolitičnega zadružnega socializma pa tudi zastopniki reformističnih, sindikalnih, anarhističnih in utopističnih ideologij — proudhonisti, fourieristi, cabetisti, blanquisti, bakunisti in marksisti.

Ko danes prebiramo ideje najvidnejših predstavnikov teh struj, lahko takoj ugotovimo, da so od vseh navedenih struj samo Marx in marksisti vedeli, kaj želijo in za kaj se bojujejo. Marx si je prizadeval, da bi iz internacionale ustvaril resnično borbeno organizacijo proletariata ter da bi z njeno pomočjo dosegel enotnost delavskega gibanja, ga dvignil na višjo raven in mu dal trdno teoretsko podlago. In res mu je uspelo vse te struje združiti v enotno organizacijo, ki je dolovala kot mednarodno središče delavskega gibanja, s pomočjo katerega bi bilo po oceni Marxa — možno uresničiti osvoboditev delavskega razreda. Zato je Marx deloval tako, da bi tega središča ne izpodkopal z ideološkimi trenji in je dokumente internacionale, predvsem »Inavguralno poslanico« tako spretno sestavil, da v zahtevah in formulacijah ni zavrnil nobene smeri v internacionali. Na prvi seji centralnega komiteja so dolgo in dokaj temperamentno razpravljali o splošnih pravilih mednarodne delavske zveze. Razpravo so sklenili z izvolitvijo pododbora ter ga pooblastili, da na naslednjem zasedanju centralnega komiteja predloži osnutek pravil.

Kako je nastala »Inavguralna poslanica«

Na prvi seji, ki se je Marx zaradi bolezni ni mogel udeležiti, so razpravljali o dveh predlogih pravil. John Weston, Ownov somišljenik, ki ga je Marx ocenil kot zelo ljubeznivega in pridnega človeka, je sestavil »izrazito konfuzen in dolgovezen« program, medtem ko je Wolf predlagal za osnovo statutov internacioanle statute Mazzinijeve zveze italijanskih delavskih organizacij. Centralni komite, ki se je 12. oktobra ponovno sestal, je prosil pododbor, da oba dokumenta izboljša. Marx je vabilo za drugo sejo prejel prepozno in tako se je z osnutkom seznanil šele na zasedanju centralnega sveta 18. oktobra, ko ga je Le Lubez prebral. O tem je pozneje Engelsu pisal: »Bil sem naravnost prestašen, ko sem slišal brati dobrega Le Lubeza strašno, frazeološko, slabo napisano, povsem nezrelo preambulo, ki naj bi postala celo deklaracija načel internacionale, iz katere pa je povsod kukal Mazzini; bila je prevlečena z najbolj neopredeljenimi krpami francoskega socializma«. Kar zadeva, statute, ki so vsebovali 40 paragrafov, je Marx dejal, da so ne glede na napake dejansko opredeljeni delovanje nekakšne centralne vlade evropskega delavskega gibanja — razumljivo — z Mazzinijem v ozadnju. Tako centralni komite tudi z novim osnutkom preambule ni bil zadovoljen in je pooblastil pododbor, da ga ponovno pregleda in izboljša.

Dva dni zatem — 20. oktobra — so se pri Marxu doma zbrali Cremer, Fontana in Le Lubez, Weston pa je bil zadržan. Marx je trdno sklenil — kot je pisal Engelsu — da bo poskrbel za korenito spremembo predlaganih dokumentov. Predlagal je, naj bi najprej razpravljali o pravilih, nato pa »redigirali« preambulo. In res so o pravilih razpravljali pozno v noč ter sklenili predlagati preložitev seje centralnega komiteja, da bi podkomite čimbolje opravil svojo nalogo. Dokumente so pustili na vpogled Marxu, ki je pisal Engelsu, da si s tem gradivom ni mogel ničesar pomagati. Napisal je novo preambulo — splošna pravila mednarodne delavske zveze — in sestavil »Poslanico delavskega razreda«.

Pododbor je na dveh nadaljnjih sejah z majhnimi dopolnitvami sprejel oba dokumenta, ki ju je sestavil Marx, centralni komite, ki se je sestal 1. novembra 1864, leta pa ju je sprejel z navdušenjem in nedeljivo podporo. Le Lubez jih je prevedel v francoščino, Fontana v italijanščino, Marx pa, ki ju je pisal v angleškem jeziku, se je obvezal, da ju bo prevedel v nemščino.

Koliko spretnosti je bilo treba pri oblikovanju teoretske osnove za delo prve internacioanle, vidimo tudi iz naslednjega Marxovega sporočila Engelsu: »Bilo je zelo težko stvari uravnavati tako, da najimi pogledi izidejo v takšni obliki, da bi bili sprejemljivi sedanjemu stališču delavskega gibanja... Treba je časa, predno ponovno prebujajoče gibanje dovoli staro smelost jezika...«.

V prvih treh odstavkih statuta je Marx opredelil splošne osnovne ideje internacionale — to je ideje, ki so izvirale iz njegovih zgodovinsko-filozofskih in političnih konceptov, ki pa jih večina članov internacioanle ni sprejemala. Soglašali so sicer z idejo, da »mora biti osvoboditev delavskega razreda delo delavskega razreda samega«, priznavali so, »da je ekonomsko podjarmljenje delovnega človeka po izkoriščevalcih monopola nad delovnimi sredstvi, to se pravi nad viri življenja, osnova za vso družbeno bedo in politično odvisnost...«, prepričani so bili tudi, da »je ekonoska osvoboditev delavskega razreda velik cilj, ki se mu kot sredstvo mora podreti vsako politično gibanje«, vendar so te misli dopuščale zelo različne razlage. Tako jih je vsaka smer v internacionali razumela v duhu svojih predstav o socialni osvoboditvi delavcev. Na kongresih internacioanle je zato prihajalo do ostrih razprav o socialnih, političnih in programskih vprašanjih razvoja delavskega gibanja, ki so jih načenjali zastopniki različnih smeri. Vsi kongresi prve internacionale so potekali v znamenju idejnega boja za marksistična načela, za enotno ideologijo, za program ciljev socializma kakor tudi za opredelitev oblik boja delavskega razreda pri uresničevanju teh ciljev.

»Inavguralna poslanica« ni tako pomembna kot »Komunistični manifest«, saj ne vsebuje tolikšne udarne moči razuma, kot ga izraža manifest, in ne duhovne širine, ki jo izžareva kritična analiza socialističnih teorij in goreč poziv k revolucionarni akciji. V »Inavguralni poslanici« ni pravih besed o osnovnem protislovju med proletariatom in buržoazijo, o nujni vzpostavitvi gospostva proletariata s strmoglavljenjem buržoazije. V tedanjih okoliščinah delavstvo ni smelo tako odkrito izražati svojih teženj. Takšnih formulacij predstavniki nemarksističnih smeri v delavskem gibanju tudi ne bi podpisali.

»V Inavguralni poslanici« je Marx najprej prikazal protislovja med bogastvom in revščino. »Neovrženo dejstvo, je da se beda delavskega razreda od leta 1848 do 1864 ni zmanjšala, čeprav se glede napredka industrije in razmaha trgovine s to dobo ne more kosati nobena druga.« Odkrito je spregovoril tudi o vplivu neuspele revolucije leta 1848 na zastoj v razvoju delavskega gibanja. »Kljub temu«, nadaljuje Marx, »doba izza revolucij 1848 ni bila brez svetlih strani« in navaja za to trditev dve dejstvi: zakon o deseturnem delavniku in zadružno gibanje. Uvedba tega zakona v Angliji po Marxovem mnenju ni bil samo velik političen uspeh, marveč je pomenil tudi zmago načela.

»Prvič se je zgodilo«, piše Marx, »da je politično-ekonomska znanost delavskega razreda očitno premagala politično-ekonosmko vedo buržoazije. Pa še neka večja zmaga politično-ekonomske znanosti dela nad politično-ekonomsko znanostjo lastnine je bila blizu — zadružno gibanje, zlasti zadružne tovarne... Vrednosti tega velikega socialnega poskusa sploh ni mogoče preceniti. Z dejanjem namesto z razlogi so dokazali, da je proizvodnja v velikem obsegu in v skladu z novodobno znanostjo mogoča brez razreda podjetnikov... Dokazali so, da za uspeh ni nujno, da bi morala biti delovna sredstva v izključni oblasti nekaterih kot sredstva za zatiranje in izžemanje delavcev, in da je mezdno delo prav tako kakor suženjsko delo in tlačansko delo samo prehodna in nižja oblika, ki ji je usojeno, da izgine pred združenim delom, ki vihti svoje orodje z voljno roko, jasno glavo in veselim srcem«. Marx je še opozoril, da je zadružni sistem lahko učinkovito orožje za osvoboditev delavskega razreda, če ga pospešujejo v državnem merilu in z državnimi sredstvi. Zato pa je potrebna politična oblast. »Zato je osvojitev politične oblasti velika naloga delavskega razreda...«.

STEKLARNA HRASTNIK

čestita vsem delovnim ljudem in občanom za 3. julij – praznik občine in dan rudarjev ter za 4. julij – dan borca

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE HRASTNIK

61430 Hrastnik, Dolska cesta 9, tel. centr. (061) 814-608, telex 35134 YU

DEJAVNOST:
Gradnja vseh vrst investicijskih objektov in stanovanjskih zgradb
Projektiranje in gradnje vseh vrst kmetijskih objektov ter zlasti lesenih konstrukcij po sistemu GREIM
Izdelovanje projektov za visoke in nizke gradnje ter opravljanje inženiringa
Izvajanje obrtniških storitev in končnih del, zlasti inštalacije centralne kurjave

DELA IZVAJA S SVOJIMI TOZD:
»Gradbeništvo Hrastnik« Dolska c. 9, tel. (061) 814-877
»Gradbeništvo Ljubljana«, Črnuče, Titova 282, tel. (061) 343-269
»Centralni obrati Dol« Hrastnik, Dol, tel. (061) 814-863
»Obnova« Radeče, Titova 56, tel. (061) 819-026
»Projektiva – inženiring Ljubljana, Črnuče, Titova 282, tel. (061) 343-281 s sektorjem v Prištini, tel. (038) 27-412
DS SS Hrastnik, Dolska c. 9, tel. (061) 814-608

Ob občinskem prazniku, dnevu rudarjev in dnevu borcev iskreno čestita vsem občanom SGP HRASTNIK

Pogojna dobra dela

Jože Olaj

Pred časom sem v našem dnevnem tisku zasledil svojevrstno zanimivost iz neke daljne azijske države. V njej imajo, je pisalo v časniku, nemalo preglavic s podganimi, ki jih je čez in čez preveč. In da bi čim uspešneje iztrebljali to zoprno golazen, so se domislili svojevrstne taktike: tisti mladi fantje in dekleta, ki bi radi stopili v zakonski jarem, morajo poprej spraviti s sveta toliko in toliko podgan, šele potem jim dovolijo poroko.

Nekako takole je pisalo v časniku in jaz sem čez čas vse skupaj že skoraj pozabil, nato pa mi je svojevrstna zanimivost pred dnevi znova prišla na misel. Takrat, ko sem v časniku prebiral sestavek o tem, s kakšnimi težavami se dajemo pri nas.

Veliko preglavic nam povzroča, denimo, uničevanje okolja z najrazličnejšimi odpadki ali smetmi. Dajemo se tudi s težavami, ki jih prinaša čezmerno uvažanje najrazličnejših koristnih, polkoristnih in nekoristnih dobrin, poljščin, mesnin, kave, licenc in tako dalje. Tegobe imamo tudi zavoljo prašičereje, govedoreje, poljedelstva... pa kaj bi našteval, ko je za to na voljo premalo papirja.

Morebiti bo kdo porekel, kaj da ima vse to opraviti s podganimi pa mladoporočenci, vendar lepo po vrsti!

Mar se, denimo, v boj z onesnaženim okoljem ne bi mogli vključitit tudi tako, da bi od slehernega, ki želi priti do stanovanja ali gradbenega dovoljenja, zahtevali, naj poprej nabere toliko in toliko odpadnega materiala: kosti, cunj, papirja, kovin... Za vsakih sto kilogramov zbranega gradiva bi mu priznali toliko in toliko pozitivnih točk, ki bi mu pot do strehe nad glavo skrajšale za teden ali dva. Tistemu, ki bi pospravil kar vse divje smetišče, pa bi priznali kar mesec dni krajši rok čakanja na gradbeno dovoljenje ali stanovanjsko odločbo.

Tistim zasebnikom, ki bi, na primer, pridelovali koruzo ali pšenico, da bi ju bilo potrebno uvažati toliko manj, bi za vsak stot pridelka dovolili po dan vožnje tudi takrat, ko sicer zaradi parnih ali neparnih številk ne smejo z avtomobilom na cesto. Podobno bi veljalo tudi za rejo prašičev ali telet, s tem da bi bilo tele, denimo, enakovredno trem prašičem.

Seveda bi tovrstne pridelovalce, rejce in zbiralce lahko spodbujali tudi kako drugače: z ugodnostmi pri napeljavi telefona, nakupu živil iz uvoza (denimo pri kavi), z zagotavljanjem servisnih storitev brez enomesečne čakalne dobe ipd.

Seznama »dobrih del« občanov v prid skupnosti seveda s tem še ni konec. Nagrajevati bi veljajo tudi izumitelje, ki bi nas osrečili z napravami za pridobivanje cenene energije. Ne naposled bi kazalo bogato nagraditi tudi slehernega, ki bi v svojem prostem času kje odkril nafto ali zemeljski plin. Ali tudi tistega, ki bi znal iz umazane vode narediti bencin.

Toda ne samo nagraditi, tovrstno aktivnost občanov bi bilo potrebno tudi zahtevati. Odkritje naftne vrtine bi bil pogoj za, denimo, dovoljenje za uvoz kakšnega posebno dragega avtomobila. Izum postopka za pridobivanje bencina iz umazane vode pa bi bil edini ključ, ki bi odpiral vrata v šitirsobno ali petsobno družbeno stanovanje.

Bati se je edino tega, da bi različni zbiralci, pridelovalci, kmetovalci, vrtalci in izumitelji delali s preveliko ihto, pa bi tako jelo primanjkovati telefonov, bencina, uvoženih živil, stanovanj in drugih »nagradnih« dobrin. Tu nas kljub vsemu tolaži misel, da tega že zdaj vsega bolj ali manj primanjkuje pa tako z dežja ne bomo prišli pod kap.

Brez besed

Humoreska

Molčeči diskutanti

Igo Tratnik

V Sindikovem tozdu je vse bolj kazalo, da bo prišlo zaradi stanovanj do hudega viharja. Čeprav so si nekateri odgovorni tovariši na moč prizadevali, se je priplazila med delavce novica, da je tovarišica Matilda dobila stanovanje zaradi vse drugačnih točk kakor pa tistih, ki so lepo sortirane v pravilniku.

Ko že ni šlo drugače, se je naposled le morala vmešati delavska kontrola. In ko ji je uspelo napraviti poročilo (bistvo je bilo v tem, da je bilo tisto govoričenje o kvaliteti točk kar pravilno), se je sestal politični aktiv, da bi našel pravi predal, v katerega bi kazalo vtakniti poročilo.

Potem so sklenili, naj sindikat obvesti svoje člane, kako »je nekaj res na tem in da so ga nekateri res lomili... ampak da bodo zdaj napravili red in naj se ljudje nikar več po nepotrebnem ne razburjajo, temveč naj razmišljajo predvsem o svojih delovnih učinkih, kajti brez tega seveda ni plač, samoupravljanja in tudi zakonitosti ne.«

Predsednik Sindik je dobil nalogo, da izvede pomirjevalno akcijo.

Vso stvar si je zamislil na moč modro, tako da se mu je zdelo praktično nemogoče, da bi mu spodletelo. Najprej se je dva dni trudil, da bi spravil skupaj nad trideset točk dolg dnevni red, kjer je bilo vse od gospodarjenja v prvem četrtletju do zaščitnih rokavic za kuharico Marjeto. Na petintrideseto mesto je potem zapisal: »Nekateri aspekti stanovanjske politike v našem tozdu.«

»Tako, zdaj me pa resno zanima, če bodo takrat sploh še sklepčni. No, ni treba, da ravno bomo. Glavno je, da bo pozornost sodelujočih že tako otopela, da sploh ne bodo več vedeli, za kaj gre in bodo veselo dvignili roke, samo da bo seje naposled že konec.«

In kljub vsemu ni šlo vse po načrtih...

Najprej se je začelo s tem, da pri nobeni točki nihče ni hotel niti ust odpreti.

»Tovariši,« je rekel Sindik, »tako pomembne stvari so pred nami, vi pa kar molčite!«

Potem je spustil dolg govor o pomanjkljivi samoupravni zavesti in odgovornosti in o tem, kaj vse bo moral sindikat narediti v prihodnje, da ljudje ne bodo molčali takrat, kadar jih stvari v resnici zanimajo.

Potem je izstrelil: »No, pri tejle 35. točki mislim, da je vse jasno, zato lahko poročilo mirno sprejmemo...«

»O, seveda!« je skočil Tomaž. »Kar pod odejo bi radi spravili vse skupaj. Najprej naj nam delavska kontrola poroča, kaj vse je ugotovila!«

Dvignil se je vihar, ki ga Sindik ni uspel več umiriti.

Domov grede je šel po stranskih ulicah in je zamišljeno premleval, kje je pravzaprav storil tisto odločilno napako, da so se molčeči delavci kar naenkrat sprevrgli v govoreče. Pa vse je tako lepo teklo...

Nagradna križanka št. 24

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 22

antikvariat, kolesar, kontrapunkt, anatema, TR, aplanat, Slovenec, uvala, šeriat, arara, Aeidi, Ivar, Ti, lž, jarem, Alarod, oko, napadalec, enota, Rab, Onon, Niko, niz, LD, Na, sklicatelj, cilinder, Tao, tratar, Ana, ovca.

Rešitve pošljite do 11. julija 1979 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 24. Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 22

1. nagrada 200 din: Tončka Potočnik, Gosposvetska 27c, 62000 Maribor;
2. nagrada 150 din: Alfred Bučar, Parmova 3, 61270 Litija;
3. nagrada 100 din: Marija Gumzej, Golnik 60, 64204 Golnik.

Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	STAROGR. FILOZOF	ITALIJ. SLIKAR MANIERIST (J. ROBUSTI)	ZVEZNI SEKRETAR ZA ZUN. TRGOVINO	TUJE ŽEN. IME	NEKDANJI NOGOMETAŠ CRVENE ZVEZDE	THOMAS JACKSON	PISATELJ FLEMING	VNETI DEL TELESA	PRISTAŠ NEOREALIZMA	JAPONSKO MESTO NA OTOKU KIUŠU	SODOBNI SLOV. SKLADATELJ (ALOJZ)	TOVARNA NA VIRU PRI DOMŽALAH	SESTAVIL: R. N.	UŽIVALEC RENTE	GRŠKA BOGINJA NESREČE	AMER. LJUBKOV. MOŠ. IME	STAROSLOV. PIJAČA	BAJESLOV. ASIRSKA KRALJICA	TRINITROTOLUOL
PRIVLAČNOST													VESELJE						
BRAZILSKO VELEMESTO													OGLJIKOVODIK / LETOPIS						
ITALIJ. NOGOMETNI KLUB						NEOLIKANEC / BUDIMPEŠT. STADION											MAX THEILER / POTRDILO O PREJEMU		
SOVJETSKI DIKTATOR							SPREMLJEV. PLANETA / VEL. GRUPA NARODOV								TEKOČINA V SRCU IN ŽILAH				NAJVIŠJA GORA TURČIJE
STAROŽID. VERSKE KNJIGE					MESTO IN JEZ. V ZDA / DELCI NESNAGE					ZDRAVILNA RASTLINA (VELIKI...)					ZID	DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE			
ORANJE			PESNIK KLINAR	OKOV / IVANA KOBILCA						TOVARNA V MARIBORU / ISAAC NEWTON						NEKDANJI RUSKI VLADAR			
JUGOSLOV. SKAKALEC V VIŠINO						PTIČJI ŽELODEC / OKR. AM. MOŠ. IME						POUDAREK, NAGLAS / GR. ČRKA				PEVKA PRODNIK / MIHA TRŠAR			
NALEPNICA								IVJE / IGOR OZIM					LOJZE ROZMAN	UM. SLOG V FRANCIJI (NEOKLAS.) / ASTATIJ					
LOŠKE TOVARNE HLADILNIKOV				ŠPORT Z ŽOGICO IN REKETI						BAJESL. KONTINENT									
DE	RAZLIČNA SAMOGLASNIKA			ROMAN DOSTOJEVSKEGA						VSTOPNICA						TVORBA V PANJU			

DE **Delavska enotnost,** glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČGP Delo, TOZD Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Vojko Černelč (glavni urednik in direktor), Sonja Gašperšič, Milan Govekar, Marjan Horvat, Damjan Križnik, Ivo Kuljaj, Rafael Lindič (tehnični urednik), Boris Rugelj, Bojan Samarin (odgovorni urednik), Janez Sever, Igo Tratnik, Andrej Ulaga in Janez Voljč. Založniški svet Delavske enotnosti — predsednik: Miran Potrč; člani: Tilka Blaha, Silva Bočaj, Urška Svetko, Janez Čebulj, Majda Emeršič, Slavko Grčar, Janez Korošec, Edo Lenarčič, Mira Maljuna, Jože Ogrizek, Boštjan Pirc, Janko Sedonja, Vlado Šlamberger, Jože Varl. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313-VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278, 322-947. Uredništvo tel.: 316-672, 323-554 in 316-695; komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-603-41502. Posamezna številka stane 6,00 din, letna naročnina je 300,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica« Ljubljana.

En dan med primorskimi teritorialci

Andrej Agnič

»Dobri so fantje! Nič slabši kot pravi vojaki«, je navdušeno zagotovil poveljnik centra za obrambno vzgojo Primorske Radovan Milatović. »Fantje in štiri dekleta iz enote teritorialne obrambe Janka Premrla — Vojka so doslej med najboljšimi.«

V Centru za obrambno vzgojo v Kostanjevici na Krasu je vedno živahno. Prav tako tudi na poligonih v bližnji okolici. Tam in v učilnicah se urijo kar dobršen del dneva pripradniki TO v streljanju, taktičnih vajah, pa še v vsem drugem. Najdejo pa tudi dovolj časa za šport in kulturno zabavno življenje. Vsaka enota pripravi svoj časopis in obvezno tudi partizanski miting, na katerem se po navadi zbere staro in mlado iz bližnjih vasi in seveda svojci pripadnikov TO.

Center oziroma tabor za obrambno vzgojo v Konstanjevici so zgradili — pravzaprav ga še gradijo — večinoma sami: udarniško so delali vsi člani teritorialne obrambe Primorske pa vojaki JLA in mladinci. Sredstva in material so v glavnem prispevale delovne organizacije Primorske. Pogoji za delo oziroma urjenje in bivanje so že sedaj zelo dobri, ko pa bo vse gotov, bo to prav gotovo eden najbolje urejenih centrov pri nas.

Delček tistega, kar se dogaja v taboru v enem dnevu, lahko vidite na naših fotografijah.

»Danes in jutri 84«

V temeljni organizaciji združenega dela »Kolinska« — Slovenj Gradec je končno stekel trak pakirnice rezervne hrane — paketa »Danes in jutri 84«.

Paketi rezervne hrane, ki jih sestavljajo v Slovenjem Gradcu, bodo prišli ljudem prav predvsem v primeru elementarnih nesreč in oboroženega odpora. V paketu je 46 vrst prehrambenih izdelkov šestnajstih jugoslovanskih proizvajalcev hrane. Štiričlanska družina se bo z zalogo iz paketa, ki stane 1.050,00 din, hranila teden dni. V paketu je 84 rednih obrokov (zajtrk, kosilo, večerja za štiričlansko družino za 7 dni) in več dopolnilnih obrokov, kar zadostuje človekovim biološkim potrebam; dnevni obrok ima 1903 kalorije, paket pa je težak 25 kg.

Napol pripravljeno hrano iz paketa je mogoče pripraviti v 10 minutah, trajnost izdelkov pa je leto dni.

V Slovenjem Gradcu bodo letos sestavili 50.000 paketov rezervne hrane, zmogljivosti pakirnice pa so prirejene za pripravo 400.000 paketov na leto.

Paket bo mogoče kupiti tudi na kredit.

Prodaja paketa bo v začetni fazi organizirana tako, da bodo akviziterji HP Kolinske obiskali zlasti večje organizacije združenega dela in TOZD ter sklepali pogodbe o nabavi in prodaji paketa. Tečejo pa tudi že priprave, da bi bilo mogoče nabaviti paket prek krajevnih skupnosti in trgovske mreže.

Pionirji na MDA »Istra '79«

Tudi letos bo imela gorenjska regija svoje pionirsko zastopstvo na mladinskih delovnih akcijah. Organizator letošnje brigade Občinske konference ZSMS Jesenice je v sredo, 13. junija, pripravil v prostorih prvo brigadno konferenco z evidentiranimi kandidati. Zbranim je spregovoril sekretar OK ZSMS Jesenice Branko Pagon in jim najprej orisal vrednote mladinskega in pionirskega prostovoljnega dela, nato pa ob pogovoru splošne stvari o sestavi brigade, delovnem urniku in disciplini.

Pionirsko-mladinska delovna brigada bo nosila ime pesnika Franceta Prešerna in bo avgusta sodelovala na republiški MDA »ISTRA 79« v Šmarjah pri Kopru.

V. Bešter

Jeseniški železarji v akciji

V juliju so v jeseniški Železarni izvedli vajo v sestavi akcije nič nas ne sme presenetiti in 20. junija-dneva civilne zaščite. Z njo so preverili usposobljenost vseh dejavnikov, ki v njavečjem jeseniškem kolektivu sestavljajo »verigo« na področju ljudskega odpora in družbene samozaščite. V vaji so sodelovali vsi odbori za ljudski odpor in družbeno samozaščito v posameznih TOZD in delovnih skupnostih, glavni odbor pri DS železarne, civilna in narodna zaščita, teritorialna obramba, gasilska enota železarne, poleg tega pa tudi krajevna skupnost Sava, Izolirka — TOZD Jesenice in Alpski letalski center iz Lesc.

Aktivnost na vaji je tekla po programu, takoj ko so se oglasili zvoki siren. Vsak je dobil določene naloge, ki jih je moral opraviti. Kot so ugotavljali ob koncu sicer uspešne akcije je ponekod še vedno premajhna osveščenost delovnih ljudi, se še vedno premalo zavedajo, kaj je ljudska obramba in družbena samozaščita ter takšne vaje jemljejo premalo resno. Pokazalo se je tudi, da posamezne enote še niso vešče vseh nalog, šepa pa tudi informiranost. Analizo, ki so jo pripravili člani koordinacijskega odbora za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito pri delavskem svetu železarne, bodo izkoristili za to, da bi v najkrajšem času odpravili napake in pomanjkljivosti, ter da bi bili zares dobro pripravljeni in usposobljeni do konca septembra, ko bo velika preiskušnja vseh aktivnosti na tem področju.

tekst in foto: Janko Rabič